

This image shows a single page of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Sheffield
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2015

NOTES

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES
Registered Number: 08878342

OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S
YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

**Materials of the XI International scientific and practical
conference, «Cutting-edge science», - 2015.**

Volume 16. Pedagogical sciences. Sheffield.

Science and education LTD - 112 ctp.

Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Materials of the XI International scientific and practical conference,
«Cutting-edge science», April 30 - May 7, 2015
on Pedagogical sciences.

For students, research workers.

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors, 2015

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2015

PEDAGOGICAL SCIENCES**MODERN TEACHING METHODS**

Макашев Еркебулан Слушашович
Қазақстан Қарағанды қаласы ЖББОМ№12

**ДЕҢГЕЙЛЕП ОҚЫТУ ОҚУШЫНЫҢ
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ДЕҢГЕЙІН ДАМУЫТУ НЕГІЗІ**

Қазіргі уақыттағы білім беру қызметкерлерінің алдында тұрған басты мақсат-еліміздегі білім беруді халықаралық деңгейге көтеру және білім сапасын көтеру.

Еліміздің басынан өтіп жатқан жанартаудай «сілкіністер» бүгінгі білім беру жүйесіне де түрлі өзгерістер енгізуде. Заман талабы «білу аз, сол білгенінді іске қолдана білу» дейді. «Әркім қолда барын ұсынады» деп немқұрайдылыққа салынсақ алдымызда отырған бейкүнә шәкірттердің тағдырына қиянат жасаған болар едік. Не ексең, соны орасың. Мақсатымыз – алдымызда тұрған өзекті мәселелер айналасында сөз қозғау. Соның ішінде ең бастысы – әлемдік білім кеңістігіне ену жолындағы алғашқы қадамдар.

Инновациялық арақашықтықтан басқару жүйесі мектепшілік басқаруға өте тиімді. Мұғалімнің сабағын монитор арқылы қадағалап отыруға, ата-ана әлемторға еніп On-Line арқылы Web браузер мектептің сайтына еніп баласының қалай жауап беріп жатқанын, тәртібін өзі тікелей көре алады.

Егер оқушы сабаққа келе алмай қалса архивке еніп, сол күнгі өткен сабақты қайта көре алады. Ең бастысы мектеп мектеп сайтында электронды кітапханада әр пәннен үй жұмыстары, тапсырмалар, мұғалімдер мен оқушылардың каталогтары, үлгерімі мен сабаққа қатысуы жөнінен кез-келген уақытта мәлімет ала аласыз [1].

Тағы бір ерекшелігі бұл жүйе мектепшілік сыныптар арасында түрлі сабақтар, конференциялар өткізуге өте қолайлы. Келешекте Қазақстанның кез-келген мектебімен интерактивті сабақтар өткізу мүмкіндігі қарастырылып отыр. Бұл дегеніңіз ғажап мүмкіншілік.

Инновациялық арақашықтықтан басқару, оқыту жүйесінің тағы да аспаптіксі

- Басқа байланыс құралдарымен сабақтасып жұмыс істеу
- Хабарламаларды жоғары жиілікте жеткізуге
- Дыбыс ырғақтарын тікелей естірту және көрсетілуі
- Төтенше жағдайларды дыбыс беру және көрсетілім арқылы хабарлау.

Жаңа технологияға сәйкес оқыту моделі дамытушы модель, жеке тұлғаны дамытуға бағытталған ол оқу процесінде мұғалім мен оқушы арасында «субъект-

субъект» қатынасын қалыптастырады. Мұндай оқытуда оқушы қызмет субъектісі, ал педагог оқушының танымдық қызметін ұйымдастырушы, яғни технология- белгілі педагогикалық жүйенің практикада (тәжірибеде) жүзеге асатын жобасы.

Оқушының жан- жақты үйлесімді дамуы үшін тәрбие жұмыстарына мынадай талаптар қойылады.

1. Тәрбие жұмыстарын жоспарлы, жүйелі жүргізу.
2. Тәрбие жұмыстары оқушылардың шығармашылық істерін насихаттап, ізденістерін дамытатындай болу керек.
3. Оқушылардың қызығушылығын арттырып, белсенділігін көтеру.
4. Ұжымдық, жеке іс- әрекеттің дамуы және оқушының әрекет етуіне жол беру.
5. Басқалармен үйлесімді қарым- қатынас құруы, тұлғаның өзін- өзі тануына тәрбиелеу.
6. Өзгелердің мүддесін, өз мүддесінен жоғары қою, кеңпейіл болу, тәкәппарлыққа жол бермеу.

7. Достарының, отбасының, отанының сенімін ақтауға үйрету.

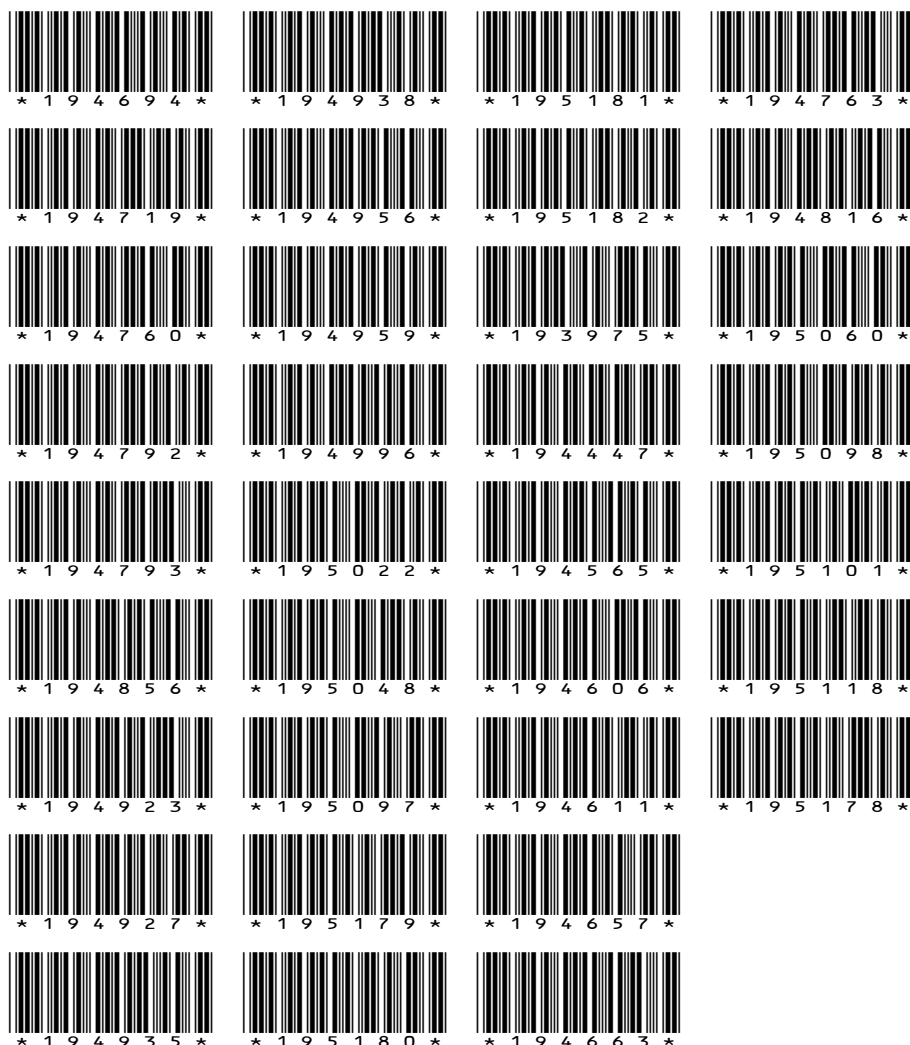
Қоғамның қай кезеңінде болсын, жеке тұлғаның жан- жақты тәрбие алуын ұйымдастыруда оларға сапалы білім беру көзделген. Бұл мәселе ұлы ғұламалар еңбектерінде кеңінен орын алып, өзіндік сабақтастығын тауып келген[1].

Оқушының жеке тұлға ретінде қалыптасуы, бір жағынан оқу үрдісіндегі оқушының белсенділігінің, өздік ізденіс жасай білуінің, қызығушылығының т.б. өзгеруіне байланысты болса, екінші жағынан айналасындағы адамдармен қарым- қатынасына байланысты болады. Сондықтан мұғалім оқушы бойындағы өзгерісті назардан тыс қалдырмай нақтылы ситуацияларда оқушы белсенділігін, өз бетінше жұмыс істей білу қабілетін, танымдық қызығушылығын, шығармашылық қабілетін дамытуға қажетті жағдай туғызып отыру керек.

Жаңа технологияны меңгеру мұғалімнің интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік рухани, азаматтық, басқа да көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді. Өзін- өзі дамытып, оқу- тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға көмектеседі.

Еліміздің басынан өтіп жатқан жанартаудай «сілкіністер» бүгінгі білім беру жүйесіне де түрлі өзгерістер енгізуде. Заман талабы «білу аз, сол білгенінді іске қолдана білу» дейді. «Әркім қолда барын ұсынады» деп құрайлыққа салынсақ, алдымызда отырған бейкүнә шәкірттердің тағдырына қиянат жасаған болар едік. Не ексең, соны орасың. Мақсатымыз – алдымызда тұрған өзекті мәселелер айналасында сөз қозғау. Соның ішінде ең бастысы – әлемдік білім кеңістігіне ену жолындағы алғашқы қадамдар жасау [2].

Қай заманда, қандай реформа болсын мектептің басты тұлғасы – Мұғалім. Мемлекеттік білім саясаты да осы мұғалім арқылы жүзеге аспақ. Ал бүгінгі таңда мектептің, мұғалімнің қасиетті міндеті – рухани бай, жан – жақты дамыған жеке тұлға қалыптастыру. Рухани байлық, ең алдымен, әр халықтың ұлттық әдет –

салты, көзқарасы шыққан түп – тамырында жататыны белгілі. Сол ұлттық байлықты бүкіл адамзат өз ұрпағын тәрбиелеуге қолданып келеді.

Баланың бойындағы қасиеттерді ескере отырып, сезімін, ынтасын оятар іс-әрекетті жоспарлап көр, әрі қарай оқушының таным белсенділігін арттыруды мақсат ет. Танымдық белсенділікті қалыптастыру көрсеткіштеріне – интеллектуалдық, эмоционалдық, жігерлік іс – әрекетке оқушылардың белсене қатысуы жатады. Осындай нәтижеге жету үшін сабақ мазмұнының түрлерін, оқытудың амал – тәсілдерін түгелдей өзгерту қажет, қазір жалпылама баяндау, сұрақ – жауап, лекция тәрізді сабақ әдістері өз нәтижесін бере алмайды. Сондықтан сабақ процесінде оқытудың жаңа әдіс – тәсілі, деңгейлеп – саралап оқыту педагогикалық технологиясын тандап алдым.

Деңгейлеп – саралап оқыту технологиясы 1998 оқу жылынан бастап мектептің барлық сатысына, барлық пәндерге еніп, оқу үрдісін жандандыруға үлкен үлес қосып келеді.

Профессор Ж. Қараевтың деңгейлеп – саралап оқыту технологиясы жаңаша өзгерген мақсатпен оқушылардың өздігінен танып, іздену іс – әрекеттерін меңгертуді талап етеді. Бұл технология да бірінші орында оқушы тұрады және өз бетімен білім алуға белсенділігіне аса назар аударылды.

Деңгейлеп – саралап оқыту технологиясында жұмыс міндетті үш деңгейлік, қосымша шығармашылық деңгей талаптарынан тұрады. Оның басты мақсаты – сынып оқушыларын «қабілетті», «қабілетсіз» деген жіктерге бөлуді болдырмау. Сабақта қандай оқушы болмасын, жақсы оқитынына қарамастан жұмысты І деңгейде орындайды. І деңгей тапсырмаларын орындау мемлекеттік білім стандарты талаптарының орындауына кепілдік береді. І деңгейді орындаған оқушы «3» деген бағамен бағаланады. Әрбір оқушы І деңгейді орындауға міндетті және одан жоғарғы деңгейдегі тапсырмаларды орындауға құқылы. Осы тұрғыдан алғанда «үлгерімі томен» оқушы жақсы оқитын оқушыға ілесе алмай жатса не істеуге болады? – деген сұрақ туады. І деңгейден аса алмай жатқан жағдайда қалған тапсырмаларды үйде орындауға беру керек. Деңгейлеп – саралап оқыту технологиясының екінші бір жағы – оқушыларды дүниежүзілік білім жүйесінде қолданылатын рейтинг – ұпай әдісіне баулу [2].

Деңгейлік тапсырмалар рейтинг – ұпай – балл жинау әдісімен бағаланатынын ескерсек, оқушылардың деңгейлік сабақ өткеннен кейін де сол тапсырмаларда жіберген қателіктеріне, тапсырмаларын орындауда қолданған тәсілдеріне анализ жасап, қателіктері мен кемшіліктерін анықтай білуге мүмкіндік береді. Келесі тапсырмаларда оқушы неғұрлым көбірек ұпай жинау үшін ізденіп оқытушыдан, жолдастарынан, қосымша материалдардан білім жинайды. профессор Ж.Қараевтың деңгейлеп – саралап оқыту технологиясының өзектілігі жаңаша мақсатпен оқушылардың өздігінен танып, іздену іс – әрекеттерін меңгертуді талап етеді. Бұл технологияда бірінші орында оқушы тұрады және өз бетімен білім алуға белсенділігіне аса назар аударылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Іргебаева Ә.И. Оқыту технологиясы ұғымы, мәні, сипаттамасы // Білім берудегі менеджмент №2, 61-65б. 2000ж.
2. Барсай Б. Педагогикалық технология ұғымының мәні мен әдіснамалық сипаттамалары // Бастауыш мектеп, №8-9, 1999ж.

Сапронов Р.С.

Северо-Казахстанский государственный университет им. М. Козыбаева

К ВОПРОСУ О РЕАЛИЗАЦИИ БРОУЗЕРНОЙ ВЕРСИИ ИГРЫ 2048-ПАСЬЯНС

На основе спроектированных функциональной и объектной моделей а также, предъявленных заказчиком требований к проекту, было произведено проектирование интерфейса системы.

Под пользовательским интерфейсом понимается совокупность средств, и объектов, с которой работает пользователь и которая облегчает его работу с базой данных из внешней среды – программного приложения. При помощи грамотно разработанного интерфейса пользователь без труда может просматривать, добавлять, удалять, редактировать и всяческим образом обрабатывать информацию, содержащуюся в базе данных [1-3].

Для того чтобы зайти в приложение необходимо иметь доступ в интернет, после чего, в строке ввода адреса ввести адрес приложения: solitaire.esy.es. После того, как будет осуществлен переход на страницу приложения на экране появится начальная страница.

Затем, пользователю будет предложено войти в систему под уже имеющейся учетной записью, либо воспользоваться быстрой регистрацией, по окончании которой, пользователь сможет осуществить авторизацию в системе и принять участие в игре.

Для прохождения авторизации необходимо ввести логин и пароль, которые были назначены при регистрации, а также ввести защитный код с картинки, в целях безопасности. Если код отображается не корректно, можно воспользоваться командой «новый код», после запуска которой исходный код будет заменен на новый.

Для регистрации необходимо воспользоваться вкладкой меню «Регистрация», после чего будет произведена переадресация на страницу с регистрацией.

Для регистрации необходимо заполнить все имеющиеся поля: имя, фамилия, учебное заведение, логин, пароль, повтор пароля, защитный код. Такие поля как имя, фамилия, учебное заведение, логин, пароль должны состоять минимум из трех букв или цифр. Не допускается использование каких-либо символов в

Қасымбекова Э.М., Кокимбаева А.А. Жаңа технологияны енгізу-білім сапасының кепілі	51
Махашова З.Б., Кеңес Ш. Білім мазмұнын арттырудағы ақпараттық технологиялардың тиімділігі	53
Самеков М., Избасаров Е. Білім беру мекемелерінде кәсіби құзыреттілікті дамытудың маңызы	55

SOCIAL PEDAGOGY

Гуща Ю.В. Формирование интерактивной компетентности будущего социального педагога	58
Kudaibergenova A.M., Kadenov Ye.T. The role of innovative technologies in the course of socialization of the personality	59
Митросенко С.В. Организация межведомственного взаимодействия опеки и попечительства по сопровождению социальных сирот	64
Галаятдинова Д.Р. Экономическая социализация приемных детей	67
Курлішук І.І. До питання сучасного аналізу змісту поняття соціокультурна компетенція школярів	69
Блясова И.Ю., Соколова Н.В. Подростки «группы риска»: проблемы социально-педагогического сопровождения и пути её решения	73
Тұрдалиева Ш.Т., Сейдалиева А.Р. 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жағдайында тірек мектептің (ро) ғылыми-әдістемелік жұмысын ұйымдастыру мәселелері	80
Пономарев П.А., Славянская А.И., Пономарев В.П. The role of formation of the multicultural competence in the development of international tourism	84
Щадило К.М. Розвиток сімейних форм виховання та опіки дітей в Україні та Німеччині	86
Мурзалинова А.Ж., Ермолаева Т.И. Особенности формирования умений социального познания дошкольников в современном мире	89
Лемко Г.І., Гаріфуліна М. Особливості культури спілкування дітей підліткового віку	92
Лемко Г.І., Гаріфуліна Р. Дослідження проявів підліткової девіантної поведінки	96
Суранчина А.Ж., Сикинбаев Б.Б. Европада және Қазақстандағы инклюзивті білім беру жүйесінің ерекшеліктері	100
Қасымова Г.А., Сейтжапарова А.С. Әлеуметтік педагогиканың білім берудегі мәселелері	104

CONTENTS

PEDAGOGICAL SCIENCES

MODERN TEACHING METHODS

Макашев Е.С. Деңгейлеп оқыту оқушының шығармашылық деңгейін дамыту негізі	3
Сапронов Р.С. К вопросу о реализации браузерной версии игры 2048-пасьянс	6
Довгун И.Н., Якименко Е.М. Применение современных методов обучения в процессе преподавания иностранного языка	8
Пяткова Т.В., Шевелев М.Е. Возможности использования мультимедийного сопровождения в преподавании дисциплины «Теория преподавания информатики»	12
Тумак О.М. Дідактичні принципи навчання англійської мови в чоловічих школах Буковини (кінець ХІХ – початок ХХ СТ.)	15
Олізько Ю.М. Добір міжпредметних зв'язків дисципліни «Іноземна мова»....	18
Shevchenko M.V. Metacognition in Teaching English for Specific Purposes.....	21
Махален А., Вагнер М.В. Перевод терминов с английского языка на русский в текстах экономической тематики.....	23
Айдарбекова К.А., Башаева К.М. Бастауыш мектепте ақпараттық технологияларды пайдалану	25
Dozorova D. Scientific review of English and French lexicography history and development through the centuries.....	27
Kanapina B.A. Key questions of the development of education.....	29
Айдарбекова К.А., Башаева К.М. Бастауыш мектеп оқушыларының оқуға танымдық қызығушылығын арттыру	32
Юмадилова Ю.Н. Комплексное психолого-педагогическое сопровождение детей с особенностями развития в условиях технологии интегрированного обучения	34
Курмашова Г.С., Кусмухамбетов Е.М. Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологиялар	38
Карымсақпаева С.Н. Применение Модуля «Обучение критическому мышлению» на уроках русской литературы с целью активизации мыслительных навыков учащихся.....	42
Дроворуб К.О. Роль інтегрованих занять у формуванні стійкого інтересу до вивчення англійської мови	46
Қарқабаева Ф.П. Орта білім беруде инновациялық оқытудың тиімділігі	49

целях соблюдения эстетики. Если же в каком-либо из вышеперечисленных полей будет введен недопустимый символ, либо введено меньше трех символов в поле пароля или будет несоответствие между паролями, то будет осуществлена очистка всех полей и предложено исправление имеющихся ошибок [2].

После верного заполнения всех полей будет выведено сообщение о том, что регистрация прошла успешно и имеется возможность зайти под своим логином.

В том случае, если пользователь впервые играет в данную игру, имеется возможность ознакомиться с правилами игры, которые можно просмотреть при нажатии на вкладке «Правила игры».

После ознакомления с правилами игры, игрок может вернуться к игре, воспользовавшись вкладкой «Играть еще раз», которая автоматически переадресовывает на игровое поле. Победителем является игрок, набравший в одном из квадратов номинал 2048, но даже при условии, что плитка с номиналом в 2048 появилась, можно продолжить игру, повышая количество очков. Максимальное количество очков, которое можно набрать при наилучшем ходе игры – 3 932 100 (при этом каждая выпавшая «4» уменьшает эту оценку на 4), а максимальный номинал плитки – 131 072. Игра завершается, если после очередного хода невозможно совершить действие.

Данный дипломный проект реализован на версии 2048-пасьянс и имеет отличительную особенность. В отличие от текущей версии, в данной версии изменен фон вне игрового поля, добавлена возможность регистрации и учета игроков посредством базы данных, добавлена таблица статистик игроков, номиналы квадратов нанесены поверх фотографий преподавательского состава кафедры информационных систем факультета информационных технологий и автора дипломного проекта. Наименьший номинал нанесен поверх фотографии самого автора проекта, максимальный номинал – декан факультета информационных технологий Батыров Болатбек Ескенович, затем (в порядке убывания номиналов): заведующая кафедрой Шевчук Елена Владимировна (доцент кафедры «информационные системы»), Погребницкая Марина Владимировна (кандидат педагогических наук, доцент, член-корреспондент Международной академии информатизации), Никишина Ольга Александровна, Ушакова Екатерина Вячеславовна, Куликов Владимир Павлович, Пяткова Татьяна Владимировна, Астапенко Наталья Владимировна, Долматова Лариса Владимировна, Лобач Наталья Васильевна.

Ресурс корректно отображается в таких наиболее популярных браузерах, как Opera, Mozilla, GoogleChrome и InternetExplorer (Приложение Б). Кроме того приложение можно использовать без доступа в интернет – локально. Для этого потребуется: установить denwer на сервер в локальной сети, добавить папку с проектом, добавить базу данных, идентифицировать компьютеры таким образом, чтобы они видели друг друга локально.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Создание сайта, <http://www.petrovichgroup.ru/content/view/93/41/lang.ru/> (Дата присвоенная файлу: 29.09.11.Актуальная дата: 17.04.15.);
2. Интернет-технологии.ru, http://www.internet-technologies.ru/articles/article_2085.html (Дата присвоенная файлу: 01.01.14.Актуальная дата: 17.04.15.);
3. Ларман К. Применение UML 2.0 и шаблонов проектирования. Введение в объектно-ориентированный анализ, проектирование и итеративную разработку. – М.: Вильямс, 2009 г. – 736с.

Довгун И. Н., Якименко Е. М.

Национальный университет пищевых технологий, Киев, Украина

ПРИМЕНЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

При рассмотрении сущности метода следует исходить из того, что в методике преподавания и смежных науках термин «метод» можно интерпретировать по-разному. Это поясняется тем, что во всех смежных науках этот термин истолковывается в самом общем плане и выступает как способ познания, путь исследования, наикратчайший путь достижения цели, путь решения определенной проблемной задачи. Сущность метода в методике преподавания языков, в которой овладение знаниями и развитие мировоззрения на материале изучаемого языка играет важную, но подчиненную роль, следует трактовать иначе. В широком смысле метод обозначает систему обучения; а в узком – способ упорядоченной деятельности преподавателя и слушателя на пути к поставленным целям обучения. В последнем значении метод – это способ, обеспечивающий взаимодействие ученика (студента) и учителя (преподавателя). Метод как общая модель деятельности учителя наиболее ярко проявляется в тех случаях, когда способы деятельности обучающего циклично повторяются, когда достижение цели осуществляется благодаря следованию всех участников учебного процесса по одному и тому же пути.

Для овладения иностранным языком существует два типа средств: 1) основное средство, каковым является естественная языковая среда со всеми ее лингвистическими и экстралингвистическими составляющими; 2) различные вспомогательные средства, главное назначение которых – создать иллюзию приобщения учащегося к естественной языковой среде. В соответствии с этим вспомогательными средствами обучения следует называть различные орудия учебного процесса, с помощью которых более успешно и за рациональное время достигаются поставленные цели. При этом к средствам обучения должен относиться

Коммуналар тәрбиесінің тағы да бір ерекшелігі саяси сипатының болуы еді. Сол себепті өткен ғасырдың 20-30 жылдардағы төмендегідей әлеуметтік-педагогикалық идеяларының маңыздылығы зор екендігін айтып, оларды атап өтейік:

- мектептің негізгі мемлекеттік оқу-тәрбие мекеме ретіндегі болашақ ұрпақты оқыту мен тәрбиелеудегі жетекші ролін айқындау;
- әлеуметтік ортаның тәрбиелік мүмкіншіліктерін қолдануда мектепке көмектесе білу;
- мектептің әлеуметтік орта ерекшелігін зерттеуі мен есепке алуы, ортамен өзара әрекет етудің нақты алғышарттарын білуі, әлеуметтік міндеттерді шешу үшін мектептің, отбасы, мекеме, кәсіпорын, ұйым, қауымдастықтың тәрбиелік ықпалдарын тиімді қолдана білуі. Педагогикада 60-70 жылдары оқу-тәрбие ұжымын және әлеуметтік ортамен байланысын жүйелі талдау идеялары мен әдістері, оқушылардың мектептегі және мектептен тыс, ресми және биресми қатынасының мазмұны мен құрылымын, оқушыларды тұрғылықты мекен жайында тәрбиелеу мәселесі, тұлға мен оның шығармашылық даралығын айқындау маңызды болып табылады. Осы кезеңдерде әлеуметтік-педагогикалық кешендер құрылды.

Әлеуметтік педагогиканың нысанасы адамның әлеуметтік өзара әрекетінің бүтіндей жүйесі, ал пәні-әр түрлі шағын ортадағы тұлғаның барлық жас кезеңдеріндегі өзара әрекет процесі деп айқындалады. Әлеуметтік педагогика кешенді, интегративті ғылым, практикада әлеуметтік мәселе тудыратын, «виктимогендікті» тоқтататын әлеуметтік оңалту мен қорғаудың кешенді мекемелерін ұйымдастыру, әлеуметтік қолдау болып табылады.

Қазіргі таңда әлеуметтік педагогика ғылымымен практикасы қоғам мен адам, социум мен тұлға арасындағы шиеленістерді шешуге және әр түрлі ықпалдарды интеграциялауға көмектесуі қажет деп есептейміз.

Әдебиет:

1. Бочарова В.Г. Социальная педагогика – М. 1994
2. Бочарова В.Г. Социальное воспитание учащихся – М., 1991
3. Мудрик А.В. Введение в социальную педагогику – Пенза, 1994

Касымова Г.А., Сейтжапарова А.С.

«Өрлеу» БАҰО АҚ Жамбыл облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты филиалы, Қазақстан

ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГИКАНЫҢ БІЛІМ БЕРУДЕГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жүз жыл бұрын А.Дистерверг ұсынған әлеуметтік педагогика ғылымының қазіргі кезеңге дейінгі біркелкі түсіндірілуі жоқ. Осы жылдары әлеуметтік педагогика идеялары М.В.Крупенина, А.П.Пинкевич, С.Т.Шацкий, В.Н.Шульгин т.б. ғалымдардың еңбектерінде дами бастады.

С.Т.Шацкий мектеп пен қоршаған ортаның өзара әрекетінің әлеуметтік-психологиялық аспектісіне, яғни сыныптағы баланың көңіл-күйіне, ұжымның қалыптасу ерекшелігіне мән береді.

Ол мектепте әр бала өзін төмендегідей сезінетіндей болуы керек деп түсіндірді. «Мен оқуға барғалы өзімді жақсы сезінемін, маған өмір сүру қызығырақ бола бастады, мен енді өзімді ересектерше сезінемін, менің пікірімді олар ескереді, мен оқуға барғалы достар да таба алдым, мен енді өмір ағысына ілесе аламын және өмірді түсіне бастадым» деген өмірге позитивті қатынас қалыптасуы қажеттігіне тоқталады. Әлеуметтанушы және әлеуметтік-психологиялық зерттеулері нәтижесінде жинақтаған қорытындылары педагогикалық ұжымда зерделенеді.

«...Саналы әрекет етуші педагог пен бала ортасын ұйымдастыру арқылы күрделі міндетті шешу мүмкіндігі туындайды, бұрын мектепте тәрбиелеудің жалғыз факторы және құралы педагогтың балаға тікелей ықпалы болса, енді даралық педагогикадан әлеуметтік педагогикаға көшу қажет», деген С.Т.Шацкий өзінің көрегендік идеясын педагогикалық қауымға ұсынады.

С.Т.Шацкий өз еңбектерінде «педагогикалық орта» деген терминді қолданады, бұл терминді ол төмендегідей мағынада түсіндірді:

- мектепшілік тәрбие процесін ұйымдастыруда қоршаған ортаның ықпалын есепке алу;

- мектеп ұжымының қоршаған ортаны жетілдіруге белсенді түрде қатысуы;
- тәрбиелік мүмкіншіліктерді қолдана білу;
- мектептің оқу-тәрбие мекемесі мен одан да тысқары жерлерде өзін ұстай білу;

Тәрбие мекемесіндегі мұғалімдер ұжымының балаларды басқару мен ұйымдастырудағы ролі зор. Тәрбие сәтті болуы үшін талап қоюшылық пен бала тұлғасын сыйлаудың бірлікте жүргізілуі, сонымен бірге мұғалім дос, жолдас бола білуі, бала көзқарасын қабылдай білуі керек деген А.С.Макаренко идеялары да өз маңыздылығын жойған емес.

весь арсенал орудий обучения: от раздаточного материала до современных технологий обучения.

Метод – это не только путь и не только общее направление к цели. В определении метода должны найти отражение структурные и содержательные компоненты данного понятия. Весьма трудно в сугубо методическом плане считать метод только совокупностью, системой приемов, так как не всякий метод во всех случаях состоит из серии приемов. Если, к примеру, прием объяснительного чтения использовать циклично и сделать его основой обучения чтению, то он закономерно перерастет в метод, и не будет представлять собою дифференцированную систему приемов. Если в обучении устной монологической речи регулярно использовать разные формы описания визуально воспринимаемых сюжетов (картин, рисунков, диафильмов), то в таком случае этот обобщенный способ презентации материала станет методом, определенной моделью обучения.

Метод – это обобщенная модель реализации основных компонентов учебного процесса, в основе которой лежит доминирующая идея решения главной методической задачи. Метод проявляется именно тогда, когда имеет место систематическое повторение одних и тех же форм и способов работы для успешного решения циклично повторяющихся задач учебного процесса. Обучение студентов устной речи по типовым образцам, использование транскрипционных значков при чтении, свободное изложение авторского образца – вот некоторые примеры реализации того или иного метода обучения устной и письменной речи, если такой способ овладения языковым и речевым материалом стал основой всей методической работы.

В зависимости от того, какой аспект языка преобладает в процессе обучения, выделяют грамматический и лексический методы. Название метода может быть обусловлено видом речевой деятельности, что составляет цель обучения, в связи с чем, различают устный метод и метод обучения чтению. Существуют методы, названные именами их авторов – метод Берлица, Гуэна, устный метод Гарольда Пальмера, методическая система обучения чтению Майкла Уэста, аудиолингвальный метод Чарльза Фриза и Роберта Ладо, Лозанова; методы, в которых зафиксировано фактор времени, а именно: кратковременный, интенсивный, или определенные психологические феномены: метод релаксopedии, гипнопедии, суггестopedии, активизации резервных возможностей личности. В зависимости от способов организации материала и использования специфических вспомогательных средств методы обучения делятся на метод программированного обучения и метод с использованием ЭВМ.

Современный процесс обучения иностранным языкам характеризуется тенденцией к усилению коммуникативной направленности, то есть приближения к реальному процессу общения. Разработкой коммуникативного метода занимались многие ученые и методисты в разных странах мира. Наиболее весомый вклад в обоснование коммуникативного метода сделали Г. Уидоусан, У. Литлвуд (Англия), Г. Е. Пифо (Германия), Ю. И. Пассов (Россия). В интерпретации Ю. И.

Пассова коммуникативный метод ориентирован на организацию процесса обучения, что соответствует процессу реального общения путем моделирования основных закономерностей речевого общения. Ученый выделяет такие принципы коммуникативного подхода:

- речевая направленность учебного процесса, которая заключается в практическом использовании иностранного языка;
- индивидуализация при руководящей роли ее личностного аспекта как главного средства создания мотивации и активности студентов с учетом их жизненного опыта, контекста деятельности, сферы интересов, эмоциональной сферы и статуса конкретной личности в коллективе;
- функциональность, которая обеспечивает отбор иноязычного материала, адекватного процессу коммуникации;
- ситуативность, что рассматривается как средство речевой стимуляции и как условие развития речевых навыков; при этом под «ситуацией» понимают систему взаимоотношений собеседников, которая отражается в их сознании;
- новизна, которая проявляется в постоянном изменении предмета разговора, обстоятельств, задач.

Формирование коммуникативной компетенции возможно при условии имплементации в учебном процессе типичных ситуаций реального общения, которые возникают в разных сферах жизни и касаются различных тематик. Благодаря коммуникативному методу студенты получают способность пользоваться языком в зависимости от конкретной ситуации. Они учатся коммуникации в процессе самой коммуникации. Важнейшей характеристикой коммуникативного подхода является использование аутентичных материалов. Речевое взаимодействие студента иногда может проходить при соучастии преподавателя в самых разнообразных формах: парах, триадах, небольших группах, круглых столах, дебатах, со всей группой.

В рамках обучения речи с применением коммуникативной методики широко используются опоры различных видов: содержательные и смысловые, словесные и изобразительные, помогающие управлять содержанием высказывания (текст, план, логико-синтаксическая схема), а также усваивать грамматический материал; языковые игры, позволяющие общаться в различных социальных контекстах и в разных ролях.

Среди новых методов обучения, возникших в англоязычных странах (США и Великобритания), все большее распространение получают методы, которые объединяют коммуникативные и познавательные (академические) цели. Их основными принципами являются движение от целого к частному, ориентация занятий на слушателя, целеустремленность и содержательность занятий, их направленность на достижение социального взаимодействия при наличии веры преподавателя в успех своих студентов, интеграция языка и усвоение ее с помощью знаний из других областей наук. Существование различных вариантов этого направления в современной методике свидетельствует о растущем интересе к

қамтамасыз ету арқылы дамытуға түзету-педагогикалық және әлеуметтік қолдауды көздейтін, мүмкіндігі шектеулі адамдарды бірлесіп оқыту және тәрбиелеу;». Сондықтан мамандар елімізде инклюзивті білім беруді дамыту қажет екендігін алға тартады. Инклюзивті білім жүйесін дамыту: 2015 жылда мүмкіндігі шектеулі балаларды біріктіріп оқытудың модульдік бағдарламалары; мүмкіндігі шектеулі балаларды жалпы білім беретін ортада біріктіріп оқыту ережесі әзірленеді, түрлі кемістігі бар балалар үшін бірігу нысандары анықталады; 2020 жылға қарай мектептерде мүгедек балалар үшін көтергіш жабдықтар, пандустар» санитарлық бөлмелерде арнайы құралдар орнату, тұтқалармен арнайы парталар, арнайы үстелдер және басқа да компенсаторлық құралдармен жарақтандыру арқылы «кедергісіз аймақтар» құрылады делінген. Сондай-ақ аталмыш бағдарламада мүмкіндігі шектеулі балаларды оқытып- тәрбиелеуге тең қол жеткізу үшін жағдайлар жасалмақ. Сондай-ақ тәжірибе ретінде инклюзивті білім беру саясатын орталықтандыратын ресурстық орталық қызмет етуде. Республикадағы жалпы білім беретін 27 мектептердегі (26 – мемлекеттік мектеп, 1 – жеке меншік мектеп) қалыпты сыныптарда дамуы қалыпты балалармен қатар 96 дамуында түрлі бұзылыстары бар балалар білім алуда [6].

1970-жылдан бері қарай білім беру жүйелеріне инклюзивті білім беруді енгізген Европа елдері алдыңғы қатарда болары сөзсіз. Осы алдыңғы қатарлы мемлекеттердің инклюзивті білім жүйесін негізге ала отырып, мемлекеттік білім беруді дамыту бағдарламасының басым бағыты болып табылатын – инклюзивті білім беруді дамытуда қызмет ететін педагогтарды және ата-аналарды жұмыс жүйесіне оқытсақ, үйретсек нәтижелі жұмыстың шегі көрінер еді. Шет елдік әріптестермен тәжірибе алмаса отырып және жеке ұлттық құндылықтарымызды сақтап, нақыштай отырып 2020-жылға дейін Қазақстандағы барлық жалпы мектептерді инклюзивті білім саясатына ауыстыру білім саламыздағы түбегейлі өзгерістердің бірі болмақ. Олай болса «Ел боламын десең бесігіңді түзе» – дегендей осы жүкті жұмыла көтеріп, елдің болашағы болатын ұрпақтың қамын қазірден жасайық!

Қолданылған әдебиеттер:

1. «Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылға арналған Мемлекеттік бағдарламасы» Астана, 2010 ж
2. Кемтар балаларды әлеуметтік және медициналық педагогикалық түзету арқылы қолдау туралы. ҚР 2002ж №343 заңы
3. Inclusive education in the Netherlands – SLO. Netherlands institute for curriculum development. Annette Thijs, Berthold van Leeuwen and Marjan Zandbergen (Ministry of Education, Culture and Science) – 2008.
4. А. А. Байтұрсынова «Арнайы педагогика: проблемалары мен даму болашағы» Алматы, 2008 ж
5. Дефектологиялық сөздік .
6. <http://egov.kz/wps/portal/index>

медициналық-педагогикалық комиссияның (ПМПК) мамандарының (педагог мамандар: дефектолог, сурдопедагог, логопед, олигофренопедагог, тифлопедагог, психолог; медицина мамандары: невропатолог, психиатр, окулист, сурдолог) бірлескен шешімімен мүмкіндігі шектеулі бала бойындағы бұзылыстың түріне, деңгейіне қарай арнайы немесе жалпы мектепке жолдама алады [4]. Аталған комиссия Нидерланды мемлекетінде қызмет етпейді, яғни, ЖОҚ.

Нидерланды мемлекетінің кез-келген білім беру сатысы инклюзивті білім беру жүйесін жүзеге асырады. Жоғарыда айтып өткеніміздей мүмкіндігі шектеулі бала қалыпты құрдастарымен тең білім алуға ниет білдіріп, жалпы білім беру мекемесін таңдауға барлық жағдай жасалған. Нидерланды мемлекетінде үкімет тәрпынан қаржыландырылатын АЕД орталығы қызмет атқарады. АЕД орталығында арнайы жоғары білімі бар мамандар (дефектолог: сурдопедагог, логопед, олигофренопедагог, тифлопедагог; психолог; әлеуметтік педагог; көмекші мұғалімдер) қызмет етеді. АЕД орталығының қызметі – жалпы мектептерде оқитын мүмкіндігі шектеулі балаларға қызмет көрсету болып табылады. Қалай? АЕД орталығының арнайы педагогы жалпы мектепте оқитын мүмкіндігі шектеулі баламен аптасына бір рет 2,5-3-сағаттан бұзылыстың орнын толтыру, түзету мақсатында жеке сабақ жүргізеді. Ол сабақ жалпы мектеп қабырғасында жүзеге асады, яғни АЕД орталығындағы арнайы педагог өзіне тіркелген мүмкіндігі шектеулі балалардың білім алып жатқан мектебіне барып қосымша сабақ жүргізеді және жалпы мектеп мұғалімдерін білім алуда ерекше қажеттіліктері бар балалармен қалай жұмыс жасау (оқыту әдістері, түрлері, қағидалары бойынша) керектігін түсіндіреді, үйретеді. АЕД орталығының тағы бір қызметіне – инклюзивті білім беру жүйесін іске асырып жатқан мектеп мұғалімдерімен байланыс орнатып, олардың арнайы білім беру үрдісі жайлы білімдерін жетілдіруді көздейтін оқыту семинарларын, дөңгелек үстелдер, тренингтер ұйымдастыру да кіреді. АЕД орталығында мүмкіндігі шектеулі баланың келіп орталық қабырғасында қарапайым білім дағдыларын меңгеруіне де жағдай жасалған. Ол орталықтың ішкі тәртіп жарғысына сәйкес реттелген. Бүкіл әлем болып мойындайтын ерте кезден оналту жұмысын жүргізу, мүмкіндігі шектеулі баланы қоғамға тез әрі жеңіл бейімделуіне себепші болады деген қағида ұстанатын Нидерланды мемлекеті адамдардың, оның ішінде балалардың құқықтарын қорғауда да алдыңғы қатарлы мемлекет екендігін мойындайтын отыр.

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру жүйесі жаңа жүйе деп айтсақ та қателеспейміз [5]. Әрине дамыған Европа елдерінің жанында біздің елдегі инклюзивті жүйе бойынша білім алып жатқан мүмкіндігі шектеулі балалар категориясы саусақпен санарлық. Әйтсе де ештен кеш жақсы деген ұстанымымызды желеу етіп білім беру жүйесіндегі бұл тәжірибемізді әрі қарай дамытуға барша мүмкіндігімізді салып жатқанымыз айдан анық.

«Білім туралы» Қ.Р-ның Заңының 21-тармағының 3 тармақшасына сәйкес инклюзивті білім беру – оқытудың тиісті білім беретін оқу бағдарламаларына білім алушылардың өзге де санаттарымен тең қолжетімділікті, арнайы жағдайларды

обучению иностранным языкам и стремление методистов переосмыслить их роль и место.

Большой интерес вызывает также и драматико-педагогическая организация обучения иностранным языкам, которая полностью ориентирована на действие. Выделяют различные аспекты драматико-педагогического обучения: теоретический, индивидуально и социально-психологический, психолингвистический. Основным девизом этого метода являются: мы учим и учимся языка головой, сердцем, руками и ногами. Главная идея метода – преподаватели иностранного языка могут многое позаимствовать для своей практической деятельности в профессиональных искусствоведах и актеров: как сделать банальный диалог учебника напряженным и интересным; как создать соответствующую атмосферу; как приступить к ситуации и роль, четко артикулировать звуки, подавать сигналы с помощью жестов и мимики. Стержнем драматико-педагогической организации обучения является, как и во время репетиции в театре, сценическая импровизация при широком использовании такого приема как живые картинки в застывших, неподвижных позах.

Особое распространение получают в конце XX в. идеи «автономии» студентов в учебном процессе. Автономия обучения тесно связана с поворотом к ориентированному на слушателя обучению, что пересекается с понятиями индивидуализации обучения. Так, одним из основных принципов «молчаливого» метода, разработанного Галебом Гатегно, является подчиненность обучения учению. Этим определяется «молчаливая» роль учителя и одновременно большая речевая активность и самостоятельность учащихся. В обучении широко используются жесты учителя, цветные звуковые и вокабулярные таблицы, кубики для демонстрации ввода и усвоения звуков, слов, структур в действиях и ситуациях. Учитель как бы исполняет роль драматурга: он пишет сценарий, определяет действующих лиц, моделирует их действия, готовит необходимые вербальные и невербальные опоры, задает тон, создает атмосферу для коммуникации и, наблюдая за процессом усвоения, дает оценку его участникам.

Широкое распространение получил также так называемый «групповой метод», предложенный чикагским профессором психологии Чарльзом Каррен. Основные принципы обучения были заимствованы из сферы отношений консультанта с клиентом; они ориентированы на сочетание познавательных и эмоциональных процессов обучения. Это предполагает тесное взаимодействие учителя и учащихся в коммуникативных ситуациях без опоры на учебник.

Итак, современные методы обучения имеют большое значение для обеспечения полноценной и эффективной организации учебной работы студентов на занятии с целью овладения иноязычной компетентностью. Выбор того или иного метода в качестве доминирующего для конкретных условий, разумное комбинирование различных методов зависит от целого ряда объективных и субъективных факторов.

К объективным факторам относятся: 1) цель обучения, что обуславливает достижение тех или иных умений, формирования тех или иных навыков, которые

находились бы в соответствии с поставленной задачей; 2) состав учащихся (однородный/неоднородный по возрасту, по предшествующему опыту, по выраженным учебным интересам); 3) лингвистические корреляции между изучаемым иностранным и родным языком учащихся (большее или меньшее родство родного и иностранного языков); 4) учебный план курса иностранного языка (количество отведенных часов, их недельное распределение, их концентрации на той или иной стадии обучения); 5) наличие материальной базы учебного процесса, в том числе и вспомогательных средств обучения.

К субъективным факторам относится то, что характеризует, с одной стороны, учителя как неповторимую индивидуальность и как личность вообще, а с другой – все то, что характеризует учащихся в плане их индивидуальных различий. Говоря об учителе, можно, во-первых, отметить его приверженность к тому или иному методическому направлению, к определенной методической концепции, во-вторых, следует учитывать личностные характеристики учителя. Что же касается учащихся, то здесь нужно иметь в виду их типологические психологические особенности, знание которых учителем влияет на выбор того или иного метода, того или иного приема.

Таким образом, выбирая тот или иной метод (способ), ту или иную модель учебного процесса вообще, учитель не может не учитывать наличия объективных и субъективных факторов, серьезно влияющих на эффективность обучения иностранному языку.

Литература

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
2. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: Учебник / Гез Н. И., Ляховицкий М. В., Миролюбов А. А. и др. – М.: Высшая школа, 1982. – 373 с.

Пяткова Т.В., Шевелев М.Е.

Северо-Казахстанский университет имени М. Козыбаева

ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТИМЕДИЙНОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «ТЕОРИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНФОРМАТИКИ»

Современные компьютеры позволяют на новом уровне проводить информационное обеспечение образовательного процесса, чего нельзя было сделать раньше. Так, например, появилась возможность использования в одном средстве обучения на CD- диске звука, видео, графики, анимации, текста и т.п. При этом такие средства отличаются интерактивностью, т.е. позволяют всем участникам

педагогикалық коррекциялық қолдау туралы», «Қазақстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы», «Арнайы әлеуметтік қызметтер туралы») әзірледі. Сонымен қатар қазіргі таңдағы мемлекетіміздің маңызды құжаттарының бірі болып табылатын Қазақстан Республикасының 2011-2020-жылдарға арналған білім беруді дамыту тұжырымдамасында инклюзивті білім беруді дамыту басым бағыттардың бірі болып отыр [1]. Яғни мүмкіндігі шектеулі тұлғаларға өз құрдастарымен бірге тең білім игеруін заңды құжаттармен заңдастырған [2].

Жоғарыда айтып өткеніміздей басқа Еуропа елдерінің ішінде білім беру жүйесі бойынша өзіндік ерекшеліктері бар Нидерланды мемлекетінің білім жүйесін әлем мойындаған десек те қателеспейміз. Жер көлемі бойынша Қазақстанның бір облысымен ғана теңесе алатын мемлекеттің білім беру процесі белгілі бір жүйеге келтірілген. Нидерланды мемлекеті өте демократиялы, сөз бостандығы сақталған мемлекет болғандықтан кез-келген салада болып жатқан өзгерістерге үкіметтік, үкіметтік емес (жеке білім беру ұйымдары, діни ұйымдар) ұйымдардың ат салысып араласуы барлығының тең құқылы екендіктерін тағы бір дәлелдейді. Нақтырақ жалпы білім саласына тоқталатын болсақ білім беру жүйесі бірнеше сатыдан тұрады: бастауыш алды мектеп – 4 жас (Pre-primary school), бастауыш мектеп – 4-12 жас (Primary school), ортаңғы мектеп – 12-16 (18) жас (Secondary school), жоғарғы мектеп – 16 (18) жас (Higher school). Оқытудың аталған сатылары, деңгейлері жас ерекшеліктеріне қарай топтастырылып, жеке мектептерде оқытылады. Арнайы білім беру жүйесі жоғарғы мектепке (Higher school) дейін дәл осындай кезектілікпен тек «арнайы» мекемелерде (Special Pre-primary school, Special Primary school, Special Secondary school) жүзеге асады, бірақ жас ерекшеліктері баланың жеке ерекшеліктері ескеріле отырып құбылмалы болуы мүмкін. Нидерланды мемлекетінің заңына сәйкес мүмкіндігі шектеулі тұлғаның ата-анасы қандай мектепті таңдаса сол мектепте білім алуына құқылы (мүмкіндігі шектеулі бала өзінің бойындағы бұзылыстарды біле тұра жалпы мектепте білім алуға ниет білдірсе, еш кедергісіз білім ала алады және ол үшін үкімет барлық жағдайды жасап береді). Алайда баланың бойындағы бұзылыс баланың жалпы мектепте білім алуына кедергі тудыратын жағдайда болса, алғашқы бастуыш мектептің білімін Арнайы бастауыш мектепте (Special Primary school) алып, келесі деңгейді – орта мектепті қалыпты орта мектепте (Primary school) жалғастыруына (баланың, ата-анасының немесе қамқоршысының келісімімен) болады [3].

Біздің мемлекетімізде білім жүйесі өзімізге белгілі стандартты тәртіпте ұйымдастырылған. Ол тіпті арнайы білім беру мекемелеріне де қатысты. Жалпы білім беру жүйесіндегі бірінші, өзгешелік мектеп оқушылары тең жастағылар болып топтастырылады және білім беру сатылары сыныптармен (1,5-6-жасқа дейін мектепке дейінгі мекемелерде, 1-4-бастауыш сынып, 5-8- негізгі орта сынып, 9-11-жалпы орта сынып) бөлінген. Екінші өзгешелік, біздің ата заңымызда кез-келген мектепте, кез-келген бала білім алу құқығына ие деп айтылса да, мүмкіндігі шектеулі тұлғалар арнайы және жалпы мектептерде білім алуына арнайы мамандардың жолдамасы арқылы мүмкіндік ала алады. Яғни, Психологиялық-

Педагогика ғылымдарының магистрі Суранчина А. Ж.,

педагогика ғылымдарының магистрі Сикинбаев Б. Б.

«Республикалық балаларды оңалту орталығы» АҚ, Астана қаласы

ЕВРОПАДА ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазақстан Республикасы өз егемендігін алғалы бері әлеуметтік-экономикалық, қаржы-нарықтық, денсаулық сақтау, білім беру салаларында он өзгерістерге толы даму үстінде. Оның ішінде білім беру саласына соңғы бес жылдықта ерекше назар бөлініп отыр. Елбасымыздың дамуышы елу елдің қатарында терезесі тең мемлекет болып тұрымызға жетелейтін басты бағыт – білім деп көрсеткені де бекер емес.

Біздің тәуелсіз қоғамымызда тәуелді білім алуға мәжбүр жандар да аз емес. Әрине ол біздің қоғамымыздағы ерекше қажеттіліктері бар мүмкіндігі шектеулі тұлғалар болып отыр. Біздің елде мүмкіндігі шектеулі тұлғалар дамуында қалыпты адамдармен теңдей білім алуға құқылы. Десек те, аталған қоғам мүшелерінің физикалық, физиологиялық даму ерекшеліктерін ескере отырып арнайы білім беру жүйесі де ұйымдастырылған. Арнайы білім беру жүйесі – мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың бойында, дамуында кездесетін бұзылыстарды және оның деңгейін ескере отырып, арнайы ұйымдастырылған ортада, арнайы даярланған оқыту мазмұнын жүзеге асыру мақсатында арнайы мекемелерде берілетін білім жүйесі. Бір қарағанда қоғамның барлық мүшелеріне бейімделген, жүйелі ұйымдастырылған жүйе деп ойлайсың. Бірақ, қазіргі ғылым мен техниканың заманында бұл ескірген жүйе қатарында қалып отыр. Европа елдерінде кең етек алып дамыған – инклюзивті білім беру жүйесі Қазақстан Республикасының жалпы білім беру жүйесіне кеңінен енгізіліп келе жатыр. Бұл мақалада біз Европадағы және Қазақстандағы инклюзивті білім беру жүйесін салыстыра отырып ерекшеліктерін ашып көрсеткіміз келеді. Европа елдері ішінде өзінің білім беру жүйесі арқылы ерекшеленетін Нидерланды мемлекеті болып табылады. Европа елдерінің нұсқасы ретінде Нидерланды мемлекетінің инклюзивті білім беру жүйесін мысалға ала отырып аталмыш жүйенің өз елеміздегі ерекшеліктерін ашып көрсетсекпекпіз.

Инклюзивті білім беру жүйесі – мүмкіндігі шектеулі тұлғаларды дамуы қалыпты тұлғалар ортасына біріктіре отырып білім беру болып табылады. Инклюзивті білім беру терминінің мағынасын Халықаралық құжаттарға сүйене отырып ашатын болсақ: 18-жасқа дейінгі балалардың барлық категориясына (эмигранттар, оралмандар, мүмкіндігі шектеулі балалар) білім беру болып табылады. Қазақстан Республикасы Халықаралық құжаттарға сүйене отырып мемлекет аумағында мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың білім алуын қамтамасыз ететін бірнеше заңды құжаттар тізімін («Қазақстан Республикасындағы бала құқығы туралы», «Білім беру туралы», «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік, медициналық-

обучения корректировать процесс обучения, получать дополнительную информацию, выбирать режим работы, двигаться по своей индивидуальной траектории, которая наиболее удобна каждому обучающемуся. Следует отметить, что такими возможностями ранее не обладало ни одно средство обучения [1].

Использование в учебной аудитории комплекса компьютерной, видео- и аудиотехники значительно упрощает подготовку лекционного материала.

Но применение новых технологий должно стать лишь дополнением к традиционной системе ведения лекций, так как каждый преподаватель с помощью интонации своей речи, мимики, жестов, импровизации способен активизировать аудиторию и вовлечь слушателей в обсуждение предлагаемого материала. При комбинированном воздействии на обучающегося через зрение и слух, и вовлечение его в активные действия доля усвоения учебного материала может составить 75 %.

Существует ряд неопределенных преимуществ использования новых технологий. Например, возможность не только зачитывать факты, но и знакомить студентов с видео-хрониками, записями песен, репродукциями плакатов и фотографий, фрагментами художественных фильмов.

Обучающие мультимедийные программы способствуют укрупненному структурированию содержательной компоненты учебного материала, самостоятельному выбору и прохождению обучаемым полного или сокращенного вариантов обучения.

Такие средства обучения способствуют появлению не только новых возможностей для общения, передачи информации, но и возможностей для порождения новых проблем, решений, новых точек пересечения, которые получили иное местов современной культуре по сравнению с традиционными и известными.

Применение средств мультимедиа в обучении позволяет:

- решить задачи гуманизации образования;
- повысить эффективность учебного процесса;
- развить личностные качества обучаемых (обученность, обучаемость, способность к самообразованию, самовоспитанию, самообучению, саморазвитию, творческие способности, умение применять полученные знания на практике, познавательный интерес, отношение к труду);
- развить коммуникативные и социальные способности обучаемых;
- существенно расширить возможности индивидуализации и дифференциации открытого и дистанционного обучения за счет предоставления каждому обучаемому персонального педагога, роль которого выполняет компьютер;
- определить обучаемого в качестве активного субъекта познания, признать его самоценность;
- учесть субъективный опыт обучаемого, его индивидуальные особенности;
- осуществить самостоятельную учебную деятельность, в ходе которой обучаемый самообучается и саморазвивается;

— привить обучаємому навьки роботи с современными технологиями, что способствует его адаптации к быстро изменяющимся социальным условиям для успешной реализации своих профессиональных задач.

Лекции с мультимедийным сопровождением предполагают демонстрацию слайдов. В предложенных презентациях все слайды содержат ключевые фразы, определения, схемы, рисунки и другой важный материал лекции. Отдельные слайды можно использовать в качестве демонстративного материала. Показ слайдов желательно сопровождать речью лектора или аудиозаписью текста лекции. В процессе показа слайдов лектор разъясняет трудные для понимания студентами моменты, определения, понятия, представленные на слайде. Дополнения обогащают содержание лекции, делают изложение более живым, привлекательным и понятным для студентов [2].

Достоинством данного способа изложения теоретического материала является возможность прослушать лекцию в любое удобное время, повторно обращаясь к наиболее трудным местам. Это лекции, в которых теоретический материал благодаря использованию мультимедиа средств структурирован так, что каждый обучающийся может выбрать для себя оптимальную траекторию изучения материала, удобный темп работы над курсом и способ изучения, максимально соответствующий психофизиологическим особенностям его восприятия.

Презентации позволяют преподавателю решать следующие задачи преподавания:

- оптимизация отбора и представления изучаемого материала;
- внедрение новых концептуально-методологических подходов;
- расширение возможности использования наглядности;
- оптимизация контроля за знаниями;
- включение познавательных заданий в образовательный процесс;
- обеспечение получения глубоких знаний при сохранении здоровья.

Например, презентация на тему «Элементы и уровни процесса обучения. Предмет теории преподавания информатики».

Цель: изучение и закрепление нового материала по теме «Элементы и уровни процесса обучения. Предмет теории преподавания информатики».

Презентация способствует формированию глубоких познавательных интересов к предмету у слушателей.

Задачи:

- познакомить с уровнями процесса обучения;
- познакомить с элементами процесса обучения;
- методикой преподавания курса информатики в системе педагогических знаний. Ее предмет и задачи.
- развивать логическое мышление, память, внимание.

Данная презентация предназначена для использования на занятиях как аудиторных так и для самостоятельного изучения на соответствующую тему.

Презентация состоит из 9 слайдов, в том числе 1-й – титульный, 9-й – список используемых источников. Слайды 2, 3 представлен материал по уровням процесса

участь; 45% – были свидетелями відбирання особистих речей в ін. учнів, а 5% – брали в цьому участь; 5% опитаних підлітків були свідками примушування до сексуальних дій; 28% були свідками словесних образ зі сторони вчителя, а 5% – були учасниками образ; 33% – були свідками вимагання грошей одних учнів у інших.

За результатами проведеного анкетування 28% учнів негайно сповістили би дорослих про факт насильства серед однолітків, 22% – з'ясували би причину, 11% – покарали би винуватця самостійно, 39% – приховали би інформацію про цей факт.

На думку учнів, зниженню кількості правопорушень і злочинів, що скоюють неповнолітні сприятимуть такі дії:

Таблиця 1.6

	Так	Ні	Важко відповісти
Активізація місцевих громад (сусідів, жителів мікрорайону)	17	56	28
Більш суворе покарання злочинців	61	28	11
Надання інформації про юридичні наслідки скоєння злочинів школярам	56	28	17
Регулярне відвідування представниками міліції навчальних закладів	17	17	11
Ведення просвітницького курсу для молодших школярів «Поведінка і закон»	56	22	22
Посилення відповідальності батьків за виховання дітей	61	22	17
Збільшення кількості в'язниць для неповнолітніх	17	66	17
Посилення відповідальності дорослих, які втягнули неповнолітнього у кримінальну діяльність	61	22	17
Інше (вказіть)			

Отже, за допомогою анкетування ми вивчили думку підлітків щодо розповсюдження різних негативних явищ та можливих шляхів їх подолання. Проведене нами анкетування дало змогу визначити ту категорію підлітків, які потребують допомоги у даному питанні для того, щоб у майбутньому надати їм кваліфікаційну професійну допомогу. У нашому суспільстві існує низка причин для прояву в підлітків девіантної поведінки, і одне з основних завдань соціального педагога – визначити напрямки відновлення нормального процесу соціалізації підлітка, розробити профілактичні й коригувальні заходи виховного характеру.

Як відомо, значний вплив на формування особистості підлітка та його поведінки відіграють ЗМІ. Результати проведеного анкетування дозволили виявити, які за жанром фільми і програми школярі переглядають частіше за все. Це можна побачити в таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

	Часто	Інколи	Рідко	Ніколи
Комедії	56	22	11	11
Бойовики	17	50	17	17
Жахи	33	17	33	17
Вестерни		22	45	33
Еротика	17	28		56
Фантастику	72	11	11	5
Пізнавальні	39	22	5	33

Результати анкетування свідчать, що 45% опитаних учнів часто переглядають фільми і TV програми, або граються у комп'ютерні ігри, в яких демонструються військові дії, жорстокість і насильство, 22% – інколи, 17% – рідко, 11% – ніколи. Після перегляду певної передачі, художнього фільму (або гри у комп'ютерну гру) з елементами жорстокості, насильства 67% підлітків не вчиняли агресивні та необдумані дії по відношенню до інших людей, а 33% школярів не змогли відповісти на дане запитання.

Результати анкетування показали, що, на думку підлітків, до насильства відносяться такі дії:

Таблиця 1.5

	Так	Ні	Важко відповісти
Побиття батьками власної дитини	22	50	28
Постійне глузування учнів над однокласником	17	67	17
Крик батьків на дитину	5	83	11
Заборона переглядати телепрограми, грати на комп'ютері	5	78	17
Заборона проводити час на свіжому повітрі	17	66	17
Приниження вчителем гідності учня	33	43	22
Приниження з боку однокласників	17	61	22
Відбирання в інших особистих речей	28	50	22
Утримування батьками дітей у голоді	56	28	17
Перебування у місцях, непридатних для дитини (каналізації, горища будинків, підвали тощо)	83	5	11
Примушення дітей до жебракування	78	11	11

Результати даного анкетування виявили, що 50% опитаних підлітків були свідками бійки між однокласниками, 5% – брали в них участь; 50% – були свідками побиття дитини молодших класів учнями старших класів, 5% – брали в цьому

обучения, предложены определения и схема. На слайде 4 размещена схема наглядно раскрывающая сущность учебного процесса. 5 слайд- показана структура учебного процесса. На 6 слайде схематично представлены элементы процесса обучения. 7 слайд раскрывает предмет и задачи курса информатики. На 8 слайде предложены вопросы которые ставятся перед методики преподавания информатики.

Данный продукт может быть использован преподавателем в ходе занятия как:

1. Иллюстративный материал для лекции.
2. Методическая основа для проведения занятия по диалоговой технологии (вопрос-ответ).
3. Основа для подготовки контролю знаний.
4. Материал для выполнения лабораторных работ по данной теме.
5. Материал для самостоятельной подготовки (СРСИ, СРС).

Основная методическая инновации связана с применением активных или, как их ещё называют, интерактивных методов обучения, позволяющих взаимодействовать или находиться в режиме беседы, диалога.

Работа с презентацией позволяет так организовать учебный процесс, что практически все студенты оказываются вовлеченными в процесс познания, они имеют возможность понимать и рефлексировать по поводу того, что знают и думают. В результате создаются условия, при которых студент чувствует свою успешность, свою интеллектуальную состоятельность, что делает продуктивным сам процесс обучения.

Литература:

1. Педагогическое применение мультимедийных средств: учеб. пособие / Н.В. Гафурова, Е.Ю. Чурилова ФГОУ ВПО СФУ. – Красноярск, 2008.
2. Преимущества учебного процесса при использовании мультимедийного сопровождения. Самсонов С.А., 2009.

Тумак О. М.

Чернівецький національний університет, Україна

ДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЧОЛОВІЧИХ ШКОЛАХ БУКОВИНИ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Кінець ХІХ століття характеризувався посиленням інтересу до навчання іноземних мов на Буковині, яка на той час перебувала у складі Австро-Угорської імперії. Проблеми методики навчання цих предметів обговорювалося на крайових шкільних радах, у періодиці, а також відображено в законодавстві.

В архівних документах знаходимо факти існування англійської мови як навчального предмету, що відображено у програмах навчальних закладів усіх типів. Ці програми дають змогу стверджувати, що вперше англійська мова була введена в навчальний процес в Чернівецькій греко-католицькій чоловічій реальній школі (Griechisch-orientalische Ober-Real-Schule), а саме в 1872 р. [2]. До 1905 року це був обов'язковий предмет, що вивчався в 5-му, 6-му і 7-му класах по 2-3 год. на тиждень. З 1907 р. англійська мова стала необов'язковим, вибірковим предметом і була замінена однією з крайових мов (українською або румунською). Її вивчали з 4-го по 7 клас включно по 2 год. на тиждень.

Переїдемо до опису навчальних програм. На відміну від сучасних програм, які пропонує Міністерство освіти і науки України, на той час не існувало однієї програми для всіх шкіл. Кожна школа Буковини мала свою програму, в яку були включені всі предмети, що вивчалися в цій школі.

Навчальні програми з іноземної мови, розроблені на Буковині в кінці XIX – на початку XX ст. являли собою цілісну систему сформульованих цілей навчання іноземної мови, структурований зміст навчання, навчальний план. Вони мали пояснювальну записку, яка в основному розкривала історію навчального закладу, нововведення та вказівки щодо навчання другої та третьої національних мов. Програма складалася з навчального плану для всіх предметів, списку підручників для вивчення кожного предмета, переліку іспитів і питань до них (в основному це стосувалося середньої ланки освіти). Дирекція шкіл Буковини сама друкувала навчальну програму для кожного окремого типу навчального закладу з додаванням до неї списку вчителів з кожного предмета, а також прізвища та ініціалів учнів, їхньої національної приналежності. Навчальна програма затверджувалася Міністерством віросповідань і освіти Австро-Угорщини, містила мету, вказівки про обсяг навчального матеріалу для кожного класу [1, с. 55].

Так, у навчальних програмах чоловічої реальної школи м. Чернівці значна увага приділяється англійській мові. Досить детально описані вимоги до вивчення цієї мови та вказані очікувані результати учнів. Подаються підручники, за якими вивчалася англійська мова, і навіть можна знайти дані про аутентичні твори англомовних авторів, що були наявні в бібліотеці школи. Іноді в програмі чітко вказувався метод, за яким навчали іноземні мови, наприклад в програмі за 1897 р. зазначено, що на заняттях сучасних іноземних мов застосовувався «аналітичний прямий» метод (analytisch-direkten Methode) [3, с. 49].

Важливе місце в програмах відведено вивченню граматики англійської мови. В 5 класі учні мали засвоїти основи синтаксису і утворення форм, мало місце порівняння з німецькою та французькою мовами. В 6-му класі відбувалося повторення морфології, включаючи часові форми і способи дієслів, детальний розгляд синтаксису і словотвору. В 7-му класі поглиблено вивчали морфологію, не зупиняючись на застарілих і вузько спеціальних формах, значна увага приділялася складнопідрядним реченням.

Таблиця 1.1

Як часто Ви вживаєте:	Не вживаю	Інколи	1-2 рази на тиждень	Щоденно
Цигарки		28	11	61
спиртні напої		50	22	28
токсичні речовини	28	45	28	

Отож, як бачимо значний відсоток підлітків палять цигарки і вживають спиртні напої, хоча всі опитані учні отримують в школі інформацію про шкідливість вживання алкоголю, наркотичних речовин, наслідки скоєння злочину та кримінальну відповідальність за протиправні дії. Наскільки рівень подання інформації відповідає запитам і потребам учнів відображено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

	Відповідає	Частково відповідає	Зовсім не відповідає	Важко відповісти
Про шкідливість і наслідки вживання алкоголю	50	11	5	33
Про шкідливість і наслідки вживання наркотиків	45	17		39
Про наслідки скоєння злочину та кримінальну відповідальність за протиправні дії	22	39	11	28

Ставлення підлітків до девіантних проявів поведінки виявляється по мірі вираженості в них схильності до цих проявів, що можна побачити в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

	Позитивне	Негативне	Допустимо в окремих випадках	Важко відповісти
Крадіжок	17	56		17
Застосування фізичної сили щодо іншої особи	22	5	45	17
Вживання спиртних напоїв	22	28	22	17
Вживання наркотичних та токсичних речовин	11	56	11	11
Азартних ігор	39	22	5	22
Проституції	17	61		11
Незаконного придбання та зберігання зброї		67		22

К.пед.н. Лемко Г.І., Гаріфуліна Р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ПІДЛІТКОВОЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ

Сучасний період розвитку українського суспільства характеризується змінами, що охоплюють усі сфери людського життя. Сьогодні внаслідок високого рівня безробіття, руйнації ідеалів, нехтування загальнолюдських цінностей і зниження рівня життя населення, психологічної напруженості, нестабільності, апатії, цинізму, наростання соціальної і психологічної дезорієнтації та дезадаптації індивіда, ускладнення криміногенної ситуації, поширення процесів деформації сім'ї, посилюються негативні тенденції, які висувають підвищені вимоги до самовизначення і стабільності особистості, а також провокують її девіантну поведінку, аномалії розвитку й, нерідко, її деградацію та саморуйнування.

Проблема попередження, профілактики та корекції девіантної поведінки підлітків була і залишається актуальною для будь-якого суспільства. Специфіка морального розвитку, виявлення причин та умов виникнення різних форм девіацій, видів девіантної поведінки, шляхів її корекції викликають стійкий інтерес дослідників. Адже підлітки – це наше майбутнє, що ми в них вкладаємо, те потім і візьмемо. Тому потрібно прикласти максимум зусиль, щоб молоде покоління було здоровим і активним.

Хочемо зазначити, що з-поміж вчених, які займаються проблемою девіантної поведінки, зокрема є: В. Афанасьєва, С. Бадмаєв, М. Вовканич, О. Карабанов, І. Козубовська, С. Немченко В. Оржеховська, І. Підласий, Ю. Репецький та інші.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблема відхилень у поведінці неповнолітніх та її корекції завжди була однією з найважливіших у педагогіці, психології, кримінології, інтенсивно досліджувалась вченими протягом тривалого періоду часу, але незважаючи на це, в сучасному світі вона не стає менш актуальною, навпаки, носить масовий характер та потребує особливої уваги.

Для того, щоб надати соціально-педагогічну допомогу потрібно визначити групу підлітків, які потребують допомоги. Для цього ми провели анкетування «Підлітки і протиправна поведінка».

У ході проведеного опитування підлітків на основі анкети визначення схильності до девіантної поведінки за параметрами поведінкової активності підлітків відносно куріння, вживання алкоголю і токсичних речовин нами були отримані дані, які узагальнено і подано в таблиці 1.1.

Обов'язковим було ознайомлення з основами фонетики англійської мови. У програмі зазначено, що курс розпочинався з вивчення законів пересуви звуків, наголосу. Проводилось порівняння романських і германських елементів фонетики у англійській мові. Відбувалося постійне вправляння у вимові, вивчення звуків на основі правил, легких для розуміння.

Лексика, що вивчалася, мала побутовий характер. Більшість слів учні отримували з текстів для читання. Останнє займало одне з провідних місць у процесі навчання. Читанню приділялося багато часу, а матеріал відбирався дуже ретельно. Спочатку вправлялися в читанні коротких уривків розповідної та описової прози. Далі подавалися взаємопов'язані легкі тексти. практикувалося заучування напам'ять певних уривків. Починаючи з 1893 року в програмах спостерігається підвищене акцентування уваги читання. Тексти стають складнішими, в 7-му класі це вже художня література, історичні уривки, ораторська і філософська проза, епічна і драматична поезія. Учні вчать розбирати та аналізувати прочитане, ставити запитання до змісту і вміти давати відповіді на поставлені вчителем запитання. Практикувалося написання переказів і творів, в яких учні давали характеристику головним героям, або вирішували певні морально-етичні проблеми.

Що стосується говоріння, необхідно зазначити, що цьому аспекту приділялося не так багато уваги. За основу бралися усні переказування творів художньої літератури, а також виконувалися нескладні вправи на розвиток усного мовлення. На противагу цьому, письмо займало важливе місце у вивченні англійської мови. Серед найпоширеніших видів роботи переважали диктанти і переклади. Письмово виконувалися вправи, пов'язані з читанням, перекази. Варто наголосити, що обов'язковим було вправляння у написанні листів. Останні були різних видів і мали відповідати потребам учнів у їхньому майбутньому професійному житті. Це були як прості листи до друзів, що мали різну комунікативну спрямованість, так і ділові офіційні листи. Зразки листів подавалися у підручнику.

Не менш важливим було навчання перекладу. Він тренувався усно і письмово. Спочатку це були речення з англійської на німецьку і навпаки, а згодом для перекладу пропонувалися уривки текстів, оповідання, що поступово збільшувалися в розмірі і ставали складнішими. На іспиті переклад був головним способом перевірки знань учнів.

Таким чином, можна зробити певні висновки стосовно дидактичних принципів, якими керувалися вчителі англійської мови в чоловічих школах Буковини. Можна стверджувати, що вчителі дотримувалися дидактичного принципу систематичності і послідовності, який реалізується у виборі тематики, повідомлення знань, послідовності введення мовного матеріалу та розвитку навичок і вмінь. Згідно цього принципу необхідно йти від простого до складного, від легкого до важкого, від відомого до невідомого тощо. Даний принцип яскраво проілюстрований на прикладі навчання граматики, лексики і фонетики. Так само можна стверджувати про дотримання дидактичного принципу міцності, що реалізовується шляхом багаторазового повторення і виконання великої кількості вправ

(навчання граматики, фонетики). Принцип доступності і посиленості, який передбачає подання навчального матеріалу відповідно до вікових та інтелектуальних можливостей учнів, реалізовувався не в повній мірі. Про це говорить вибір складних автентичних текстів для читання і перекладу. Також знаходимо приклади втілення принципу свідомості у навчанні англійської мови, що втілювався шляхом цілеспрямованого відбору навчального, мовного, мовленнєвого і лінгво-соціокультурного матеріалу, який забезпечував розвиток пізнавальних здібностей учнів. Разом з тим, варто згадати і про принцип науковості, адже педагоги користувалися надбаннями тогочасної педагогічної, лінгвістичної та психологічної науки. Підручники та книги для читання, ясні на художні тексти, ілюстрації, описи історичних подій та постатей Англії, свідчать про дотримання дидактичних принципів виховного навчання та міжкультурної взаємодії.

Література

1. Лабінська Б. І. Історичні нариси з методики навчання іноземних мов на західноукраїнських землях (друга половина XIX – перша половина XX ст.) : монографія / Б. І. Лабінська. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2013. – 384 с.
2. Achter Jahresbericht der gr.-or. Ober-Realschule in Czernowitz. Veröffentlicht von Dr. Wenzel Korn. – Czernowitz : Druck von Rudolf Eckhardt, 1872. – 149 S.
3. XXXLV. Jahresbericht der gr.-or. Ober-Realschule in Czernowitz. Veröffentlicht von der Direktion am Schlusse des Schuljahres 1897–1898. – Czernowitz : R. Eckhardt'sche k. k. Universitäts-Buchdruckerei, 1898. – 86 S.

К. п. н. Олізько Ю. М.

*Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»*

ДОБІР МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДИСЦИПЛІНИ «ІНОЗЕМНА МОВА»

Однією з особливостей дисципліни «Іноземна мова» є її «поліпредметність» [1]. Саме тому вивчення іноземної мови допомагає студентам ВНЗ отримати та систематизувати знання з різних циклів підготовки, а саме гуманітарного та соціально-економічного, математичного та природничо-наукового, професійного та практичного.

Освітньо-професійна програма є галузевим нормативним документом України та використовується для розробки програм навчальних дисциплін. Згідно з нею до змісту підготовки бакалавра напряму 051301 – хімічна технологія, який береться за приклад навчання, входять три цикли, представлені в табл. 1.

У результаті проведеного дослідження підлітків по методиці діагностики міжособистісних відносин (О.О.Рукавішніков), було виявлено, що 21 % опитаних підлітків мають комунікативну позицію Афект. Вони прагнуть бути в близьких відносинах з іншими, проявляти до них свої дружні й теплі почуття, намагаються, щоб інші прагнули бути до них емоційно більше близькими й ділилися із ними своїми почуттями. При співставленні даних, що стосуються рівня сформованості культури спілкування підлітків, було встановлено, що представники даної комунікативної позиції в основній своїй масі мають низький або середній рівень сформованості культури спілкування.

Комунікативна позиція Контроль, притаманна 12% опитаних підлітків. Примітно, що в основній масі до цієї категорії потрапили хлопці-підлітки, які мають у класі положення «Ведучих», тобто за ними тягнуться інші однокласники і прагнуть бути у їх колі спілкування. Старшокласники з комунікативною позицією Контроль, намагаються контролювати інших і впливати на інших: беруть у свої руки керівництво й прагнуть вирішувати, що і як буде робитися. При співставленні даних, що стосуються рівня сформованості культури спілкування підлітків, було встановлено, що представники даної комунікативної позиції в загальному мають високий або середній рівень сформованості культури спілкування.

Більша частина опитаних підлітків – 67 % опинилася на комунікативній позиції Включення. Вони прагнуть сприймати інших, щоб вони мали інтерес до них й брали участь у їхній діяльності; активно прагнуть належати до різних соціальних груп і бути якнайбільше і найчастіше серед людей. Такі підлітки намагаються, щоб інші запрошували їх брати участь у своїй діяльності, а також щоб інші прагнули бути в товаристві випробуваного, навіть коли він не додав для цього жодних зусиль. Представники цієї комунікативної позиції, в більшості мають високий та середній рівень сформованості культури спілкування.

Отож, вивчення реального стану сформованості досліджуваної якості на практиці засвідчило, що в системі виховання підлітків слід більше уваги приділяти питанням культури спілкування.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача: навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 336 с.
3. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп. – М., 2002. – 181 с.

Для визначення рівнів сформованості культури спілкування підлітків, а також типів комунікативної поведінки нами були застосована методика діагностика міжособистісних відносин (О.О.Рукавішніков) [3, с.167-171].

У результаті проведення дослідної роботи визначені три рівні сформованості культури спілкування підлітків: високий, середній, низький, які характеризуються наступним чином:

– високий рівень притаманний учням, які добре володіють необхідними знаннями про сутність та особливості культури спілкування, усвідомлюють особистісні риси, які зумовлюють його конструктивний чи деструктивний характер; їм властива оригінальність і нестандартність у плануванні та організації процесу спілкування; вони добре орієнтуються в складних ситуаціях і вміють розв'язувати їх засобами спілкування; володіють безпосередньо етичними нормами поведінки і культурою мовлення; виявляють доброзичливість, гуманні почуття у спілкуванні; їхнім діям характерна мобільність, нетрадиційність, творчий пошук, самостійність, здатність до перцепції, емпатії, самокритичності; наявне стійке прагнення до самопізнання та самовдосконалення; їх самооцінка адекватна особистісним якостям, можливостям, вчинкам, поведінці, внутрішній культурі. Таких підлітків виявлено 17,0 %.

– учні, що мають середній рівень, володіють необхідними знаннями і вміннями щодо планування процесу спілкування: продумують власні дії, висловлювання, намагаються передбачити реакції співрозмовників; вони орієнтуються в складних ситуаціях спілкування з однолітками, батьками та вчителями; вдало використовують набуті знання для пошуку доцільного розв'язання проблемних ситуацій, проте часто їхні дії відбуваються за аналогією до відомих зразків, копіюють звичні способи; старшокласники нерідко виявляють категоричність, небажання поступатися своєю думкою; у ситуаціях, коли треба виявити творчість, відшукати оптимальний варіант вирішення проблеми, відчувають нерішучість, певні утруднення; прагнення до самопізнання та самовдосконалення зумовлюються певними зовнішніми чинниками, зокрема узгодженням їхніх дій з авторитетними однолітками чи дорослими (вчителями, батьками) і бажанням змінити їх на краще. Такий рівень виявлений у 62,0 % підлітків.

– підлітки з низьким рівнем характеризуються обмеженими вміннями організації спілкування; стикаючись з проблемою, вони намагаються розв'язати її не на основі знань, аналізу та оцінювання її сутності, а інтуїтивно, часто обираючи спосіб випробувань і помилок; власні дії цих учнів у спілкуванні мають стихійний, неусвідомлений характер; не прогнозуються можливі реакції співрозмовника, наслідки; самостійність, здатність до перцепції, емпатії, самокритичності у даної категорії учнів відсутні, спостерігається стійке небажання до самовдосконалення; до процесу формування культури спілкування вони ставляться байдуже, не замислюються над питаннями вибудови конструктивних взаємин з партнером по спілкуванню, сповідуючи твердження «нехай буде так, як буде». На цьому рівні виявлено 21 % учнів.

Таблиця 1.

Розподіл змісту освітньо-професійної програми підготовки бакалавра

Цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки	Цикл математичної та природничо-наукової підготовки	Цикл професійної підготовки
Історія України	Вища математика	Інженерна графіка
Українська мова (за професійним спрямуванням)	Обчислювальна математика та програмування	Процеси та апарати хімічних виробництв
Філософія	Фізика	Загальна хімічна технологія
Політологія	Загальна та неорганічна хімія	Математичне моделювання та оптимізація об'єктів хімічної технології
Історія української культури	Органічна хімія	Контроль та керування хіміко-технологічними процесами
Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	Екологія	Економіка, організація та управління хімічних підприємств
Фізична культура		Аналітична хімія
		Інструментальні методи хімічного аналізу
		Фізична хімія
		Поверхневі явища та дисперсні системи (Коллоїдна хімія)
		Основи проектування хімічних виробництв
		Безпека життєдіяльності
		Основи охорони праці

Як видно з табл. 1., цикл професійної підготовки є домінуючим, саме він зазвичай займає найбільшу кількість кредитів. Це підтверджує необхідність добору сильних зв'язків між дисциплінами професійної та практичної підготовки студентів та дисципліною «Іноземна мова». Враховуючи важливість певних дисциплін на різних факультетах технічного ВНЗ та різних курсах, викладач іноземної мови здійснює добір основних міжпредметних зв'язків для навчання студентів іноземної мови. У зв'язку з часовою обмеженістю неможливо включити у програму вивчення «Іноземної мови» більшість змістових аспектів усіх дисциплін, що вивчаються студентами на певному курсі. Це зумовлює необхідність аналізу міждисциплінарних зв'язків викладачем та виділення найбільш важливих та необхідних тем для студентів різних курсів.

Іноді дібрані міждисциплінарні зв'язки можуть об'єднувати навчання усіх студентів певного ВНЗ, незалежно від спеціальності. Це стосується вивчення іноземної мови, наприклад, в технічному, лінгвістичному, морському, військовому ВНЗ тощо. З метою добору таких зв'язків необхідно проаналізувати галу-

зеві стандарти вищої освіти України для різних галузей знань та напрямів підготовки певного ВНЗ. Такий аналіз допоможе виділити спільні типові компетенції та розробити серію занять з іноземної мови для усіх спеціальностей ВНЗ.

Так, в результаті аналізу освітньо-професійних характеристик випускника технічного ВНЗ спільними професійними компетенціями визначено здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з технологічними об'єктами в промислових і лабораторних умовах; працювати із сучасною вимірювальною апаратурою; розуміти роль енергозбереження в сучасній техніці; мати базові уявлення про основи загальної, системної й прикладної екології, принципи оптимального природокористування й охорони природи, перспективи і основи нанотехнологій; мати знання й застосовувати на практиці принципи побудови екологічно чистих виробництв; розуміти соціальні і екологічні наслідки своєї професійної діяльності; організувати роботу виробничого підрозділу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці; здійснювати ділову комунікацію у професійній сфері, знати основи ділового спілкування, мати навички роботи в команді; вести дискусію; володіти навичками роботи з комп'ютером на рівні користувача; використовувати інформаційні технології для рішення експериментальних і практичних завдань. Виділення спільних компетенцій допоможе викладачу дібрати необхідний зміст навчання іноземної мови, який здатен об'єднати навчання фахівців різних спеціальностей у межах одного ВНЗ.

Навчання, основане на використанні міждисциплінарних зв'язків, має інтегративний характер, як і компетенції випускників ВНЗ, зазначені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці підготовки бакалаврів, спеціалістів, магістрів. Саме інтегративність є основною ідеєю компетентнісного підходу до навчання [2, с. 79], який відомий як ефективна основа навчання.

Література

1. Долгова Л. А. Межпредметные связи как средство мотивации учебно-воспитательного процесса по иностранному языку // Иностранные языки в школе. – 1988. – №6. – С. 8-11.
2. Попова Н. В. Междисциплинарная парадигма как основа формирования интегративных компетенций студентов многопрофильного вуза (на примере дисциплины Иностранный язык): дис. на соискание науч. Степени доктора пед. наук: спец. 13.00.08 / Попова Нина Васильевна – СПб, 2011. – 585 с.

До проблеми оволодіння культурою спілкування зверталися відомі вітчизняні педагоги-просвітителі минулого О.В.Духнович, М.І.Пирогов, К.Д. Ушинський. Непересічні думки щодо спілкування вчителя з учнями висловлювали Б.Д. Грінченко, М.П. Драгоманов, С.Ф. Русова та інші. Проблема культури спілкування у вихованні порушувалася у вітчизняній педагогічній науці відомими педагогами Г.Г. Ващенком, А.С. Макаренком, В.О. Сухомлинським. Аналіз наукових джерел дає змогу виокремити низку робіт присвячених віковій динаміці спілкування, вихованню комунікативних умінь і навичок школярів (Н. Воробйова, І. Кон, О. Корніяка, А. Мудрик, Т. Снегирьова та інші.).

Соціально-психологічна природа особистості підлітка реалізується і здійснюється у спілкуванні та взаємодії, відтворюючи реалії соціального буття. У цілісній системі якостей особистості найзначущішими є комунікативні властивості та вміння, адже особисте життя та особистісний розвиток людини є всеохоплюючою комунікацією.

Першим у науковий обіг поняття «комунікації» запровадив Ч.-Х. Кулі, трактуючи його як механізм існування та розвитку людських відносин [1, с.7]. Комунікація як одна з базових умов існування людської спільноти властива будь-якій формі спільного існування людей. Тому вона є соціальним утворенням.

Комунікація – походить від латинської communicatio – єдність, передача, з'єднання, повідомлення, пов'язаного з дієсловом латинським communico – роблю спільним, повідомляю, з'єдную, похідним від латинського communis – спільний [2, с.23].

Поняття «комунікація» це складний процес встановлення і розвитку контактів людей з іншими людьми, зумовлений потребами спільної діяльності, що реалізується знаковою взаємодією двох а бо більше людей. Може вживатись у значенні:

- соціальна комунікація, спілкування між людьми та іншими соціальними суб'єктами;
- певна система, за допомогою якої забезпечується сполучення між віддаленими об'єктами, наприклад: підземні комунікації, транспортні комунікації, каналізаційні комунікації тощо.

Вона може бути вербальною (передача інформації за допомогою усних чи друкованих слів), візуальною (за допомогою образного ряду), орієнтованою на сприйняття за допомогою слуху (музична), невербальною (коли одержувач інформації інтерпретує міміку, жести, символи тощо), комбінованою.

Ефективність розвитку комунікативних властивостей людини залежить від її взаємодії з групою та в групі, від індивідуальних психологічних особливостей учасників комунікативного процесу, вибіркової відносин, якості вибору, рівня групової сумісності тощо. Готовність людини до повноцінного міжособистісного спілкування є складним багатокomпонентним процесом, який зумовлює одночасний розвиток психіки індивіда в кількох взаємопов'язаних напрямках. Головне у ньому – формування гуманістичного комунікативного ядра особистості, яке передбачає сприйняття людини як найбільшої цінності.

7. Процесс формирования социального познания у дошкольников в настоящее время усложняется недоброжелательностью, озлобленностью в межнациональных отношениях. Эту проблему можно решить через познание обычаев и традиций разных народов, т.к. они, несмотря на свои отличительные особенности, всё же имеет одинаковую ценностную смысловую основу. Познание обычаев и традиций способствуют формированию толерантного отношения в социуме [4].

Социальный опыт приобретает ребенком в общении и зависит от разнообразия социальных отношений, которые ему предоставляются ближайшим окружением. Усвоение ребенком общечеловеческого опыта, накопленного предыдущими поколениями, происходит только в совместной деятельности и общении с другими людьми. Именно так ребенок овладевает речью, новыми знаниями и умениями; у него формируются собственные убеждения, духовные ценности и потребности, закладывается характер, формируются умения социального познания.

Литература

1. Андреева Г.М. К проблематике психологии социального познания – М: Аспект Пресс, 2008. – 163с.
2. Веракса Н.Е., Веракса А.Н. Развитие ребёнка в дошкольном детстве / Пособие для педагогов дошкольных учреждений – М: Мозаика-Синтез, 2006 – 72с.
3. Веракса Н.Е., Веракса А.Н. Зарубежные психологи о развитии ребёнка дошкольника – М: Мозаика-Синтез, 2006. – 144с.
4. Актуальные проблемы развития ребёнка в дошкольном и дополнительном образовании / Под ред. Майера А.А. – СПб: Детство-Пресс, 2013. – 192с.

К.пед.н. Лемко Г.І., Гаріфуліна М.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Кожна людина велику частину свого життя проводить у спілкуванні з іншими людьми: чи то в класі, чи на роботі, чи то вдома, чи в магазині. Саме з підліткового віку особистість формується і виявляється в практичній, пізнавальній і комунікативній діяльності. Підліток повинен володіти комплексом різноманітних знань, особистісних якостей, соціально-комунікативних умінь, навичок швидкої адаптації до різноманітних явищ соціального середовища, умінь приймати самостійні відповідальні рішення та долати життєві перепони, активізувати особистісний потенціал для самореалізації і самоствердження в різноманітних сферах людської життєдіяльності.

Shevchenko M.V.

National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute», Ukraine

METACOGNITION IN TEACHING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES

The lack of time for in-depth study of English for Specific Purposes (ESP) is an ongoing issue at technical faculties, where the English lessons are often conducted once a week. Hence, students need to have some aids in order to achieve great results in language learning. One of such helpful means is metacognition, and more specifically, development of students' metacognitive skills.

The notion «*metacognition*» was created by J.H. Flavell in 1979. It is defined as the process of developing self-awareness, the ability of self-assessment, and self-regulation that includes knowledge, experiences, aims, and strategies, i.e. the ability to arrange your own, out-of-the-classroom learning, for example, of a foreign language: to plan, track accomplishments, and correct mistakes when needed; the ability to ponder on one's own work, as well as contemplate about one's education and learning [3, p. 3; 4; 5, p. 54; 6; 7, p. 114]. While developing students' metacognitive skills, teachers help them comprehend how they study, their strengths, weaknesses and needs, and to better perceive the process of study [5, p. 54]. Older students, who have well developed metacognitive skills, are more motivated and interested in learning English, able to think critically and make decisions better, show good skills of solving problems. Many researches have proved that students with inadequate metacognitive skills perform at foreign language lessons worse than those with highly-developed skills [7, p.114].

There are two features of metacognition: reflection – contemplating about *what* one knows; and self-regulation – control of *how* one studies [2, p. 158].

Examples of questions asked by lecturers to galvanize metacognitive skills of technical students, who study some professionally-oriented concepts at the ESP lessons, may be the following: *Why are we studying this topic?; What have we learnt about it at this lesson?; How can the studied concept be applied to your speciality / future profession?*

Metacognition, motivation and behaviour are reckoned to be elements of self-regulated learning. Self-regulated learners eagerly search for needed information and make everything possible to master it; perform educational activities confidently, with meticulousness and creativity; are aware of possessing particular knowledge or a skill and when they do not; manage to overcome obstacles; control the efficiency of their learning approaches and tactics; take amenability for their accomplishment outcomes; consider study as a systematic and controllable process.

Among approaches of self-regulated learning are self-assessment, organization and alteration, setting aim and planning, looking for information, making notes, self-control, arranging the environment, rehearsing and memorizing, looking for social aid, as well as reviewing [3, p. 5; 9].

Students' metacognitive skills include [5, p. 55]:

1. *Setting learning goals* (enumeration of their individual aims for participation in the English classes, as well as their review and update throughout the programme; listing activities that will help them achieve these purposes; developing and practicing skills essential for achieving the above-mentioned goals; acknowledging achievements on the way to meeting the aims; explore, determine and evolve new strategies and additional educational opportunities to reach the English language learning goals);

2. *Comprehension of personal learning styles* (voice likes and dislikes concerning in-class exercises, as well as approaches to study, i.e. preferred ways to take in and process the taught material; individual assessment of one's own learning styles and inclinations, strengths and weaknesses; share and clarify learning predilections and learning tactics to group-mates and the teacher);

3. *Assessment of individual learning* (control, evaluate and characterize the improvement; identify reached aims and define following steps; show comprehension of assessment; look for additional learning chances; study autonomously of group activities or teacher instructions).

There are numerous benefits of application of metacognition to teaching English for Specific Purposes [1, p. 36-37; 3, p. 7-8; 8]:

- Students' learning is enhanced, and pace of progress, the quality and speed of their cognitive engagement become faster;

- Students become confident in their abilities to learn, turn into strategic learners, better critical thinkers, decision-makers, problem-solvers, and, in addition, are not anxious to ask for help with study when needed;

- Students get clearer understanding of how to apply new concepts and professional terminology to the «living» foreign language;

- Students' motivation, self-assurance and sense of personal amenability for their own development are increased;

- Students adjust their learning tactics to match the task or changing circumstances;

- Students can accurately assess why they are successful learners or, vice versa, analyse inaccuracies when they fail to perform a task;

- Students' thinking skills are developed, understanding of their learning processes and knowledge construction are promoted;

- The quality of study is enhanced due to active engagement in contemplating about the subject-matter of the lesson;

- Students with advanced metacognitive skills have higher levels of inherent aiming, task value, use elaboration learning schemes, think critically, conduct metacognitive self-regulation and effort control;

- Most importantly, students see themselves as continual learners and as those who can successfully handle new, harder tasks.

To summarize, it should be mentioned that developed metacognitive skills help students improve greatly, among others, their listening and speaking skills, which require good understanding of the concept or process related to their speciality that is studied at the English for Special Purposes lesson, and stay constantly motivated and engrossed in learning the foreign language.

А. Бандура обращает внимание на то, что компьютерные игры кардинальным образом изменили отношение ребёнка к жизни. Если раньше «убитый» ребёнок, участвовавший в игровой стрельбе, выходил из игры; то современный «убитый» ребёнок говорит, что у него ещё «две жизни». По мнению Бандуры: «Подобная игра формирует безответственное отношение к реальности, в которой убийство на самом деле является необратимым актом» [3].

Современные исследователи, занимающиеся изучением социализации детей нового поколения, говорят о том, что жизнь ребёнка XXI века отличается от жизни ребёнка конца XX века практически по всем параметрам. Прежде всего детство современных родителей пришлось на перестроечное и постперестроечное время, что определяет специфику социализации их детей.

В связи с новыми задачами, которые общество ставит перед образовательными учреждениями (непрерывное образование, повышение качества образования, субъективности в образовании, личности как высшей ценности образования) на первый план выдвигается социализация человека в образовании и его сопровождение на всех его ступенях.

Учитывая сложность современной общественной жизни, современные исследователи О.И. Давыдова, А.А. Майер, Н.Л. Беляева устанавливают:

1. Социальных изменения и их бурный темп, развитие и многообразие средств массовой информации требуют от современного человека не только большей адаптации к социуму, но и умения «совладать» с новой ситуацией, т.е. оптимизировать деятельность в ней, следовательно, лучше понять, как соотносятся наши знания о мире с изменениями в нем.

2. Непрерывная связь между получением знаний о мире и осмысление его – важная черта социально-познавательного процесса. Человек познает мир в зависимости от того, как он действует в нем, и, вместе с тем, действует в нем в зависимости от того, как он познает его.

3. Общение и взаимодействие со взрослыми, а также межличностные отношения ребёнка со сверстниками, являются решающими факторами развития личности, формирования его умений социального познания.

4. Подражание – основная форма формирования умений социального познания. Дети подражают мультипликационным персонажам, персонажам кинофильмов, родителям, сверстникам и т.д.

5. Игровая деятельность является по-прежнему ведущим видом деятельности. Игрушки (игрушечные и мультипликационные персонажи) и игры – средства формирования умений социального познания.

6. Организация игры и полноценное взаимодействие со взрослыми и сверстниками в повседневной жизни, разностороннее и целостное развитие ребёнка в различных видах активности в ДОО выступают ориентирами управления процессом формирования умений социального познания.

Проблему социализации в дошкольном возрасте исследуют Н.Е. Веракса и А.Н. Веракса. Они, опираясь на исследования американского психолога Л. Колберта, определяют четыре фактора морального развития:

- уровень развития логического мышления ребёнка (уровень развития интеллекта);
- мотивация;
- социализация;
- формы справедливости.

Для того, чтобы развивающая личность обладала высоким уровнем развития, она должна обладать высоким уровнем интеллектуального развития. Чем лучше интеллектуально развит ребёнок, тем лучше осваивает культурные нормы и благополучным становится его взаимодействие с другими детьми.

Мотивация – это с одной стороны, содержание побуждения к тому или иному действию (интерес ребёнка), а с другой – уровень активности. Моральное развитие личности ребёнка может отставать, если у него не возникает интереса к решению моральных проблем.

Освоение социальных ролей – это одна из главных линий детского развития. Предоставление возможности освоения социальных ролей для морального развития ребёнка гораздо важнее, чем даже выражение любви или проявление приязни и дружбы.

Выделяются два принципа социальной справедливости: равенство и обратимость. Моральное развитие ребёнка зависит от того, насколько последовательно применяются эти принципы и в каких ситуациях.

Общение и взаимодействие со взрослыми являются решающими факторами развития личности, психики ребёнка, формирования его умений социального познания. Но нельзя недооценивать роль межличностных отношений ребёнка со сверстниками [2].

Развитие межличностных отношений детей дошкольного возраста охватывает три сферы общения, которые взаимосвязаны друг с другом и влияют на формирование умений социального познания:

- общение с близкими взрослыми в семье;
- общение с педагогами дошкольных организаций;
- общение со сверстниками.

Актуальными для современности становятся исследования Альберта Бандуры, разработавшего концепцию социального познания. Его исследования выявляют:

- подражание – это основная форма научения;
- вера в собственные силы – главная характеристика личности с позиции социального познания;
- поощрения и наказания играют важную роль в моральном развитии ребёнка;
- асоциальная агрессия ребёнка – фактор его зависимости от родителей.

References:

1. Coşkun, A. (2010). The Effect of Metacognitive Strategy Training on the Listening Performance of Beginner Students. *Novitas-ROYAL (Research on Youth and Language)*. 4 (1), 35-50.
2. Darling-Hammond, L., et. al. (2013). Session 9. Thinking about Thinking: Metacognition. Retrieved from: http://www.learner.org/courses/learningclassroom/support/09_metacog.pdf. Last accessed 27th April 2015.
3. Dawson, T. L. (2008). Metacognition and Learning in Adulthood. Retrieved from: <https://dts.lectica.org/PDF/Metacognition.pdf>. Last accessed 27th April 2015.
4. Merriam-Webster. (2015). Metacognition. Retrieved from: www.merriam-webster.com/dictionary/metacognition. Last accessed 27th April 2015.
5. Metacognitive Skills. (2006). Retrieved from: <http://www.dllr.state.md.us/gedmd/cs/eslscmeta.pdf>. Last accessed 27th April 2015.
6. NRC (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. Washington, DC: National Academies Press. 384.
7. Tanner, K. D. (2012). Promoting Student Metacognition. *CBE–Life Sciences Education*. 11 (1), 113-120.
8. Wenden, A. L. (1998). Metacognitive Knowledge and Language Learning. *Applied Linguistics*. 19, 515-37.
9. Zimmerman, B. J. (1990). Self-Regulated Learning and Academic Achievement: An Overview. *Educational Psychologist*. 25(1), 3-17

Махален Айжан

студентка 3 курса специальности «Учет и аудит», Карагандинского Государственного Университета им. академика Е. А. Букетова.

Вагнер М. В.

магистр гуманитарных наук, преподаватель иностранного языка, Карагандинского Государственного Университета им. академика Е. А. Букетова.

ПЕРЕВОД ТЕРМИНОВ С АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ В ТЕКСТАХ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕМАТИКИ

В период развития экономических отношений особенно важна коммуникация в области экономики и, соответственно, адекватный перевод такого важного пласта языка как экономической терминологии. Следует отметить, что без терминологии невозможно плодотворное и успешное развитие ни одной науки или области знания, так как именно она выполняет важнейшую роль в научном познании, являясь источником получения, накопления и хранения информации, а также средством ее передачи. Поэтому так важна роль переводов терминов.

Экономические термины представляют собой слова и словосочетания специального языка, употребляемые для обозначения логически точно сформулированных понятий данной отрасли знаний, и составляют основу экономической

теории. К характерным признакам экономического термина как единицы научного знания относятся однозначность, точность, систематичность, краткость, отсутствие синонимов и эмоциональной окрашенности.

Существует большое количество классификаций терминов. Основанием классификации английских экономических терминов служат различные отдельные признаки терминов. Так например, выделяют содержательную классификацию терминов. Она опирается на логические категории того понятия, которое обозначается термином. Но этому принципу различают экономические термины: предметов (currencies – денежные единицы), процессов (controlling – контроль, trade – торговля), признаков, свойств (asset turnover оборачиваемость **активов**), величин и их единиц (liquidity ratio – коэффициент ликвидности). Классификация по содержательной структуре позволяет выделить однозначные термины (tax – налог, inflation – инфляция) и многозначные термины, то есть такие, которые имеют два или более значений в рамках одной системы терминов. Классификация терминов по формальной структуре очень раздроблена. Прежде всего, выделяются термины-слова, которые подразделяются на корневые (income – доход), производные (overproduction перепроизводство), сложные (bootstrapping – самозагрузка) и т.д. Также выделяют термины-словосочетания.

С точки зрения семантики выделяются термины – свободные словосочетания (unfair competition – недобросовестная конкуренция) и устойчивые словосочетания (production costs – производственные издержки) [1]. Многие исследователи предпочитают различать термины, опираясь на то, какой частью речи они выражены: термины-существительные, прилагательные, глаголы, наречия.

Такое разнообразие классификаций творит, что экономические термины – это многогранное явление.

В отношении перевода однословных терминов нет особых проблем. Чаще всего они переводятся термином, существующем в языке перевода. Особую трудность при переводе представляют беспредложные термины-словосочетания, состоящие из цепочки слов, которые не связаны между собой служебными словами (артиклиями, предлогами и т.д.).

При переводе терминов-словосочетаний необходимо выяснить его состав, определить главное слово и порядок, в соответствии с которым следует раскрывать значение словосочетания, а затем отредактировать его и дать необходимый эквивалент на русском языке [2].

Трудности при переводе терминов в текстах экономической тематики являются одним из главных препятствий для коммуникации в сфере экономических наук.

Литература

1. Гримов С.В. Введение в терминоведение. – М.: Московский лицей, 1993 – 309 с.
2. Судовцев В.А. Научно-техническая информация и перевод. Пособие по английскому языку: учеб. пособие. – М.: Высш. шк., 1989. 232 с.

2. Бевз Г., Тарусова Л. Соціальна політика держави в інтересах дитини: аналіз і концептуальна модель розбудови / Післядипломна освіта в Україні, 2005. – № 2. – К. : РОВ «Валевіна»». – С. 16 – 22.

3. Бевз Г. Прийомні сім'ї (оцінка створення, функціонування та розвитку) / Г. Бевз. – К. : Главник, 2006. – 112 с.

4. Бевз Г., Ейдемиллер В. Інформаційна компанія з рекрутування кандидатів у прийомні батьки: критерії ефективності / Г. Бевз, В. Ейдемиллер // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2004. – № 3 (8). – С. 5 – 14.

5. Безпалько О. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник / О. Безпалько. – К. : Логос, 2003. – 134 с.

6. Електронний ресурс. Режим доступу до документу: <http://men.webfermer.org.ua/>

Мурзалинова А.Ж.

(п.п.н., директор филиала АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Северо-Казахстанской области, Республика Казахстан)

Ермолаева Т.И.

(студентка СКГУ им. М.Козыбаева)

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ УМЕНИЙ СОЦИАЛЬНОГО ПОЗНАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ

Приобщение ребенка к обществу, усвоение им традиций, норм, ценностей и требований данного социума – процесс необходимый. Новообразования, происходящие в обществе на современном этапе, создают определённые трудности в процессе социального вхождения ребёнка в то общество, в котором ему предстоит жить и развиваться.

Человек не в состоянии познать социальный мир в одиночку, т.к. он постоянно соотносит свое знание со знанием другого (или других). С самых первых этапов социализации кто-то «другой» представляет ребёнку окружающий его мир, следовательно он начинает воспринимать окружающий мир в некоторой заданной рамке. Важной чертой социально-познавательного процесса является неразрывная связь получения знания о мире и осмысления его, т.к. человек познает мир в зависимости от того, как он действует в нем, и, вместе с тем, действует в нем в зависимости от того, как он познает его. Г.М. Андреева говорит, что познание «не есть простое фиксирование внешних связей и отношений, но своеобразная реконструкция их» [1].

спадкоємців, щоб мати можливість продовжити свою династію і успадковувати залишилося після їх смерті майно[6].

Виходячи з цього, німецькою державою визначена мета усиновлення: воно повинно служити благу дитини, і передбачається, що між усиновлювачами та дитиною виникнуть взаємини, схожий на тих, які в нього могли б бути з біологічними батьками. Всі інші цілі – другорядні і підпорядковані вищевказаному. Дитина повинна інтегруватись у нову сім'ю. Всі родинні стосунки з біологічною сім'єю припиняються. Само усиновлення здійснюється на основі рішення суду у справах опіки, який спочатку спільно з Відомством у справах молоді (Jugendamt) зобов'язаний перевірити доцільність усиновлення, тобто наскільки воно відповідає інтересам самої дитини. Усиновити дитину подружжя може лише повна сім'я. Є лише лічені винятки із загального правила. Також при виконанні певних умов можливе усиновлення дітей самотніми людьми. Вік усиновителів не повинен бути менший 21 року для жінок і 25 – для чоловіків. Одинокі усиновителі не можуть бути молодше 25 років. Верхньої межі не існує. Разом з тим судова практика виходить з того, що грудні і малолітні діти не повинні передаватися в сім'ї, в яких батьки значно старші 35 – 40 років[6].

Відповідно до рішення Конституційного суду (1995 р.) біологічні батьки повинні дати згоду на усиновлення їхньої дитини. Також і дитина, старша 14 років, має висловити свою згоду. Обов'язок з утримання дитини протягом річного випробувального терміну лягає на усиновителів, але вони не мають права отримувати відповідну допомогу на дитину. Суд може обійтися і без згоди біологічних батьків на усиновлення, якщо, незважаючи на їх активний пошук, батьки не можуть бути знайдені або ж внаслідок важкої хвороби не можуть висловити свою згоду. Для захисту матерів новонароджених дітей законом встановлений термін у 8 тижнів після народження дитини, до закінчення якого не допускається вираження згоди. Тим самим закон захищає матерів від поспішних і необачних рішень. Коли батьки не перебувають у шлюбі і батько не має опікунських прав, він може висловити свою згоду на усиновлення ще до народження дитини.

Після усиновлення, біологічні батьки не зобов'язані матеріально забезпечувати дитину. Але разом з тим у нього виникають нові права – по відношенню до нових батьків. Дитина має право носити нове прізвище, а також нове або додаткове ім'я. Усиновителі зобов'язані також матеріально утримувати дитину, виховувати і піклуватися про неї.

Література

1. Бевз Г. Сім'ї заміщувальної опіки: соціально-психологічні аспекти. Наукові студії із соціальної та політичної психології / Г. Бевз // [Редкол.: С. Максименко, М. Слюсаревський та ін]. – К.: Міленіум, 2005. – випуск 9 (12). – С. 104 – 115.

Айдарбекова К.А., Башаева К.М.

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей, жас ұрпаққа білім беру жолында ақпараттық технологияны оқу үрдісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор [1]. Қазақстан Республикасының білім беруді 2020 жылға дейін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасында оқу үдерісінде ақпараттық-қатынастық технологияларды кеңінен пайдалану жалпы білім беруді дамытудың басты бағдарының бірі делінген [2]. Осы тұрғыда оқытудың жаңа ақпараттық- коммуникативтік технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Қазіргі қоғамдағы білім жүйесін дамытуда ақпараттық – коммуникативтік технологиялардың маңызы зор. Білім беруді ақпараттандыру және пәндерді ғылыми – технологиялық негізде оқыту мақсаттары алға қойылуда. Ақпараттандыру технологиясының дамуы кезеңінде осы заманға сай білімді, әрі білікті жұмысшы мамандарын даярлау оқытушының басты міндеті болып табылады. Қоғамдағы ақпараттандыру процестерінің қарқынды дамуы жан-жақты, жаңа технологияны меңгерген жеке тұлға қалыптастыруды талап етеді.

Бүгінгі күні инновациялық әдістер мен ақпараттық технологиялар қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, қызығушылығын тудыру, белсенділігін арттыру ең негізгі мақсат болып айқындалады.

Дамыған елдердегі білім беру жүйесінде ерекше маңызды болып табылатын мәселелердің бірі – оқытуды ақпараттандыру, яғни оқу үрдісінде ақпараттық технологияларды пайдалану болып табылады. Қазіргі таңда да елімізде білім беру жүйесінде жаңашылдық қатарына ақпараттық кеңістікті құру еніп, көкейкесті мәселе ретінде күн тәртібінен түспей отырғандығы мәлім.

Ақпараттандыру жағдайында оқушылар меңгеруге тиісті білім, білік, дағдының көлемі күннен күнге артып, мазмұны өзгеріп отыр. Мектептің білім беру саласында ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы білімнің сапасын арттыру, білім беру үрдісін интенсификациялау мен модернизациялаудың тиімді тәсілдерін іздестіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Бұл жұмыстардың тиімділігі мен нәтижелілігі бірнеше оқу-әдістемелік, психологиялық-педагогикалық мәселелердің шешімін ғылыми түрде негіздеуді талап етеді. Оларды бірнеше бағыттарға бөлуге болады:

- оқу үрдісінде ақпараттың технологияларды іске асырудың жүйелі ғылыми-әдістемелік жолын анықтау;

- оқушылардың тәжірибелік іс-әрекетінде ақпараттық технологияларды пайдаланудың әдістемесін жасау;
- мұғалімдердің ақпараттық технологияларды меңгеру және оқу үрдісінде пайдалану бойынша кәсіби біліктерін жетілдіру;
- оқушыларды білім, білік, дағдыны меңгеру үшін ақпараттық технологияларды пайдалануға үйрету;
- мектептің материалдық-техникалық базасын нығайту.

Оқу үрдісінде компьютер оқып-үйрену нысаны ретінде, сонымен бірге оқыту, тәрбиелеу, дамыту мен оқытудың мазмұнын меңгеруді диагностикалау құралы ретінде әрекет етеді. Мұның өзі ақпараттық технологияларды пайдаланудың екі бағыты бар екендігін анықтауға мүмкіндік береді [3].

Бірінші бағыт тұрғысынан алып қарасақ, ақпараттық технологиялар білім, білік, дағдыны игеру үшін қажетті ресурс болып табылып, оқушылардың саналы тәрбие, сапалы білім алуына жағдай жасайды, ал екінші бағыт тұрғысында ақпараттық технологиялар оқу-тәрбие үрдісін ұйымдастыру тиімділігін арттырудың қуатты құралы болып табылады.

Ғылым мен техниканың жылдан-жылға кең өріс алып, жедел жарқынмен дамуы білімнің негізгі болып табылатын-бастауыш мектеп де өз әсерін тигізуде.

Соған сәйкес бүгінгі таңда бастауыш мектеп оқушыларының өз бетімен жұмысын арттыру мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға жана ақпараттық (компьютерлік) технологияны пайдалану және оның тиімді әдістемесін ұсыну өзекті проблемаға айналып отыр.

Жаңа ақпараттық технологияның басты тиімділігі – бұл мұғалімге бастауыштағы оқу үрдісінің құрылымын түбейгелі өзгертуге, оқытудағы пәнаралық байланысты күшейте отырып, оқушылардың дүниетанымдарын кеңейтуге және жеке қабілеттерін көре біліп, оны дамытуға толық жағдай жасауы. Сонымен қатар жаңа ақпараттық технологияның негізгі ерекшелігі- бұл оқушыларға өз бетімен немесе бірлескен түрде шығармашылық жұмыспен шұғылдануға, ізденуге, өз жұмысының нәтижесін көріп, өз-өзіне сын көзбен қарауын және жеткен жетістігіне ләззат алуға мүмкіндік беру.

Ақпараттық технология мектепте оқыту үдерісіне қажетті әдіс, тәсіл, амал, дидактикалық талап секілді психологиялық-педогогикалық іс-әрекеттердің жүйелі кешені ретінде пайдаланылады. Ол оқушылардың тәртібіне, оқуға ынтасына, оқу іс-әрекетіне игі әсер етуімен қатар, педагогиканы нақты ғылымға жақындату, мұғалімдердің интеллектуалдық, шығармашылық қызметі болып табылатын педагогикалық іс-тәжірбиенің нәтижелілігіне, жинақтылығына ұтымды әсер ететіндей оқу-тәрбие үдерісінің басты күре тамырының рөлін атқарады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1«Болашақтың іргесін бірге қалаймыз» Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2011 жыл <http://www.inform.kz/kaz/article/2345935>

2Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы – <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1000001118>

3Төленова Ұ. Білім беруде жаңа технологияны қолдану – өмір талабы. // Бастауыш мектеп. №5. 2005.

відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебування їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, та безпритульні діти[1].

В останні десять років в нашій державі вдвічі збільшилася кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Переважна більшість цих дітей влаштовані в інтернатні заклади. Вихованці інтернатних закладів відрізняються від дітей, які виховуються в сім'ях, станом здоров'я, рівнем соціалізації, розвитком інтелекту й особистості в цілому, що підтверджено спеціальними психологічними дослідженнями (І. Дубровіна, М. Лисіна, А. Прихожан)[3]. Питання соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування хвилює багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. В цьому напрямку працюють відомі науковці – Г. Бевз, С. Волинець, А. Капська, В. Кузьмінський, Н. Комарова, С. Мещерякова, І. Пеша, Н. Салабай, І. Трубавіна, О. Яременко та ін [3].

В Україні існує чотири форми сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. За їх пріоритетністю перелік такий – усиновлення, опіка (піклування), прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу.

Зважаючи на актуальність проблеми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених піклування, визнання урядом України доцільності функціонування прийомних сімей, як сімейних форм опіки, необхідність розгляду комплексного підходу до соціального виховання, визначено тему нашого дослідження: «Прийомна сім'я – альтернативна форма опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

Діти які виховуються в прийомних сім'ях та ДБСТ, не позбавляються статусу дитини – сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, що передбачає збереження за ними пільг та соціальних гарантій, передбачених законодавством для цієї категорії дітей[6].

Інтернати та дитячі будинки в Німеччині переважно фінансуються органами місцевої територіальної комуни, існує й фінансування на рівні федерації, а також стимулюється допомога благодійних організацій. Структура інтернатів забезпечує утримання дітей у групах до 15 осіб, які забезпеченні чотирма вихователями та одним соціальним робітником-волонтером. Важливим є подолання в німецьких інтернатах фактора колективного утримання. Переважна більшість інтернатних закладів надає кожному вихованцю можливість проживати в одній кімнаті, або ж по двох. Усі без винятку діти, включаючи дітей з фізичними вадами, отримують освіту в загальних навчальних закладах. Зазначена практика сприяє покращенню соціалізації дитини-сироти в соціум.

Інститут усиновлення в Німеччині протягом тисячоліть був покликаний допомогти бездітним сімейним парам (або самотнім людям) придбати

Multicultural competence does not mean only having cultural knowledge, positive attitudes and feelings about other cultures and specific skills and abilities. The multicultural competent individual must also be able to integrate into a multicultural environment. Environmental domain allows tourists to integrate into a new cultural environment. This domain includes social interactions, relationships with nature.

Thus considering the modern process of globalization and negative image of Russian tourist abroad it is possible to conclude that the formation of the intercultural competence by tourists in all its aspects is a key problem of the Russian community and tourists themselves.

Литература.

1. А.С. Гализдр Личность и туристское пространство в контексте глобализации [текст]// Гализдр А.С. Человек в глобальном мире. Сборник статей молодых ученых. Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2004.С.83-87.
2. Н.Д. Гальскова Межкультурное обучение [текст]//Гальскова Н.Д. Иностранные языки в школе. – 2004. – №1.
3. К. Касьянова О русском национальном характере [текст]. / Касьянова К. М.: Институт национальной модели экономики, 1994
4. А. Косов Фонарик для чужой души [текст] / Косов А. – М., 2007.
5. О. Мосеев Туризм как часть имиджа России [текст]// Мосеев О. Лаборатория рекламы, маркетинга и public relations. – 2004. № 6.
6. Ю. Чернышев Рейтинг России в мире [электронный ресурс]// <http://www.kommentarii.ru/comment/12546/1902.html>
7. Официальный сайт федерального агентства по туризму Российской Федерации [электронный ресурс]: www.russiatourism.ru.

Щадило Катарина Михайлівна

магістр Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

РОЗВИТОК СІМЕЙНИХ ФОРМ ВИХОВАННЯ ТА ОПІКИ ДІТЕЙ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

На сьогоднішній день в Україні в умовах економічної кризи, політичної і соціальної нестабільності, радикальної соціально-культурної трансформації постає проблема щодо необхідності розробки нових форм виховання дітей, які перебувають у особливо складних і дискомфортних умовах. Перш за все це стосується дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Діти, позбавлені батьківського піклування – діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими,

Dozorova Darya

Herzen State Pedagogical University of Russia, St.Petersburg

SCIENTIFIC REVIEW OF ENGLISH AND FRENCH LEXICOGRAPHY HISTORY AND DEVELOPMENT THROUGH THE CENTURIES

Lexicography is separated into two types: practical lexicography is the ability of accumulating, writing and editing dictionaries. The study or description of the vocabulary of a particular language, and the meaning that associates certain words to others in a dictionary, is recognized as theoretical lexicography. Theoretical lexicography is particularly concerned with developing theories concerning the structural and semantic associations among words in the dictionary. As it involves theoretical analysis of the lexicon, Theoretical Lexicography is also identified as Metalexicography.

To gain a better understanding of lexicography, we should be familiar with lexicons. Lexicon is an expression used in linguistics to point out the archive of lexemes. Lexemes are abstract, smallest components in a language that connect interrelated forms of a word together. Lexemes, then, make up a lexicon which is the compilation of word meanings in a specified language. In a dictionary, the lexemes, sometimes loosely referred to as word stems, are given first and followed by variations of the base word. The lexicon also deals with semantics which is a field of linguistics. In addition to providing data on the morphology and semantics of a lexeme, the dictionary in addition offers structural information concerning the origin of the word, and chronological information about the development of the word into its present-day form. This is recognized as etymology.

Lexicography is the practice of making and editing dictionaries and other reference texts. The *lexicographer* is the one who must research, organize, define, and compile the words in a dictionary. This takes a lot of time and a lot of detail. For each dictionary entry, there is a definition, a pronunciation, a list of synonyms, an example of the word being used, and even sometimes its etymology (or history of the word's origin). The word 'lexicography' was created in the late 17th century, from the Greek *lexikos* meaning 'of words' and *grapho* meaning 'to inscribe, to write'.

The dictionary is extremely vital to the literacy of speakers of a specific language. It is used to look up definitions, spelling, and pronunciation. The dictionary is considered the most accurate and ample resource for information about words.

The practice of lexicography is as old as, if not older than, many religions. The first model of a dictionary dates back to the BC times in West Asia. In its early stages, these lexicographic works were more like lists. These lists were used to cultivate bilingualism by recording the similar words of two languages, after land conquests began mixing different cultures. It took thousands of years, however, for the creation of the

alphabet ordering system, before the dictionary became organized in the way we know it to be today.

While many other continents were well underway with the concept of 'lists' as a language reference, it took Europe a little longer. Beginning in the 15th century, the first popular dictionaries were lists of Latin words with English entries. These were written to encourage the study of Latin, especially for those who could not read it. These English-Latin dictionaries are the first example of lexicography in the English language. Within a century of their publications, lexicography became a very popular tool for learning new languages, like French.

The very first English-only dictionary was written in 1604. *A Table Alphabeticall*, written by Robert Cawdrey, contained a little less than 3,000 entries. It was more than one hundred years later, in 1755, before the publication of the classic dictionary, *The Dictionary of the English Language*. Written by Samuel Johnson, the dictionary contained over 42,000 entries. It would remain the most comprehensive British reference text until the first edition of the great *Oxford English Dictionary*, published in 1884. After the publication of four volumes, the last of which was published in 1928, the *Oxford* contained over 400,000 entries.

First on our list is American lexicographer Noah Webster (1758-1843), whose biggest claim to fame was *An American Dictionary of the English Language*; next is Joseph Emerson Worcester (1784-1865) author of the *Dictionary of the English Language* (1860) and Charles Richardson (1775-1865), who published the *New Dictionary of the English Language*. With its lexicographic efforts, the Philological Society gave rise to works like the *New English Dictionary on Historical Principles*, the *Oxford English Dictionary* and *Murray's Dictionary* (for Sir James A. H. Murray, 1837-1915, one of the authors). The renowned *Oxford English Dictionary's* publication spanned the period between 1884 and 1928 (128 fascicles), and from the time of its initial approval, the monumental work took some 70 years to complete. Together, the first edition's 12 volumes and its supplement describe the history of roughly 250,000 English words; they also present more than two million quotations and define close to 415,000 words. The 1989, 20-volume second edition integrates the entire four-volume supplement and tops the 616,000-word mark. The *Oxford English Dictionary* also has two concise editions: *Concise Oxford Dictionary of Current English* and the *Shorter Oxford English Dictionary*. A less ambitious but nonetheless remarkable project is the 1943 four-volume *Dictionary of American English on Historical Principles*, edited by Sir William Alexander Craigie.

The foundations of modern French-language dictionaries and lexicographical descriptions were laid by Émile Littré (1801-1881), Pierre Larousse (1817-1875) and Paul Robert (1910-1980). Littré's *Dictionnaire de la langue française*, published in 1876, stood as a paramount work at the time, listing a huge number of technical and scientific words. Published at about the same time was Pierre Larousse's *Le Grand Dictionnaire universel du XIXe siècle*, a learned survey of the language that would spawn a whole succession of

native and another culture can be finished with a negative experience for the tourists. Sometimes it can be a real tragedy and also can lead to some culture conflicts.

According to the results of the analyses of the responses about the Russian tourists published both in Russian and foreign mass-media we can draw only a negative portrait of the Russian tourist. The largest part of all the negative responses is presented in such categories as the «behavior in public places», «the proneness to the conflict», «internal culture» and «the relations with the representatives of the other culture». There are such statements about Russians having a rest as «these people are big fans of a freebie», «they do not know the meaning of the word politeness»[7]. The Russians are often seen as «rude nouveau riches who steal mats from the hotel rooms, burn down fires near the pools and teach children to steal boiled eggs from a buffet at the hotel restaurant»[7].

To prevent the appearance of such stereotypes the tourist should always remember that during his trip he is the representative of his own culture. A number of PR-actions are used for the formation of the positive image of the country but it is much easier to do it just by the right cultural behavior. What will be image of Russia abroad: positive or negative, depends on each tourist leaving our country.

One of the attempts to avoid the so-called culture conflict is supplying of tourist with the instructions containing the basic information on the country which a tourist is going to visit[3]. However it is necessary to recognize that it is not enough to solve the problem.

The upgrading of your own cultural competence is a main condition for being called a modern tourist. It is shown in the works by A.Kosov the expert in the field of the international business and multicultural communications. He notices that the bases of multicultural competence «can be used by the travelers in any country of the world as they are based on the tolerant relation to the other culture that prevents a behavior conflict, makes the interpersonal dialog more effective and finally helps to form a positive image of Russia and the Russians»[4].

The concept of multicultural competence refers to the ability of the individual to the effective functions, adaptation and integration into another culture. Multicultural competence consists of four domains: affective, cognitive, behavioral and environmental [5].

The affective domain refers to emotions and feelings; it is also called the emotional domain. The main idea of that domain is that the one who wants to be multiculturally competent must also be motivated to use the knowledge available.

The cognitive domain is closely connected with all the knowledge about another culture: its geography, economics, history, religion etc. So forming that domain it is necessary to pay attention to the learning of foreign languages.

The behavioral domain is based on the skills and abilities needed in order to use cultural knowledge. This domain helps an individual to engage into new cultural environment. The skills which are contained into the behavioral domain are: communication skills, social skills, comparative skills and affective skills. Abilities include the ability to adjust to the new cultural, social or political environment, understand the others and establish relationship.

3. Бейінді білім беру тұжырымдамасы, Астана, 2010 ж.
4. ҚР 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы, Астана, 2010 ж.
5. Жазықбаева Ұ. «Жеке тұлғаны қалыптастырудағы 12 жылдық білім берудің тиімділігі». Білім әлемі. №1, 2007.
6. Джакупов С.М. Психология познавательной деятельности.- А, 1982

Д. ф. н., проф. Пономарев П.А., магистрант Славянская А.И.,
аспирант Пономарев В.П.
ИСОиП (ф) ДГТУ, ЮФУ

THE ROLE OF FORMATION OF THE MULTICULTURAL COMPETENCE IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TOURISM

Tourism is one of the main directions of the development of any modern society. It is based on the fact that a tourism industry is not just a part of economics but also a perfect way of multicultural communications. That has been proved in the works of such western anthropologists as D. Kembell, K. Levi-Stross and M. Mid. And also travelling as the major way of multicultural communication is shown in the works of some Russian scientists, for example I. Sandomirsky, L.P. Voronkova and M. Belkin.

Multicultural communication is a type of communication which is taking place between different cultures. So communicative competence is understood as the system of knowledge used in communication[1]. Its main feature is the communication exchange between the participants.

The majority of the tourism researches pays attention to the behavior norms and standards for the receiving party. But it is much more important to speak about the impressions made by tourists. The reason is that tourist being the subject of multicultural communication is its object at the same time. Visiting another country with the informative or any other purpose everyone should remember that he or she doesn't only receive knowledge about the other country but also leaves impression about his own one.

So the topic is actual by means of the fact that the formation of multicultural competences among the outcoming tourists is really necessary.

The main aim of the research is to find out the role of tourism in the organization of multicultural communication and in the formation of the Russian national image abroad.

Everybody has heard the famous proverb «That is good for a Russian that is a death for a German». And tourists from the Russian Federation demonstrate it all over the world forgetting about another proverb «When in Rome do as the Romans do». These wise words are really actual nowadays. All the collisions between the norms of

encyclopediae dictionaries (*Le Grand Larousse universel*), a remarkable language dictionary (*Le Grand Larousse de la langue française*) and a series of smaller encyclopediae dictionaries aimed at the general public (*Le Petit Larousse*).

In the 20th century, more and more French-language dictionaries joined the lexicographic ranks, for example, Paul Robert's extensive nine-volume *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française* (1953-1964). Afterward, the Robert editors and writers produced other dictionaries, including *Le Petit Robert* (1967), seen as one of the best dictionaries of its kind in French, and the four-volume *Le Dictionnaire universel des noms propres* (also called *Le Robert II*, 1974). In 1971, research began for the formidable *Trésor de la langue française*, whose 16-volume edition was finally published in 1994; its breadth and richness make it arguably the most impressive of all French-language dictionaries: more than 100,000 words, 270,000 definitions and over 430,000 examples. The *Trésor de la langue française* also has an electronic version (TLFI) which is available on CD.

As a science, lexicography has a very rich history of foundation and development through the different historical periods. Especially we can observe its huge influence on such widely-spoken languages as English and French. It is well-known fact that lexicography is very important for renewing and providing new items to the modern languages.

Literature:

1. Francis W.N. Problems of Assembling and Computerizing Large Corpora / W.N. // Francis Computer Corpora in English Language
2. On-line словарь Oxford Advanced Learner's Dictionary [oup.com](http://www.oup.com) Oxford Dictionaries <http://www.oup.com> Random House Dictionaries: <http://www.randomhouse.com> The American Heritage Dictionary [bartleby.com](http://www.bartleby.com)
3. Oxford English Dictionary Электронный ресурс. URL: www.oed.com/
4. Pruvost J. Les dictionnaires français, Outils d'une langue et d'une culture. Paris, Ophrys. 2006. 199 p.

Kanapina Bibigul Askerovna

Public institution High comprehensive school No. 39, Pavlodar, Kazakhstan

KEY QUESTIONS OF THE DEVELOPMENT OF EDUCATION

Analyzing a condition of innovative processes at the level of the Kazakhstan schools, it is possible to come to a conclusion that transformations affected three aspects, namely:

- the social and economic;

- the psychology and pedagogical;
- organizationally – administrative.

Educational cognitive activity is the activity having the contents mastering the generalized ways of actions in the sphere of scientific concepts on condition of personal activity of pupil. It provides interest trained in receiving new knowledge, its active participation in mastering by them.

Educational activity – education, difficult on structure. The following elements enter it: educational and informative motives; educational tasks and the educational operations making their operator contents; control; assessment.

The social and economic aspect is caused by interaction of school with the environment presented as the population in the person of pupils and their parents, and production objects which can be strategic partners in formation of school of new type. The psychology and pedagogical aspect lays in the interaction plane «the pupil – the teacher».

Using the international educational technologies, it is possible to take out useful that will promote formation and development of values of the person already at a stage of primary school education. In particular, we will stop on coaching.

The formulation of educational tasks for occupation coaching.

Coaching purpose: to teach teachers to apply in educational process Blum's Taxonomy to increase of efficiency of a lesson.

An educational task was:

- to create benevolent climate in collective;
- to cause interest in a subject;
- to open essence and understanding of Taxonomy of Blum;
- to teach teachers to make questions on Blum's taxonomy;
- to create skills of carrying out group work for successful interaction of teachers.

The description of the performed work on coaching occupation (working process, tasks).

On coaching the following tasks were performed:

Greeting «A hand to a hand ...». Purpose of a task – creation of a psychological spirit that teachers showed genuine interest in this greeting.

Development of the basic rules of work in group and definition of functions of each member of group. Purpose of a task – creation of the atmosphere of cooperation between teachers.

Filling of a sticker with answers to a question: «What do I know about Blum's Taxonomy?» and an arrangement on the left side of the Tree of Knowledge. Purpose of task: tracking of dynamics of knowledge of Blum's taxonomy.

Discussion of answers to «A leaf of a solution». Purpose of a task – development by teachers of the option of a solution, previously having discussed questions in group: How you understand – that such «taxonomy»? What would help you to answer the matter? What three main ways of the solution of this problem? What of the chosen ways best and why?

мемлекеттік бағдарламасында, ҚР стратегиялық дамуының «Қазақстан-2050» бағдарламасында, ҚР «Білім» бағдарламасында мемлекеттік саясаттың басты принциптері ретінде жеке адамның шығармашылық әлеуетін дамыту, білім берудің дамытушы сипатын арттыру мәселелерінде басты міндеттер қатарында қойылған.

Білім берудің 12 жылдық жүйесіне көшу жағдайында тірек мектептің басты міндеттері – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және әлеуметтендіруге, жан-жақты үйлесімді дамытуға және кәсіпке үйретуге бағытталған біліммен қамтамасыз ету болып табылады. Ол мұғалімдердің де сәйкесінше тұлғалық өсуі мен кәсіби даярлығының жан-жақтылығын қамтамасыз етуді талап етеді. Демек, педагогтарды да 12 жылдық білім мектептегі оқу-тәрбие жұмыс жағдайларына бейімдеу мәселесі, кәсіби құзырлы, шығармашыл болуын қамтамасыз ететін оқытудың жаңа парадигмасы негізінде оқытудың субъектін және оқушының әлеуетіне тікелей әсері мол шығармашылық қызығушылығын қалыптастырудың педагогикалық тұғырларын айқындау міндеттерін алдыңғы қатарға шығарады.

Қазіргі кезеңдегі білім берудің жаңа парадигмасы жағдайында жеке тұлғаның инновациялық бағыттылығын қалыптастыру. Осы мақсаттағы Байзақ аудандағы Дихан орта мектебі эксперименттік алаң болғандықтан тірек мектеп және магниттік мектеп мұғалімдерімен ғылыми-әдістемелік жұмысты тиімді ұйымдастыру мақсатында оқу-әдістемелік құралдар, электронды оқулықтар, дидактикалық үлестірме материалдар, ғылыми зерттеу жұмыстары мен ғылыми жобаларды даярлауда бірлесе жұмыс жасауда. Магнитті мектептермен желі аралық семинарлар, дәрістер мен онлайн курстарын ұйымдастыру жүзеге асырылуда. Тірек мектепте жылына 3 рет оқу сессиясы ұйымдастырылады. Оқу сессиялары кезінде оқушылардың білім сапасының көтерілгендігі және оқушылардың оқуға деген мотивациясының артқаны анықталды. Себебі тірек мектептің магнитті мектеп оқушыларының білім алуына қажетті жағдайлар жасалған.

Ғылыми-әдістемелік жұмысының өзгеруі, педагог кадрлардың біліктілігінің артуы мен оқушылардың білім сапасының көтерілуіне мүмкіндік туды. Тірек мектебінің басты жетістігі – әрбір оқушының білім деңгейінің көтерілуі және жеке тұлғаның әлеуметтенуі болып табылады. Осы жетістікке жету үшін біз толық күнді мектеп моделінде жұмыс жүргіземіз. Онда 2 блокта жұмыс атқардық. Біріншісі – оқыту блогы, екіншісі – дамыту блогы. Оқыту блогында мемлекеттік білім стандартын игерту жұмыстары жүргізілді, ал дамыту блогында жеке тұлғаның әлеуметтік дамуы мен шығармашылық қабілеттерін дамыту бойынша жұмыстар жүргізуде.

Қолданылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасындағы 12 жылдық жалпы орта білім беру тұжырымдамасы.

2. Жалпы білім беретін оқу мекемелерінің жұмыс оқу жоспарын жасауға ұсыныстар. М.Ж.Жадрина, С.Д.Мұқанова – Алматы, 2004 ж.

5. Берілетін білімнің өмірмен, ұлттық салт-дәстүрлермен, жергілікті өлкетану материалдарымен байланысын қамтамасыз ету мүмкіндігі.

6. Білім беру барысында мұғалімнің бақылау, тәжірибе әдістерін ұтымды жерінде қолдана білу шеберлігі.

7. Сабақ мерзімінің 30-35 минуттан аспауы.

8. Мұғалімнің оқу-әдістемелік кешендерді пайдалану және оған талдау жасау шеберлігі.

9. Мектеп басшылары мен қоғамдық ұйымдар тарапынан эксперименттік сыныптар мұғалімдеріне көмек беру деңгейі.

12 жылдық оқытуға көшу жалпы алғанда қазақстандық білім беруді реформалаудың стратегиялық мақсатын: білім берудің ойлы, шығармашыл тұлғаны қалыптастыруға бағдарланған жаңа ұлттық үлгісін дамытуға, «баршаға білім беру» үлгісінен әрбір адамға өмір бойында білім беру» үлгісіне өтуге мүмкіндік береді және әлемдік білім беру кеңістігіне жедел енуі қамтамасыз етеді.

Білім берудің 12 жылдық жүйесіне көшу мектептің құрылымдық және мазмұндық жағын жаңартудың маңызды бағыттары:

- мектепте білім берудің мазмұнын қазіргі қоғам қызметінің серпінді құрылымымен сәйкес келтіру;

- оқушыларды өз бетінше білім алуға және оны тәжірибеде қолдануға, оқитудың әр түрлі саласында өз мүмкіндіктерін тануға және жақсы қасиеттерін ашуға тәрбиелеу;

- әрбір жас кезеңіндегі негізгі психикалық жаңа құрылымдарды қалыптастыру төңірегіндегі оқу үрдісін жолға қою;

- оқушыларды танымның ғылыми тәсілдеріне мақсатты және жүйелі түрде тарту, негізгі мотивациялық үрдістерді айқындайтын оқу ахуалдарын кеңінен қолдану.

Қазіргі мектептің білім мазмұнын жаңартуда төмендегі міндеттерді жүзеге асыруымыз қажет:

- оқушының жеке тұлға ретінде және іс-әрекет субъектісі ретінде мақсатты, тұрақты және дәйекті дамуына жағдай жасау;

- оқушылардың белгілі-бір білімді таңдауы мен меңгеруін, олардың оқу үрдісі кезінде таңдау мүмкіндіктері мен құқықтарын қамтамасыз ету;

- оқу-тәрбие үрдісінде ынтымақтастық педагогикасының ізгі қатынастарын орнықтыру;

- білім мазмұнын барынша ізгілендіруді қамтамасыз ету;

- психологиялық білім берудің бастапқы негіздерін қалыптастыру;

- білім мазмұнының инварианттық және вариативтік компоненттерінің арасындағы гуманитарлық және жаратылыстану-ғылыми білімдердің диалектикалық бірлігін қамтамасыз ету;

- оқушылардың оқу жүктемесін тұрақтандыру.

Көтеріліп отырған мәселенің өзектілігі Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында, ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған

Studying and gradation of the theoretical material «Concept Taxonomy, Distinctive Features of Taxonomy of Blum». Purpose of a task: to raise the level of knowledge of teachers of Blum's taxonomy, systematization of the gained knowledge by gradation «the closed questions – a low order, open questions – a high order, levels of thinking and questions and tasks to each level, the levels of the educational purposes and specific actions of pupils testifying to achievement of this level».

Short description of process of performance of a task. For systematization of the studied material of the teacher allocated and issued key ideas in any form.

For comparison and the analysis of the knowledge gained by means of the offered resources the presentation «Blum's Taxonomy» with further discussion was also used: Whether Blum's taxonomy in educational process is necessary? For what it is necessary or on the contrary isn't necessary and why?

For practical application parables for children from the textbook «Self-knowledge» for 4 classes were offered teachers: «Test of the teacher» of p. 78-79, «Commitment to excellence» of p. 106-107. Teachers got acquainted with texts and tried to make the classification of questions by taxonomy levels applied to children in studying of these parables.

Despite long-term persistent actions of teachers, in a circle of unresolved problems still there is an insufficient level of motivation of pupils to perception of new information.

Scientific novelty of a technique is that in essence it is adaptive to other subjects of elementary school since except specific components contains the general, such as work on development of independence in school students, increase of competence of the teacher. The practical importance is reduced to that the level of progress of pupils has positive dynamics and possesses growth potential for the further period of training.

It is possible to draw a conclusion that process of improvement of school education has to be carried out in the way introduction to educational process of elements of the innovative developing training directed on formation, first of all to the active, creative person.

Literature

1. Nazarbayeva S. A. (2014). Samopoznaniye. Textbook. The 4th class – Almaty. – 2014. – For schools of Kazakhstan.

Айдарбекова К.А., Башаева К.М.

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті

БАСТАУЫШ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУҒА ТАНЫМДЫҚ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Білімді реформалау жағдайында, аса маңызды шешуді қажет ететін міндет мектеп оқушыларының білім сапасын жетілдіру, тәрбиелеу және дамыту болып табылады. Осы себептен де білім берудегі жеке тұлғаға зейін қою проблемасы ұлғаюда, яғни олардың білімді игеруі мен біліктілігін, дағдысын қалыптастыру белсенділігін көтеруге баса назар аудару керек.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау», – делінген [1].

Жеке тұлғаны дамыту және қалыптастыруды қамтамасыз етудің қажетті шартының құралы, қазіргі алдыңғы қатарлы педагогикалық іс-тәжірибе шартының құралы, қазіргі алдыңғы қатарлы педагогикалық іс-тәжірибе мен дидактикада кең тараған проблемалы оқыту, ойын әрекетін енгізу, оқушылардың жалпыбілімдік біліктілігі мен дағдысымен қатар танымдық қызығушылығының қалыптасуы болып табылады.

Танымдық қызығушылық – жеке тұлғаның өте маңызды білім менгеру түрі. Ол оқушының өзіндік әрекеттерін дамытуды көздейді. Қызығушылық қызметтің нақты пәндік, оқу, шығармашылық әрекеті мен тұтас өміршендігінің қуатты және белсенді ынталандырушысы болып табылады. Адам таным процесінде қоршаған дүниенің жаңа фактілерін, жаңа байланыстарын, өзара тәуелді құбылыстарын ашады. Танымдық қызығушылық нақты көріністі қабылдайды. Қабылданған заттар мен құбылыстар оқушының сана-сезімінде із қалдырады, оқыту процесінің ерекшеліктері сезімнен ойлауға өту құбылысын қамтамасыз етеді.

Танымдық қызығушылықтың мектеп қабырғасында мәні зор, себебі адам өмірінде маңызды білімнің іргесі осы оқу процесінде танып-білудің негізгі заңдылықтары мен әдістерін, тәсілдерін, формаларын пайдалану арқылы болады.

Абай «Он бесінші сөзінде» адамның ақыл-ой қабілеті туралы мынандай пікір айтады:

«Ақылды кісі мен ақылсыз кісінің, менің білуімше, бір белгілі парқын көрдім.

Әуелі – пенде адам болып жаратылған соң, дүниеде ешбір нәрсені қызық көрмей жүре алмайды, сол қызықты нәрсесін ізденген кезі өмірінің ең қызықты уақыты болып ойында қалыптасады.

Сонда есті адам, орынды іске қызығып, құмарланып, іздейді екен-дағы, күнінде айтса құлақ, ойласа көңіл сүйсінгендей болады екен. Оған бұл өткен өмірдің өкініші де жоқ болады екен. Егер кісі орнын таппай, не болса, бір

кезеңдерінің ескерілуі, күтілетін нәтижелердің жетістіктеріне бағыттылығы, оқытудың сабақтастығы, әрбір оқыту сатысының даралығы.

Демек, болашақ педагогтарды 12 жылдық мектептегі оқу-тәрбие жұмыс жағдайларына бейімдеу мәселесі, кәсіби құзырлы, шығармашыл болуын қамтамасыз ететін оқытудың жаңа парадигмасы негізінде оқытудың субъектін және оқушының әлеуетіне тікелей әсері мол шығармашылық қызығушылығын қалыптастырудың педагогикалық тұғырларын айқындау міндеттерін алдыңғы қатарға шығарады.

Жалпы білім беру – қоғам мүшелерінің адамгершілік, интеллектуалды, мәдени дамуында және олардың денесінің дамуында, кәсіптік біліктілігінде жоғары деңгейге қол жеткізу болып табылатын тәрбие мен оқытудың үздіксіз процесі. Білімділіктің басты өлшемі – білімнің жүйелілігі, ойлаудың ұшқырлығы мен логикалылығы. Сондықтан осы мақсатта ұйымдастырылған дихан тірек (ро) «12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жағдайында тірек мектептің (ро) ғылыми-әдістемелік жұмысының педагогикалық негіздері» эксперименттік алаңның негізгі мақсаты: тірек мектептің (ро) білім беру сапасын дамытатын және 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жағдайында ұйымдастырылатын ғылыми-әдістемелік жұмыс жүйесін құру.

Эксперименттің басты міндеттері тірек мектептің (ро) оқу-тәрбие үрдісінің сапасын арттыру, ғылыми-әдістемелік жұмыстар жүйесін ұйымдастыру, қажетті материалдар базасын дайындау, оқушылардың бәсекеге қабілетті маңызды жеке тұлғалық сапаларын қалыптастыру және педагогикалық ұжымның кәсіби біліктілігін, шығармашылық потенциалын, жаңа технологияны қолдану шеберлігін арттыру негізінде 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу даярлығын арттыру.

Экспериментті жүзеге асырудан күтілетін түпкі нәтижесі: 12 жылдық білім беру жүйесіне көшу жағдайында тірек мектептің (ро) ғылыми-әдістемелік жұмысының бірізді жүйесі құрастырылады, білім берудің жаңа үлгісі қалыптасады, оқушылардың бәсекеге қабілеттілігін дамыту, шығармашылық потенциалын дамыту мақсатындағы педагог іс-әрекетін жаңаша ұйымдастыру мүмкіндігі артады, 12 жылдық білім беру жүйесіне бағдарланған, интеллектуалды дамыған, бойында ұлтжандылық қасиеті қалыптасқан тұлға даярланады.

Жалпы 12 жылдық орта білімге көшу барысында мына мәселелерге аса көңіл аударылуы қажет:

1. Білім беруге арналған оқулықтар мен оқу құралдарының оқушылар жасерекшелігіне сәйкестігі.

2. Мұғалімдердің білім беру барысында қолданатын әдіс-тәсілдерінің оқушылармен жұмыс тиімділігін арттыруға мүмкіндік туғызу жағдайы.

3. Бірінші сынып оқушыларына білім берудің ойын әрекетіне негізделіп, біртіндеп оқу әрекетіне көшу талабының орындалуы, алты жасар баланың ерекшеліктерін ескеру мүмкіндігі.

4. Оқушының ойы мен тілін дамытудың, олардың еркін сөйлеуін, пікір сайысына қатысу деңгейін байқау.

Тұрдалиева Ш.Т., Сейдалиева А.Р.

М.Х.Дулати атындағы ТарМУ, Диқан тірек мектебі (РО, Қазақстан)

12 ЖЫЛДЫҚ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНЕ КӨШУ ЖАҒДАЙЫНДА ТІРЕК МЕКТЕПТІҢ (РО) ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҰМЫСЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының басты мақсаты 12 жылдық орта білім беру жүйесіне көшу. Бұл қоғамның қазіргі таңдағы өзгерістеріне сай білім берудің қызметіне жаңа көзқараспен қарау, әлемдік озық тәжірибеге және жетістіктерге сыни тұрғыда талдау мен бағалау және оны өзімізге ұлттық ерекшеліктерді ескере отырып оқыту мен тәрбиелеу үдерісінде қолданудың тиімді жолдарын анықтау. Ал 12 жылдық білім берудің басты ерекшелігі, біріншіден, білім беру парадигмасының өзгеруі. Ол білім, білік, дағдыға негізделген білім беру мазмұнынан – құзыреттілікке негізделген білім беру мазмұнына ауысу, оқушылардың психикалық саулығы мен физикалық денсаулығын сақтау мәселесі, әлеуметтік ортаға бейімдеу, бәсекеге қабілеттілігін арттыру, оқушы тұлғасын әлеуметтендіру, білім сапасын арттыру, отандық білім беру сапасы мен деңгейін шетел мемлекеттерінің талаптарына сәйкестендіру.

Жоғарыда көрсетілген өзгерістер өскелең ұрпақтың тұлғалық өсуіне тікелей әсер етеді. Ол ең алдымен тұлғаның өзіне деген көзқарасы, қоғамдық ортадағы орны мен болашаққа деген жоспарын құруға мүмкіндік жасайды. Отандық психолог С.М.Жақыповтың пікірінше білім беру жүйесінің оқу-тәрбие үдерісіндегі, басқалармен қарым-қатынастағы субъектілерінің өзара әрекеттесуі туралы былай деген: «Оқыту процесіндегі субъектілердің қарым-қатынасындағы мағыналардың өзгеруі біріккен іс-әрекеттің мотивтері мен мақсатының заңды құрылуына мүмкіндік береді және оларды оқыту процесінде ескеру, біріккен танымдық іс-әрекетті қалыптастыру үшін қажетті шартты жасайды». Демек дұрыс ұйымдастырылған кез келген іс-әрекет түрі, мейлі ол білім беру немесе тәрбие болсын, қарым-қатынастың нақтылы бірізділігі болашақ тұлғаның дамуына орасан зор ықпал етеді. Сол себепті, 12 жылдық мектепте оқу-тәрбие үдерісін ұйымдастыру жалпы дидактикалық ұстанымдармен бірге шешуші мәні бар төмендегі принциптерге ие болады:

- жеке тұлғаның жас және психофизиологиялық даму ерекшелігінің ескерілуі;
- күтілген нәтижеге жетуге бағдарлылығы;
- ашықтығы;
- интерактивтігі.

12 жылдық жалпы орта білім берудің құрылымдық-мазмұндық моделі төмендегі ұстанымдар негізінде ұйымдастырылады: жеке тұлғаның жас

баянсыз нәрсеге қызығып, құмар болып өмірінің қызықты, қымбатты шағын итқорлықпен өткізіп алады екен-дағы, күнінде өкінгені пайда болмайды екен. Жастықта бұл қызықтан соң және бір қызық тауып алатын кісіміз, жастығы тозбастай, буыны босамастай көріп жүріп біреу қызықты қуғанда-ақ мойын қатып, буыны құрып, екінші талапқа сайран қылуға жарамай қалады екен».

Үшінші – әрбір нәрсеге қызықпақтық. Ол өзі бойға құмарлық пайда қылатын нәрсе көп, әрбір құмарлық өзіне бір түрлі дерт болады екен, уа әрбір құмар болған нәрсеге жеткенде, яки әне-міне; жетер-жетпес болып жүргенде, бір түрлі мастық пайда болады екен»... [2].

Оқушылардың өздігінен жасайтын түрлі оқу жұмыстары балалардың танымдық іс-әрекеттерін арттырады және оқу мен ойлау әрекетінің тиімді амал-тәсілдерін қалыптастырады, басқаша айтқанда, оқу материалымен белсенді түрде жұмыс істеуге үйретеді.

Мысалы, материалдың негізгі ұғымдары мен тұжырымдарын айыру, жаңа материалды өткен материалмен салыстыру, оларды белгілі жүйеге келтіріп топтастыру және қорытындылар жасау сияқты т.б. амалдарды қолдану.

Осындай амалдарды қолдану арқылы оқушы материалдың мазмұнын еркін меңгеріп, материалдың баяндау тәртібін өзінше өзгертіп айтып беруге шамасы келеді.

Ал материалмен ойдағыдай жұмыс істей алмайтын оқушылар, оның мазмұнын тек басынан бастап айтады да, басқаша өзгертіп айтуға қабілеті жетпейді.

Оқу материалымен жұмыс істеудің тиімді жолдарын білетін оқушы оны тек есте қалдыру үшін жаттай алмайды, ол өзінің белсенді ойлау әрекеті арқылы материалдың негізгі жақтарын айырып, оларды белгілі жүйеге байланыстыра түсінуге тырысады.

Мұндай оқушылар кейбір екінші дәрежелі жақтарына көңіл аудармай, оның жетекші мүддесі мен заңдылықтарын ұғып алуға күш жұмсайды және басқа материалды (мысалдарды, фактілерді) солармен байланыстыра қарастыратын болады.

Оқушы өзінің ұққанын, оқыған материалының ең маңызды жерлерін қысқаша жазып алады. Схема, таблица, моделдер сияқты графикалық жұмыстарды да пайдаланады. Оқу материалын терең меңгеру үшін, теориялық материалдардан нақтыға және керісінше, нақтыдан теориялық материалдармен жұмыс істеуге үйренеді.

Сонымен, оқушылардың оқу үлгерімі, білім сапасының жоғары болуы, ең алдымен мұғалімнің өз міндетіне өз қатынасына, көзқарасына, шеберлігіне байланысты екен. Ал мұғалім өз міндетін тек оқыту, тек түсіндіру деп түсінбей, оқушылардың танымдық қызығушылықтарын қалыптастыруға, оқу еңбегін дұрыс ұйымдастыруына, басқара білуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

- 1 Қазақстан Республикасындағы «Білім туралы» заңы. – Алматы: Юрист, 2007. – 11 б.
- 2 Абайдың қара сөздері. Он бесінші сөз.// <http://kazbilim.kz/category/abay-kara-sozderi/>

Юмадилова Ю.Н.

педагог-психолог,

зам. директора по УВР, МАОУ СОШ № 73

КОМПЛЕКСНОЕ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЕННОСТЯМИ РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ ТЕХНОЛОГИИ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ

В статье автор описывает пример комплексного сопровождения детей с особенностями развития специалистами внутришкольного консилиума, подробно рассматривает направления деятельности специалистов, говорит о технологии составления индивидуальной программы для учащихся с особенностями развития.

Обучение учащихся с особенностями развития предполагает наличие в образовательном учреждении службы сопровождения. Такой службой в нашей школе является внутришкольный психолого-педагогический консилиум. Все специалисты, входящие в состав консилиума имеют высшее дефектологическое образование. Консилиум объединяет всех специалистов коррекционного образования, педагогов, родителей и администрацию для решения вопросов развития, воспитания и обучения детей с особенностями развития, обеспечивает быстрое реагирование на любое изменение в психическом и физическом состоянии ребенка, что находит отражение в индивидуальном коррекционно-образовательном маршруте и режиме. В тех документах, которые заполняются на каждого учащегося с особенностями развития в нашей школе, а таких учащихся в 2014/15 году – 96 человек: из них 66 (48-18) учатся в начальной школе и 30 (29-1) в среднем звене. Консилиум, как форма работы не нова, по приказам и положениям консилиум должен функционировать в каждом образовательном учреждении, но отличительной особенностью нашего консилиума является то, что его деятельность направлена на решение вопросов интегрированного обучения, а именно:

- привлечение родителей к обучению, воспитанию и развитию детей с ОВЗ;
- установление благоприятной психологической атмосферы в общеобразовательном классе для ребенка с особенностями в развитии;
- оказание педагогической помощи и учителям и родителям, через проведение консультативной деятельности; усвоение учащимися с особенностями развития образовательных программ; проведение целенаправленной работы по отслеживанию результатов развития, воспитания и обучения детей с психофизическими нарушениями с целью их скорейшей социализации и адаптации.

Деятельность специалистов консилиума по осуществлению комплексного психолого-педагогического сопровождения учащихся с особенностями развития

государства и права, ведь только именно такие люди смогут создать фундамент сильного, свободного и независимого государства.

Таким образом, социально – педагогическое сопровождение может быть более результативным, если оно ориентировано на повышение уровня жизненных ценностей подростка, обеспечивает успешность в общении и деятельности, формирует положительное самовосприятие, реализует потребность в признании успешности значимым окружением и, в конечном итоге, формирует правосознание законопослушного гражданина своей страны.

Нормативные правовые акты:

1. О бесплатной юридической помощи в Российской Федерации: Федеральный закон от 21.11.2011 г. № 324 – ФЗ (ред. от 21.07.2014 г.) [Электронный ресурс] – URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_166227/ (09.03.2015 г.)
2. Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации: Федеральный закон № 124 – ФЗ от 24.07.1998 года (ред. от 02.12.2013 г.) [Электронный ресурс] – URL: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?base=LAW;n=155182;req=doc> (09.03.2015 г.)

Литература

3. Беличева С.А., Белинская А.Б. Социально – педагогическая диагностика и сопровождение социализации несовершеннолетних: учеб. пособие / С.А. Беличева, А.Б. Белинская. – Ростов н/Д: Феникс, 2013. – С.83.
4. Битянова М.Р. Психолог в школе: Содержание и организация работы. – М., 1998. – 234 с. С. 48;
5. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе: Учебное пособие. – 1998. – 298 с. [Электронный ресурс]. Дата обновления: 04.07.2009 – URL: <<http://annushkaico.ucoz.ru/load/12-1-0-19>> (дата обращения: 06.10.2012).
6. Кочетов А.И. Мастерство перевоспитания. – Минск: Народная, Асвета. 1981.- 159 с.
7. Кочетов А.И. Работа с трудными детьми. Книга для учителя / А. И. Кочетов, Н. Н. Верцинская. – Москва : Просвещение, 1986. – 160 с.
8. Летунова, В.Е. Основные направления деятельности ППМС – центра по индивидуальному сопровождению развития ребенка. /В.Е. Летунова // Психолого – педагогическое медико – социальное сопровождение развития ребенка. – СПб, 1998. – С. 21 – 26.
9. Рожов М.И. Организация воспитательного процесса в современной школе: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / М.И. Рожков, Л.В. Байбородова. – Москва: Владос. 2000. – 325 с.
10. Уфаев, К.В. Социально – педагогическое сопровождение подростков с нарушениями общения в условиях общеобразовательной школы дисс. канд.пед.наук.- 13.00.01 Санкт – Петербург 2005 – 149 с.

пов и видов; расширить использование в воспитательной работе методов развития критического мышления, межличностного общения, бесконфликтного взаимодействия, самостоятельности, тренингов личностного роста, асертивности.

В процессе социально – педагогического сопровождения важно учитывать не только информацию о поведенческих рисках, но и формировать навыки здорового образа жизни и законопослушного поведения. С этой целью важно использовать различные виды деятельности, включая интерактивные: моделирование ситуаций, тренинги, ролевые игры, квэсты и др. В практике работы факультета истории и права широко применяются различные методы работы с подростками, позволяющие не только влиять на изменение правосознания ребят, но и, собственно, формировать правосознание законопослушного человека. Такие методы, как: проведение «Игр разума», квэстов «Город выборов», интеллектуальных игр, круглых столов на правовые темы, ставят перед подростками сложные проблемы, возникающие в мире взрослых, и помогают ребятам не только расширить свои познания в области права, но и научиться делать правильный выбор законопослушного человека, что другими методами работы сделать практически невозможно. К сожалению, охват подростков «группы риска» интерактивными методами воспитания правосознания, ещё невысок.

На факультете работает Центр оказания помощи несовершеннолетним и их родителям, попавшим в трудные жизненные ситуации, в рамках которого проводится серьёзная работа по предупреждению правонарушений среди подростков. Силами преподавателей и студентов вуза подросткам и их родителям, попавшим в трудные жизненные ситуации, оказывается помощь в самых различных направлениях: психологическая, социологическая, юридическая, организационная, спортивная и т.п. Возникающие у подростков «группы риска» правовые проблемы уже не первый год разрешаются студенческой «Юридической клиникой».

Федеральный закон «О бесплатной юридической помощи в Российской Федерации»[1] возлагает на юридические клиники высших учебных заведений, кроме полномочий по оказанию малообеспеченным слоям населения бесплатной юридической помощи, также функции правовой пропаганды, которая как раз и может оказать серьёзное воздействие на сложных подростков, особенно, если не использовать при этом избитые беседы на, как обычно отзываются ребята, скучные правовые темы, а увлечь их уже апробированными интерактивными формами правовой пропаганды.

Кроме того, бесценную помощь государству и конкретным людям в воспитании подрастающего нового поколения могло бы оказать молодёжное волонёрское движение, ведь правила жизни проще принимаются от близких по духу и возрасту людей. Именно молодёжь способна помочь в развитии у подростков правосознания, социальной активности, уважения к государственным законам, принципам и традициям, что поможет осознанию подростками, что успех их класса, школы, района, страны в целом зависит от действий каждого из них. При этом, очень важным элементом воспитания социально ответственных, активных, общественно ориентированных граждан, с высокой правовой культурой и правосознанием, полностью отвечающих за свои поступки, за свой выбор, за свою жизнь, является знание основ

в условиях общеобразовательного пространства начинается с проведение диагностической работы, нацеленной на изучение психофизических и медико-социальных особенностей каждого ребёнка, поступившего в школу.

Диагностическая работа обеспечивает своевременное выявление детей с особенностями развития, проведение их комплексного обследования и подготовку рекомендаций по оказанию им психолого-педагогической помощи в условиях образовательного учреждения. Диагностическая работа проводится узкими специалистами согласно циклограмме и разработанному плану обследования. План обследования состоит из последовательно вытекающих друг из друга этапов, конечной целью которых является прогнозирование зоны ближайшего развития ребёнка и составление рекомендаций по его дальнейшему обучению.

С целью получения целостной картины психофизического развития учащегося, нами была разработана комплексная психолого-педагогическая программа обследования учащихся 1-2-х и 3-4-х классов. Подобраны такие методики и задания, которые позволяют каждому специалисту по своему направлению отследить уровень развития, на котором в данный момент находится ребёнок (осуществляя уровневый подход к разработке инструментария и представлению данных), а также сделать коллегиальное заключение об особенностях развития младшего школьника.

Психолого-педагогическая информация, собранная специалистами в ходе диагностической работы излагается на диагностическом консилиуме. Каждый из нас должен быть основательно подготовлен к проведению диагностического консилиума и должен уметь квалифицированно изложить коллегам ту часть психолого-педагогической информации, за которую он отвечает.

Не менее важной по значимости является и коррекционное направление деятельности специалистов консилиума. Выстроенная в нашей школе система комплексной коррекции – это участие всех специалистов консилиума в организации процесса усвоения детьми с особенностями развития определенной системы учебных знаний по адаптированным образовательным программам начального общего образования в соответствии с учебным планом для учащихся с задержкой психического развития и тяжёлыми нарушениями речи.

Коррекционно-развивающее направление в условиях нашей школы проходит через многообразную систему кабинетов психолога – педагогического воздействия, которая дает возможность детям с особенностями развития быть успешными и адаптироваться как в учебном так и социальном плане.

Педагогическая коррекция на учебных предметах, составляет основу обучения детей с особенностями развития. Основным ведущим специалистом который проводит и координирует коррекционно-педагогическую работу с детьми данной категории, является учитель-дефектолог, он же обеспечивает полноценное интеллектуальное развитие учащегося на каждом возрастном этапе.

Учитель-дефектолог проводит как индивидуальные так и фронтальные занятия с обучающимися в условиях «гибких» классов. Задачи, которые ставятся

учителем-дефектологом перед детьми с ограниченными возможностями здоровья в ходе учебного процесса, детализируются, сопровождаются пошаговыми инструкциями, наглядно иллюстрируются с подключением зрительного и слухового анализаторов, чтобы быть доступными для понимания и выполнения.

Логопедическая коррекция осуществляется через логопедические коррекционные кабинеты. Коррекционное логопедическое воздействие носит комплексный и в то же время дифференцированный характер. Дифференциация осуществляется с учетом клинической характеристики, индивидуально-психологических особенностей ребенка, особенностей его психической деятельности, работоспособности, уровня недоразвития и механизмов нарушений речи.

В процессе коррекционной работы логопед организует умственную и речевую деятельность детей, вызывает положительную мотивацию, максимально активизирует познавательную деятельность, использует разнообразные приемы и методы, которые позволяют эффективно осуществлять помощь детям в зоне ближайшего развития.

Педагогом-психологом осуществляется коррекция психического развития в условиях специального коррекционного кабинета. Деятельность педагога-психолога направлена прежде всего на сохранение психического здоровья каждого учащегося. Коррекционные занятия с младшими школьниками, проводятся психологом по специально разработанной коррекционно-развивающей программе, основной целью которой является последовательное и планомерное формирование у учащихся психологической основы обучения, повышение уровня их общего психологического, и в частности умственного, развития, развитие мотивационно – личностной сферы.

Социальная коррекция осуществляется социальным педагогом. Деятельность социального педагога заключается в том, что он является координатором всех линий взаимодействия специалистов, педагогов и семьи, несет персональную ответственность за выполнение коррекционно-образовательной программы, за соблюдение и корректировку индивидуального коррекционно-образовательного маршрута и режима, а также организует комплекс мероприятий по социальной защите учащихся с особенностями развития.

По результатам обследования ребенка и последовательной аналитической работы, каждым специалистом консилиума по своему направлению составляется план коррекционной работы с учащимся. Все направления коррекционной работы объединяются в индивидуальную комплексную коррекционно-образовательную программу, которая отражает направления как диагностической, так и коррекционной, профилактической, реабилитационной и иной работы педагогов и родителей.

Программа включает следующие компоненты:

- оценочный профиль;
- социальная карта;
- акт обследования жилищно-материальных условий.
- карта комплексной диагностики и коррекции;

проблемы с выбором профессионального маршрута, нарушения эмоционально – волевой сферы, проблемы взаимоотношений с окружающими); информирование ребенка о правах, обязанностях и защите его прав; поддержка психического и физического развития, стабилизация эмоционального состояния.

Эффективность решения указанных задач зависит от соблюдения ряда условий: наличие специально организованной социально – педагогической помощи с учетом характера негативно влияющих факторов; возможность переживания подростком ситуации успеха в различных сферах деятельности; согласованности педагогического влияния на подростков специалистов разного профиля, уровень их психолого – педагогической подготовки, создание педагогически целесообразно организованной среды, обучение навыкам достойного поведения; создание атмосферы безопасности, эмоционального и физического комфорта в семье и школе; психолого – педагогическая помощь в профессиональном самоопределении и профориентации; работа с учащимися класса по повышению социального статуса подростков из неблагополучных семей.

Деятельность специалистов по сопровождению учащихся группы социального риска, требует специально организованной, согласованной педагогической помощи, которая заключается в выявлении и разрешении проблем ребенка. Для этого необходимо владение комплексом средств, методов, приемов, способов, ступенчатость воздействия на сознание подростка, его эмоционально – волевою сферу.

А.И. Кочетов выделяет ряд методов направленных на исправление отклоняющегося поведения подростков: методы разрушения отрицательного типа характера; методы перестройки мотивационной сферы и самосознания; методы перестройки жизненного опыта (предписание, ограничение, переучивание, переключение, регламентация образа жизни); методы предупреждение отрицательного и стимулирования положительного поведения (поощрение и наказание, положительные перспективы). При этом автор совершенно справедливо полагает, что нельзя вместе с ликвидацией отрицательных черт личности разрушать положительное в ней. С этой целью предлагает использовать метод реконструкции, перестройки характера, выявления позитивных тенденций поведения подростка, переоценку отрицательных свойств, нетерпимое отношение к ним; восстановление здорового образа жизни [6; 7].

В качестве приемов социально – педагогического сопровождения могут использоваться: прием включения подростка в общественно значимую деятельность, прием одобрения усилий подростка при выполнении общественной работы, прием доверия, прием стимулирования личного достоинства подростка, и др.

Для повышения эффективности системы социально – педагогического сопровождения необходимо: обеспечить участие педагогов – психологов в разработке и сопровождении программ воспитания; осуществлять поиск и внедрение форм эффективного взаимодействия учителей – предметников, классных руководителей, социальных педагогов, психологов, педагогов дополнительного образования, педагогов – организаторов в образовательных учреждениях всех ти-

действию физическому, интеллектуальному, психическому, духовному и нравственному развитию детей, а также по противодействию торговле детьми и эксплуатации детей.

Существуют различные группы факторов, позволяющих отнести детей и подростков к категории детей, оказавшихся в трудной жизненной ситуации. Так, по мнению Е.И. Казаковой, можно выделить три основные группы факторов риска, которые создают вероятную опасность для ребенка: психофизические, социальные и педагогические. Близким к этому является подход В.Е. Летуновой, которая выделяет следующие группы факторов риска [8, 21 – 26]: медико – биологические (наследственные причины, нарушения в психическом и физическом развитии, заболевания матери и ее образ жизни др.); социально – экономические (многодетные и неполные семьи, несовершеннолетние родители, безработные семьи, семьи, ведущие аморальный образ жизни; и др.); психологические (нарушения общения с окружающими, эмоциональная неустойчивость, неуспех в деятельности и др.); педагогические (неуверенность в деятельности, отсутствие интереса к учению, закрытость для положительного опыта, несоответствие образу школьника и др.).

Учитывая тот факт, что подростки в силу особенностей возраста достаточно чувствительны к факторам риска следует проявлять к ним повышенное внимание со стороны педагогов, психологов, чтобы предотвратить их попадание в «группу риска».

В процесс социально – педагогического сопровождения подростков «группы риска» можно выделить ряд этапов:

- первый этап проблематизации. На этом этапе педагоги выявляют вместе с подростком проблему, вызванную какими – либо противоречиями, определяют причины возникновения проблемы;

- на втором (поисково – вариативном) этапе осуществляется поиск вариантов решения проблемы, определяется отношение к данной проблеме, происходит выбор позиции в решении проблемы, определяется степень участия взрослого в этом процессе, совместно разрабатывается стратегия поведения, выявляются средства сопровождения и т.д.

- на третьем (практико – действенном) этапе осуществляются совместно с подростками действия, направленные на решение проблемы;

- на четвертом (аналитико – результативном) этапе взрослые и подростки анализируют происходящее, прогнозируют возможность появления новых трудностей и путей их преодоления в аналогичных жизненных ситуациях [3, 83]. Происходит прогнозирование поведения на будущее. Прогноз является установкой для саморегуляции, в процессе которой подросток приобретает навыки поведения: гибкость, толерантность, эмпатичность в общении, способность прогнозировать и т.д.

Учитывая особенности подростков «группы риска», можно выделить следующие задачи социально – педагогического сопровождения: оказание помощи в осмыслении проблем и поиске соответствующих решений (учебные трудности,

- индивидуальный коррекционно-образовательный маршрут;
- индивидуальный коррекционно-образовательный режим;
- анализ контрольно-диагностических работ;

В индивидуальном коррекционно-образовательном маршруте отражается учебная и коррекционная нагрузка каждого ученика, обучающегося по адаптированной программе. Учебная нагрузка школьника определяется учебными планами. В индивидуальном маршруте прописаны психологическая, логопедическая, медицинская, социальная коррекция и определены направления коррекционного воздействия в системе дополнительного образования. Также в маршрут вносится информация о проведении индивидуальных коррекционных занятий учителем общеобразовательного класса. Вся стратегия оказания коррекционной помощи обсуждается с родителями и разъясняется всем участникам психолого-педагогического сопровождения. Индивидуальный коррекционно-образовательный маршрут составляется на учебный год, но в него могут вноситься изменения после проведения контрольных и диагностических мероприятий.

После составления коррекционно-образовательного маршрута составляется индивидуальный коррекционно-образовательный режим (расписание учебных и коррекционных занятий для каждого ученика). В расписании просчитывается ежедневная учебная нагрузка учащегося и определяется его общенедельная учебная загруженность. Индивидуальные маршрут и режим на каждого ученика согласуется с родителями и подписывается ими.

Наблюдения специалистов в ходе диагностических и коррекционных мероприятий фиксируют систематизированные материалы наблюдений в карты диагностики и коррекции, сводные карты динамического наблюдения, профили реабилитированности (оценочные профили).

Карты диагностики и коррекции отражают состояние соматического и психического здоровья ребёнка, результаты обследования интеллектуального, речевого развития школьника, его социальный статус, а также, результаты динамического наблюдения за эффективностью коррекционно-образовательного процесса. Реализуя комплексный подход в сопровождении учащихся с особенностями развития, карты заполняются следующими участниками образовательного процесса – классным руководителем, учителем-дефектологом, учителем-логопедом, педагогом-психологом и социальным педагогом. В начале учебного года, сентябре-октябре месяце специалисты вносят данные полученные ими в ходе диагностической деятельности и прописывают основные направления коррекционно-развивающей работы с конкретными учащимися с опорой на их сохранённые функции. В середине и конце учебного года анализируются положительные и отрицательные моменты коррекционного воздействия и по необходимости вносятся коррективы в индивидуальный коррекционно-образовательный маршрут и индивидуальный коррекционно-образовательный режим ребёнка.

Таким образом, своевременная и правильно организованная диагностическая, коррекционная, консультативная работа специалистов службы сопровождения совместно с учителями общеобразовательных классов, а также целенаправленная и систематическая работа по отслеживанию результатов развития, воспитания и обучения детей с психофизическими нарушениями позволяют выстроить индивидуальную образовательную траекторию развития каждого обучающегося с особенностями развития.

Литература:

1. Назарова, Н.М. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения / Н. Назарова // Коррекционная педагогика. – 2010. – №4. – С.8-16.
2. Ноговицина, Л.П. Дифференциация и индивидуализация обучения как форма педагогической помощи детям с особыми образовательными потребностями. Как организовать обучение детей с ЗПР в условиях общеобразовательной школы / Л.П. Ноговицина // Инновационные проекты и программы в образовании. – 2010. – №5. – С.75-79.
3. Психолого-медико-педагогическая консультация: методические рекомендации / Л.М. Шипицына [и др.]. – СПб. : Институт специальной педагогики и психологии им. Р. Валленберга, 1999.
4. Шевчук Л.Е., Резникова Е.В. Психолого-медико-педагогический консилум в общеобразовательной школе. 3-е издание, переработанное и дополненное. – Челябинск: ИИУМЦ «Образование», 2010.

Курмашова Г.С., Кусмухамбетов Е.М.

М.Х.Дулати атындағы Тараз мемлекеттік университеті, Қазақстан

БІЛІМ БЕРУ ҮРДІСІНДЕ ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

Білім беру үрдісінде жаңа ақпараттық технологияларды қолдану мәселесі өзекті мәселелердің қатарынан орын алуда. Шетел тілін оқытудың мақсаты субъектінің мәдениет аралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыру десек, онда сол шетел тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану шетел тілін оқытудың мақсатынан туындап отырған қажеттілік болмақ.

Шетел тілін оқыту соңғы жылдары жоғары қарқынға ие болды. Оқытушылардың сабақты жобалаудағы жауапкершілігі студенттердің шетел тілінде нәтижелі тілдік қарым-қатынас жасауына мүмкіншіліктер туызады.

Оқытушылардың біліктілігі олардың педагогикалық қарым – қатынаста жағдай жасауда көрінеді, онда оқытушылар да, студенттер де таңдау және

взрослыми, что делает этот возраст трудным, уязвимым для окружающих и для них самих. И именно в этом возрасте наиболее глубоко формируются правосознание и правовая культура будущего гражданина страны.

В исследовании К.В. Уфаева выявлена взаимосвязь между характером общения подростка, его отношениями со значимыми людьми и включенностью в различные виды школьной деятельности. Комментируя сложившуюся ситуацию, автор приходит к выводу о том, что нарушения различных видов отношений подростка с окружающими выступает препятствием на пути его включения в различные виды деятельности, и, тем самым, ослабляют полноценное протекание процессов социализации. При этом у подростков с нарушениями в общении оказываются существенно занижены показатели по самопринятию, самоуверенности, саморегулированию и самооценке и, напротив, завышены самообвинение и внутренняя конфликтность [10].

Из сказанного напрашивается вывод о важности создания ситуаций сопровождения подростка, снимающих напряжение в системе общения, преобразующих общение и обеспечивающих целенаправленные процессы вхождения в значимые виды отношений, общения и деятельности. Особое внимание социальных педагогов, психологов, классных руководителей должно быть обращено на предупреждение деструктивных форм поведения детей «группы риска».

Федеральным законом «Об основных гарантиях прав ребенка в Российской Федерации» № 124 – ФЗ от 24.07.1998 года (ред. от 02.12.2013 г.) [2] сформировано понятие «дети в трудной жизненной ситуации». В указанную категорию включены дети: оставшиеся без попечения родителей; инвалиды; с ограниченными возможностями здоровья, т.е. имеющие недостатки в психическом и (или) физическом развитии; жертвы вооруженных и межнациональных конфликтов, экологических и техногенных катастроф, стихийных бедствий; из семей беженцев и вынужденных переселенцев; оказавшиеся в экстремальных условиях; жертвы насилия; отбывающие наказание в виде лишения свободы в воспитательных колониях для обучающихся с девиантным (общественно опасным) поведением; проживающие в малоимущих семьях; с отклонениями в поведении.

Следовательно, «подростки «группы риска» – категория детей, которые находятся под воздействием или угрозой воздействия негативных факторов. В ст. 15 указанного выше закона предусматриваются меры защиты прав детей, находящихся в трудной жизненной ситуации. В частности, государство гарантирует судебную защиту прав этих детей, возлагая на образовательные учреждения, субъекты федерации осуществление различных мер, направленных на защиту прав ребенка при осуществлении деятельности в области образования, профессиональной ориентации, профессионального обучения и занятости, охраны здоровья, отдыха и оздоровление детей, защита их от информации, пропаганды и агитации, наносящих вред здоровью, нравственному и духовному развитию; со-

циальных возможностей личности, раскрытие индивидуальных особенностей ребенка, на поддержание оптимальных качеств личности и коррекцию недостатков развития, а так же на предоставление субъекту воспитательной деятельности права самостоятельно совершать свой выбор и нести за него ответственность. Более того, успешно организованное социально – педагогическое сопровождение открывает перспективы личностного роста, способствует решению задач развития, обучения, социализации, формирует активную позицию ребенка.

Таким образом, социально – педагогическое сопровождение подростков «группы риска» можно определить как организацию профессиональной деятельности социального педагога, направленную на создание условий для успешного развития, обучения и социализации подростка, а также адаптации его к образовательному учреждению.

А.М. Битянова выделяет три компонента психолого – педагогического сопровождения подростка [4; 5]:

- систематическое отслеживание психолого – педагогического статуса подростка, с точки зрения его актуального состояния и перспектив ближайшего развития, что позволит выделить «психологически благополучных» и группу подростков, испытывающих психологические трудности в обучении, общении;

- создание социально – психологических условий для успешного обучения и развития подростков, работа с ними (развивающие занятия, организация специальной развивающей среды, консультации), методическая помощь педагогам, с целью организации педагогами и родителями образовательного и воспитательного пространства, где учитывались бы актуальные интересы и потребности подростков;

- создание специальных социально – психологических условий для решения проблем обучения, общения и психологического состояния конкретных подростков.

Социально – педагогическое сопровождение включает в себя функции педагогической поддержки и помощи. Процесс социально – педагогической поддержки направлен на выявление интересов, целей, возможностей и путей преодоления проблем подростка.

Функция социально – педагогической поддержки пересекается с функцией социально – педагогической помощи, под которым, по справедливому мнению М.И. Рожкова, подразумевается реальное содействие подростку в преодолении возникающих у него трудностей [9, 48]. Помощь может быть предложена в различных формах: консультации, организация совместной деятельности с подростком и др.

Особую значимость приобретает социально – педагогическое сопровождение подростков, поскольку именно в этом возрасте складываются и формируются черты характера, идет становление способов поведения, привычек, потребностей, влечений, взаимоотношений с окружающей средой; получают развитие направленность личности, отношение к себе и окружающим, что указывает на необходимость повышенного внимания к детям. Кризисные явления этого возраста связаны не только с его новообразованиями (стремление стать взрослым, самооценка, самосознание), но и с характером отношений со сверстниками и

бақылау мүмкіншілігіне ие болады. Инновация дегеніміз тек ғана жаңалық енгізу емес, сонымен қатар жаңаны дәстүрлі оқу- тәрбие үрдісіне қолдана білу.

Білім беру үрдісін ақпараттандыруда төмендегідей әдістемелік, педагогикалық міндеттерді шешуге болады:

- білім беруде көлемді ақпаратқа қол жеткізе алу; білім алуға мотивацияның жоғарылауы; өз бетінше жұмыс істеу; өзін-өзі бақылау және т.б.

- жеке тұлғаны жетілдіру (тұлғаның ой-өрісі, эстетикалық тәрбие, зерттеу жұмысымен шұғылдану іскерлігін дамыту, ақпараттық мәдениетін қалыптастыру және т.б.

- әлеуметтік тапсырысты жүзеге асыру (компьютерлік біліктілікті қалыптастыру, белгілі бір сала бойынша маман дайындау және т.б.)

- оқу-тәрбие жұмысын жетілдіру білім берудің сапасы мен тиімділігін арттыру, танымдық әрекеттің мотивін қамтамасыз ету, пән аралық байланыстарды тереңдету және т.б.

Сөз арқауы компьютерлік технологияны пайдалана отырып, шетел тілі сабағында интернет жүйесін қолдану мәселесі болмақ.

Жаһанданған интернет жүйесін қолдану негізінде, тіл үйренушілердің сөз әрекетінің төрт түрінде де біліктілігін қалыптастыруға болады, жүйе материалдарын қолдану арқылы олардың оқу, жазу іскерлігі мен дағдыларын қалыптастыруға, сөздік қорын байытуға мүмкіндік туады. Интернет жүйесін пайдалана отырып, тілін үйренуші елдің өкілдерімен байланысқа түсе алады.

Студенттердің шетел тілін үйренуге деген ынтасын арттыру олардың төмендегі шараларға қатысуы негізінде жасалынады: диспуттар, байқаулар, олимпиадалар және т.б. Шетел тілі сабағында компьютермен жұмыс жасай отырып, студенттер психологиялық тұрғыдан да жеңілдіктерге ие болады.

Атап айтқанда, студенттердің жасаған әрбір жұмысына берілетін бағаның, олардың жасаған қатесін қайталаулар негізінде көрсете отырып, яғни жұмыс нәтижесін мақұлдап немесе белгілі бір дәрежеде қолтамай, өз пікірін білдіріп отыратын оқытушының тікелей қатыспауы, студенттерге өз бетінше жұмыс жасап, өзіне сенімділік болуын қамтамасыз етеді. Бұдан оқытушының шетел тілі сабағындағы орнын жоққа шығару деген түсінік туындамауы керек. Керісінше оқытушы тіл үйренушілердің жеке тұлға ретінде өз тапсырмаларын орындап, жұмыс қорытындысын белгілейтін әлеуметтік психологиялық жағдай туындата алатын, олардың жұмысына бағыт – бағдар беретін бір субъект.

Аталған ұстанымдар коммуникативтілік қабілетінің компоненті ретінде мәдениет аралық біліктілікті дамытудың алғы шартын жасайды.

Студент мәселені түсінбей, өзіне қажетті ақпаратты ала-алмай, мәселені шешуге шығармашылық тұрғыдан келу мүмкіншілігінен айрылып, өзінше ой қорытып, оны тұжырымдау және қызықты пікірлер айта алу қабілетіне ие бола алмайды. Ал мәселені шешуде жаңа ой, құнды пікір айту өте маңызды. Және ол міндетті түрде қортындыланып, көрініске ие болар болса, оның нәтижесі жоғары болмақ. Шетел тілін оқыту технологиясының тиімділігінің көрсеткіштері мыналар:

- студенттердің моральдық психологиялық, интеллектуалдық және жас ерекшеліктерін ескеру.
- оқуға жағымды көңіл күй қалыптастыру.
- Оқытушы мен студент арасында сөз алмасу, ғылыми қарым-қатынас және әріптестік принципін орнықтыру.
- студенттердің еске сақтау қабілеті мен шығармашылық деңгейін көтеру арқылы белсенділігін арттыру.
- сабақтардың бітуімен студенттердің келешекке қанағаттануының қорытынды нәтижесі.

Білім беру технологиясының үш түрлі типі бар. Олар дәстүрлік, инновациялық және ақпараттық. Бастысы технологияның жиынтығы емес, оның дәрежесі. Студенттің әр түрлі ақпарат көздерін, ресурстарын пайдалану арқылы компьютерлік технологияның көмегімен өздерінің дербесізденуі арқылы тілді игеруге кәсіби шеберлігін шындайды. Жаңа ақпараттық технологияға әр түрлі ақпараттарды электронды әдіспен енгізу, сақтау және беру болып табылады.

Ақпарат жиынтығы базасының қалыптасуы. Электрондық пошта, телеконференция, шоғырлы не аймақтық байланыс жүйесін біріктіретін телекоммуникациялық қондырғылар. Электронды кітапханалар. Бұл технологиялар білім саласында оларды пайдаланудан гөрі тезірек дамиды. Жоғары оқу орындарында көбіне – көп электрондық почталар жиі пайдаланылады. Қазіргі кезде аудио ақпарат алмасу, виртуалды аудиторлық тақта, тақырыптық ақпарат енгізілген клавиатуралар, файлды алмасу, көп жақты конференциялар өткізу кеңінен таралған көпке белгілі компьютерлік видео конференция байланыстың әдістемесіне жатқызылады.

Бұл технологиялар ағылшын тілін біршама меңгерген студенттің еншісі болып табылады. Өйткені бұл материалдар тек ағылшын тілінде ғана беріледі. Компьютер жүйесі оқу процесін жетілдіру құралы болып табылады. Дегенмен, Интернет жүйесіндегі оқуға байланысты ақпараттар сирек, аз, жүйеленбеген. Оқу процесін аралық байланыс арқылы басқару электрондық почта арқылы материалдар қабылдау, жіберу, курс және диплом жұмыстарын көшіру, интерактивтік хабарлар алмасу арқылы жүргізіледі. Бүгінде бұл технологиялар оқытудан гөрі жана дамушылық маңызға ие. Дегенмен, түрлі ақпараттық ағымды пайдалану арқылы шет тілін меңгеруге талпыныс келешек медик-студенттерге өздерінің жан-жақты дамып, сауатты маман ретінде қалыптасуына игі ықпал етеді.

Студенттердің техникалық білімінің кәсіби бағдарламаға сәйкес шет тілін меңгере отырып игеруі, олардың осы мақсатта жүйелі түрде технологиялық ақпараттарды және педагогикалық технологияны пайдалана отырып үнемі дайындығын арттыруына, ізденуіне байланысты. Жаңа педагогикалық технология студенттерді шет тілін меңгеруге жеке бағыттап, даярлық кезінде олардың қарым – қабілетін ескеруге мүмкіндік береді. Технология нәтиженің тұрақтылығына негізделген. Оқудың жағдай мен түрлі факторларына қарамайды. Жеке іскерлік тұрғысынан педагогикалық технология жоғары

К.п.н., профессор Блясова И.Ю.

К.ю.н. Соколова Н.В.

Шадринский государственный педагогический институт, Россия

ПОДРОСТКИ «ГРУППЫ РИСКА»: ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ И ПУТИ ЕЁ РЕШЕНИЯ

Социально – педагогическое сопровождение подростков «группы риска» представляет собой одно из важных направлений профессиональной деятельности социальных педагогов и психологов образовательных учреждений. Данное направление получило распространение сравнительно недавно и было обусловлено негативными социально – экономическими преобразованиями, происшедшими в различных социальных сферах жизни общества, что явилось причиной более жестких условий социализации подростков. В числе факторов, препятствующих полноценному процессу социализации выступили: снижение нравственного потенциала личности, искажение ценностной сферы и идеалов, политическая нестабильность, социальная напряженность, низкий уровень материального благосостояния людей, безработица, криминализация общества, снижение роли института семьи в воспитании детей, уровня психологической защищенности и др., что, в конечном счете, привело к росту количества детей «группы риска».

В этой связи знание проблем подростков для определения системы своевременной помощи семьям и детям, относящимся к «группам риска» приобретает особую значимость и актуальность, тем более, что в современных условиях наблюдается рост числа подростков, нуждающихся в социально – педагогической поддержке, которая помогла бы им справиться с жизненными трудностями, реализовывать способности, раскрыть потенциал.

Проблемы социально – педагогического сопровождения, его организация и содержание рассматриваются в работах М.Р. Битяновой, О.С. Газмана, В.А. Горяиновой, Е.И. Казаковой, С.Г. Косарецкого, В.Е. Летунова, И.А. Липского, Л.Я. Олиференко, М.И. Рожкова, Т. Чередниковой, Л.М. Шипицыной, И.С. Якимской и др., которые пришли к выводу, что сопровождение способствует успешной социальной адаптации и социализации личности подростка.

Обобщая различные подходы к пониманию социально – педагогического сопровождения в условиях образовательного учреждения, а, также рассматривая его назначение по отношению к подросткам с особыми адаптивными возможностями можно заключить, что его роль достаточно велика, поскольку позволяет обеспечить наиболее полное самовыражение учащихся в процессе осмысления и решения возникающих проблем, а также способствует активному самовыражению в процессе получения образования. Кроме того, сопровождение направлено на реализацию потен-

льтурну компетенцію школярів як сукупність знань, умінь, навичок та здібностей особистості, що формують соціальну і громадянську позицію, дають можливість відстоювати свою точку зору на політичні, економічні, культурні зміни, які відбуваються у країні, забезпечують ефективність комунікації, у тому числі міжнародної, в різних ситуаціях відповідно до норм мовлення, поведінки і загальнолюдських цінностей.

Висновки та результати дослідження. Таким чином, соціокультурна компетентність школярів взаємопов'язана насамперед з раціональним самопізнанням та їх самоідентифікацією, автентичним самоусвідомленням своєї національно-культурної неповторності, розвитком тих сутнісних соціокультурних ознак, які зумовлюють не стільки соціальну типовість суб'єкта, скільки його культурну унікальність. Слід зазначити, що ефективне формування соціокультурної компетентності у школярів, безумовно, буде сприяти становленню їх соціокультурного досвіду в майбутньому.

Література

1. Воробйова І.А. Країнознавчий підхід до навчання мов студентів немовних спеціальностей у вищих навчальних закладах // Слов'янський вісник: [зб. наук. праць.]. – Рівне.: Серія «Філологічні науки», 2004. – №5– С.28-40.
2. Новейший словарь иностранных слов: около 5000 слов и словосочетаний / [под ред. Е.А. Окунцовой]. – М. : Айрис-пресс, 2009. – 510 с.
3. Новий тлумачний словник української мови (у трьох томах) / [укл.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко]. – К.: Вид-во АКОНІТ, - 2006. – Том 1, А-К. – 926 с.
4. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранному языку как специальности / Сафонова В.В. – М.: Высшая школа, Амскорт Интернет, 1991. – 528 с.
5. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138-143.
6. Фролов Ю.В., Махотин Д.А. Компетентностная модель как основа оценки качества подготовки специалистов / Ю.В. Фролов, Д. А. Махотин // Высшее образование сегодня. – 2004. – №8. – С.34-41.
7. Ярмолюк А. В. Формування соціокультурної компетенції старшокласників на уроках української мови// Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 5. – С. 134-136.

нәтижеге жету үшін оқу процесіне эмперикалық инновацияны пайдалану арқылы ғылымды игеруге дидактикалық білімнің қасиетін нақтылау. Ол үшін оқудың мазмұнын, әдісін, оқу процесін ұйымдастыру формасын, оқу құралын жетілдіру қажет.

Интернет – технологияның мәселелерін зерттеушілер кез келген педагогикалық технология ақпараттық екенін баса көрсетеді. Ақпараттық технология оқу процесіне кеңінен компьютерлік технологияны пайдалану мен ерекшеленеді. Оқуда жаңа ақпараттық технологияны пайдалану негізгі педагогикалық технологияның негізгі принциптерін қанағаттандырады. Шет тілін кәсіби бағдар ретінде оқып үйренуде жаңа педагогикалық және телекоммуникациялық технологияларды пайдалану бүгінгі күнгі білім жетілдірудің инновациялық түрі болып табылады.

Педагогикалық технология деп оқудың сапасын жақсарту және жобалық қортындыға жету мақсатында оқытушы мен студенттер біріккен технологиялық іс – қимылын айтады.

Қорыта айтқанда, инновациялық технологияларды сабақта қолдану – бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден-бір жолы, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым-қатынастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашыл көзқарастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашыл көзқарасты қолдану, тәжірибеге бағыттылған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай-ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жету мен қатар өмірдің сапасын көтеруге үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамасыз етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бабанский Ю.К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе. М.: Просвещение.-1985.
2. Таубаева Ш.Т., Барсай Б.Т. Оқытудың қазіргі технологиялары // Бастауыш мектеп. – №3, 4, -1999.
3. «Информатика негіздері» журналы №4-2008 жыл – Ж. Садыбекова «Оқу – тәрбие үрдісінде ақпараттық – коммуникациялық технологияны қолдану қажеттілігі»
4. Мұхамбетжанова С.Т., Мелдебекова М.Т. Педагогтардың ақпараттық – коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша құзырлылықтарын қалыптастыру әдістемесі. Алматы: ЖШС «Дайыр Баспа», 2010 ж.

Учитель русского языка и литературы Карымсакпаева С.Н.
Назарбаев Интеллектуальная Школа города Астаны

ПРИМЕНЕНИЕ МОДУЛЯ «ОБУЧЕНИЕ КРИТИЧЕСКОМУ МЫШЛЕНИЮ» НА УРОКАХ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ С ЦЕЛЮ АКТИВИЗАЦИИ МЫСЛИТЕЛЬНЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ

Чтение книг является определяющим в образовании и развитии, мировоззренческом и нравственном становлении личности. Чем раньше ребёнок увлечётся чтением, тем быстрее мы вырастим из него вдумчивого, заинтересованного читателя, получившего из литературы тот жизненный опыт, который в будущем будет полезен. Потому что в раннем возрасте закладываются основные понятия: добро, зло, милосердие. В этом направлении и работают педагоги – словесники: научить ребёнка не только овладеть информацией, но и критически ее оценить, осмыслить, применить. Я глубоко убеждена в том, что главная цель любого урока – это воспитание личности, человека, умеющего анализировать прочитанное, самостоятельно оценивать факты, явления, события и на основе полученных знаний формировать свой взгляд на мир. Одним словом, личность в моём понимании – человек, не боящийся мыслить.

Я. А. Коменский сказал: «Читать и не понимать – то же самое, что совсем не читать». Специфика литературы, как учебного предмета, заключается в формировании у учащихся языковой, лингвистической, коммуникативной и культурологической компетенций. В современных условиях сформировать их сложно, так как общая культура нашего общества находится на невысоком уровне. Иногда детьми слово воспринимается как некий набор звуков, а смысловое содержание остаётся невостребованным. 60% 15-летних школьников не понимают смысл того, о чём читают. Поэтому основная задача педагога – словесника – найти эффективные методы и приёмы работы со словом, овладев которыми ученик будет ценить и понимать смысл слова.

В числе первых пройды Третий базовый уровень повышения квалификации педагогов по Кембриджской модульной технологии, я поняла, что сейчас, в современном обществе, важно и нужно не присваивать готовые знания, а научить конструировать собственные, которые рождаются в процессе обучения. Эта программа в целом отвечает требованиям, предъявляемым к подрастающему поколению. Как подчёркивает в своём послании Президент Республики Казахстан Назарбаев Н.А.: «...обществу нужны высокоразвитые, конкурентоспособные и коммуникабельные личности...».

використовувати фонові знання для досягнення взаємопорозуміння в ситуаціях опосередкованого та безпосереднього міжкультурного спілкування» [1, с. 29-30].

За визначенням В.В. Сафонові [4], соціокультурна компетенція складається з трьох блоків знань: лінгвокраїнознавчих: знання лексичних одиниць національної семантики із подальших їх застосуванням у ситуаціях спілкування; соціально-психологічних (соціокультурних): знання національно-специфічних моделей поведінки, характерних для певної культури; культурологічних (країнознавчих): знання соціокультурного, історико-культурного, етнокультурного фону певного соціуму і їх використання для взаєморозуміння.

Основними завданнями, які необхідно реалізувати для досягнення соціокультурної компетенції школярів, є: 1) вироблення в учнів умінь взаємодіяти з іншими людьми в полікультурному суспільстві; 2) залучення школярів на практиці ефективно застосовувати набуті знання й уміння; 3) формування духовного світу учнів, ціннісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів; 4) виховання для життя в цивілізованому громадянському суспільстві.

На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок про те, що однією з найголовніших компетенцій школярів на сучасному етапі розвитку українського суспільства є соціокультурна компетенція як показник сформованості здатності людини ефективно брати участь у міжкультурній комунікації і як головна категорія нової наукової парадигми.

Спираючись на дослідження А. Ярмолюка [7], зазначимо, що соціокультурна компетенція школярів спрямована на:

- 1) розвиток світогляду учнів і їхню підготовку до сприйняття себе як носія національних цінностей;
- 2) усвідомлення обов'язків як члена суспільства і відповідальності за свою країну;
- 3) знання загальноприйнятих норм поведінки, форм самовираження і їх використання під час спілкування;
- 4) розвиток умінь використовувати набуті соціокультурні знання, уміння і навички відповідно до комунікативної ситуації;
- 5) розвиток потреби в самоосвіті.

Таким чином, під соціокультурною компетенцією школярів ми будемо розуміти сукупність знань, умінь, навичок та здібностей особистості, що сприяють її естетичному і морально – етичному розвитку, органічному входженню в соціум та забезпечують ефективність міжкультурній комунікації і взаємодії.

Визначною рисою сучасної української шкільної освіти виступає її гуманістична спрямованість, яка полягає в орієнтації освіти на формування цілісної картини світу, духовності, культури особистості. Це неможливо без оволодіння певним обсягом культурно-історичної, соціальної інформації. У зв'язку з цим проявляється зміст соціокультурної компетенції школярів як обов'язкової складової навчально-виховного процесу у сучасній українській школі. Аналіз педагогічної літератури за проблемою дослідження дає підстави розглядати сьогодні соціоку-

Соціокультурні знання, вміння та навички, які школярська молодь набуває в процесі навчання є дуже важливими. Поряд з цим актуальним стає поняття соціокультурної компетенції школяра, яке визначається багатьма чинниками.

У ході даного дослідження необхідно розглянути сутність терміна «соціокультурна компетенція». Але спочатку визначимося з дефініціями поняття «компетенція», поширеними у педагогічній літературі.

Ще наприкінці 80-х – на початку 90-х рр. було здійснено спробу визначення компетенції як певного освітнього результату. Визначення компетенції через зв'язок між знанням і ситуацією ми знаходимо у ряді довідкових видань. Як «добра обізнаність із чим-небудь; коло повноважень будь-якої організації, установи особи» трактується компетенція у «Новому тлумачному словнику української мови» (2006) [3, с. 874]. У «Новейшем словаре иностранных слов» (2009) вказується, що компетенція (латинське *competere* – домагатися, відповідати, підходити) – знання, досвід у тій чи іншій області [2, с. 233].

У даний час існує ряд спроб визначити поняття «компетенція» з освітньої точки зору. У педагогічній літературі широко розповсюджено поняття «освітня компетенція», що розуміється як рівень розвитку особистості, який пов'язаний з якісним засвоєнням змісту освіти.

Аналіз визначень поняття компетенції, що зустрічається в педагогічній літературі дозволяє зробити висновок про те, що компетенція розглядається одночасно в трьох сенсах: 1) як коло питань, в яких особа повинна бути обізнана; 2) як досвід, інформаційний ресурс, знання в певній предметній галузі, якими володіє суб'єкт; 3) як соціально задана вимога до підготовки особи у певній сфері.

Таким чином, вслід за провідними педагогами сучасності [5; 6] під компетенцією ми будемо розуміти структуровані у певний спосіб набори знань, умінь, навичок, які здобуваються у процесі навчання.

Тепер перейдемо до визначення основного поняття нашого дослідження, а саме «соціокультурної компетенції школярів».

Соціокультурна компетенція на думку більшості дослідників (М. Гез, І. Зимньої, В. Коккота, О. Леонтьєва, В. Редько, В. Топалової) є складовою частиною комунікативної компетенції. Соціокультурна компетенція передбачає наявність знань про національно-культурні особливості країни, норми мовленевої і немовленевої поведінки її етнічних представників і вміння адекватно реагувати й будувати свою поведінку відповідно до цих особливостей і норм (Л. Калініна, П. Сисоев).

А. Ярмолук дає визначення соціокультурної компетенції як «вміння усвідомлено враховувати знання культурного і соціального контекстів країни в процесі спілкування» [7, с. 135].

І. А. Воробйова розглядає соціокультурну компетенцію як «здатність здійснювати міжкультурну комунікацію, яка базується на знаннях лексичних одиниць з національно-культурним компонентом семантики й умінь адекватного їхнього застосування в ситуаціях міжкультурного спілкування, а також умінь

Я вижу решение данного вопроса в освоении и применении на своих уроках семи модулей программы, активизирующих познавательную и творческую деятельность школьников. Остановлюсь только на одном модуле – обучение критическому мышлению, в основе которого лежит коммуникативно-деятельностный принцип обучения, предполагающий диалоговый, интерактивный режим занятий, совместный поиск решения проблем, «партнерские» отношения между педагогом и обучаемыми. Критическое мышление – это естественный способ взаимодействия с идеями и информацией. Необходимо умение не только овладеть информацией, но и критически ее оценить, осмыслить, применить. Это разумный, взвешенный подход к принятию сложных решений, как следует поступать и во что верить. Это, прежде всего, подход, не являющийся способом разукрашивания урока, доставить детям удовольствие от использования игровых приемов, групповых форм работы, частой смены деятельности. Это совершенно четкая структура, имеющая в своей основе развивающие и воспитательные цели. Критическое мышление – это направленное мышление, которое отличается логичностью и умением учесть свою точку зрения и другие мнения, а если необходимо, то отказаться от собственных предубеждений. На базовом уровне процесс критического мышления включает:

- * сбор информации;
- * оценку и критический анализ доказательств;
- * обоснованные выводы и обобщения;
- * пересмотр предложений и гипотез на основе опыта;
- * самостоятельное мышление, индивидуальный характер.

Учитель на таких уроках становится не источником информации, а координатором, человеком, который только указывает направление в поиске новых способов получения знаний, не предоставляет их в готовом виде. Какие же результаты можно получить от критического типа мышления:

- * помогает человеку определить собственные приоритеты в личной и профессиональной жизни;
- * предполагает принятие индивидуальной ответственности за сделанный выбор;
- * повышает уровень индивидуальной культуры работы с информацией;
- * развивает исследовательское мышление полученных знаний;
- * умение свободно учиться всему новому в группе, паре и индивидуально.

Групповые методы работы способствуют интеллектуальному развитию учеников и их результативности в обучении. Различные групповые методы учат нас: воспринимать и творчески интерпретировать информацию, задавать и отвечать на вопросы, работая с текстом, делать личные прогнозы, синтезировать, обобщать и развивать мыслительную и речевую деятельности. Данные приемы особенно эффективны на уроках литературы при обсуждении и анализе художественного произведения. У школьников есть трудности восприятия информации и формулирования целей, данные методы помогают преодолеть эти трудности. Групповая дискуссия может использоваться как на стадии вызова, так и на стадии рефлексии. При

этом в первом случае ее задача: обмен первичной информацией, выявление противоречий, а во втором – это возможность переосмысления полученных сведений, сравнение собственного видения проблемы с другими взглядами и позициями. Форма групповой дискуссии способствует развитию диалогичности общения, становлению самостоятельности мышления. Хочу разъяснить некоторые моменты урока по модулю – приём групповой дискуссии. Дискуссия – это взаимная беседа, процесс вовлечения в «обмен мыслями». Различают три типа беседы: 1. Беседа – дебаты (существуют большие расхождения во мнениях и каждый приходит к своему мнению, предпринимается небольшое число попыток объединить ресурсы, атмосфера конкурентная, не ориентирована на сотрудничество); 2. Кумулятивная беседа (каждый принимает и соглашается с мнением других, происходит компромиссный обмен знаниями, сбор и синтез информации); 3. Исследовательская беседа (информация тщательно оценивается, при взаимоопросе мнения обосновываются, участники группы стремятся достичь согласия).

В каждом классе я пытаюсь создать благоприятную среду для развития критического мышления, способствующего воспитанию самостоятельности и уверенности в себе каждого ученика. Время, свобода слова, разнообразие идей, активность сильных и слабоуспевающих учащихся – эти факторы помогают рисковать, уважать, ценить, быть ответственным не только за себя, свои слова, но и группу в целом. А это и есть плодотворная почва для возвращения учеников к развитому мышлению, которые будут не забывать и передавать заготовленную учителем информацию, а аргументировать свою точку зрения на любой объект из области русского языка и литературы.

Конечно, педагог испытывает затруднения, прогнозируя объём знаний, которыми обладает ученик на момент урока. Модуль кембриджской программы учит тому, что только интерактивное общение с учителем и со своими сверстниками на уроке раскрывает потенциал каждого ученика, активизируя его на ту деятельность, которая ему нравится, к которой есть способности. Структура урока с использованием модулей напоминает традиционное построение, кроме создания для ученика ЗБР (зоны ближайшего развития), где комфортно и ученикам – лидерам, и слабоуспевающим учащимся. ЗБР подразумевает не пассивное слушание учителя, а вербальные средства: речь, обсуждение и аргументация. Первая стадия – вызов.

Ее присутствие на каждом уроке обязательно. Эта стадия позволяет:

- актуализировать имеющиеся знания.
- пробуждать интерес к получению информации.
- ставить собственные цели обучения.

Вторая стадия – осмысление.

Здесь другие задачи. Эта стадия позволяет ученику:

- получить новую информацию; осмысление ее;
- соотнести с уже имеющимися знаниями.
- корректировать поставленные цели обучения

Третья стадия – рефлексия.

К.пед.н. Курлішук І. І.

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Україна

ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО АНАЛІЗУ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНЦІЯ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми дослідження. Інтеграція України до світового культурно-освітнього простору зумовила активний ріст інновацій у педагогічній теорії і практиці. Сьогодні перед українською системою середньої освіти стоїть задача виховання підростаючої молоді патріотами, відповідальними соціальними суб'єктами, які розуміють свою роль і значущість для країни. Одним із шляхів вирішення цієї задачі є використання виховного потенціалу навчальних предметів. Соціокультурний компонент у змісті сучасної освіти сприяє розширенню загального, соціального, культурного світогляду, стимулює пізнавальні та інтелектуальні процеси.

Аналіз джерел та публікацій за проблемою. Цілий ряд вітчизняних і зарубіжних дослідників вивчають різні аспекти соціокультурної компетенції (Н.Бориско, Л. Голованчук, В.Костомаров, О.Селіванова, О. Тарнопільський, Г.Томахін, В. Топалова; L. Damen, D.Killick, C. Kramsch, J. Munbay, R. Spack, P. Steavens). Питання формування соціокультурної компетенції школярів знайшло теоретичне обґрунтування в працях Н.П.Анікеєвої, О.В.Безпалько, Г.М.Бондарчука, В.П.Бусела, А.Л.Венгера, Т.М.Волкової, В.В.Воронова та ін.

Актуальність досліджуваної проблеми обумовила вибір теми нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті – дослідити особливості трактування поняття «соціокультурна компетенція школярів» у сучасній педагогічній науці.

Виклад основного матеріалу дослідження. У ХХІ ст. особливістю української освіти стає орієнтація на утвердження людини як найвищої соціальної цінності. Ще наприкінці минулого століття активно почали відбуватися зміни в цілях і задачах шкільної освіти. Спрямованість системи освіти на переважне засвоєння системи знань, яка була виправданою ще кілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, яке вимагає виховання самостійних, ініціативних і відповідальних членів суспільства, здатних ефективно взаємодіяти у вирішенні соціальних завдань. Вирішення цих завдань потребує істотної активізації самостійної і продуктивної діяльності школярів, розвитку їхніх особистісних якостей, умінь самостійно розв'язувати проблеми, добре орієнтуватися у житті суспільства. Таким чином, ми бачимо, що парадигма сучасної освіти не заперечує знання, але водночас надає пріоритет формуванню культурних і соціокультурних цінностей в освітніх процесах.

противоречие в ответах: 60% респондентов считают, что на деньги можно купить все, но в восьмом вопросе, при предъявлении нескольких вариантов ответа, 100 % детей отметили, что за деньги нельзя купить духовные и социальные ценности. У детей из приемных семей несколько ограниченные знания об экономических ролях, все дети не смогли дать определение экономическому понятию «коммерсант». Но, также, можно отметить, что все знают кто такой «продавец» и «олигарх». Также, в ответах отмечается негативное представление о промышленниках и производителях. Следовательно, в условиях сельского социума, приемные дети не встречаются ни в теоретическом, ни в практическом плане с данными понятиями. Сравнив результаты двух групп респондентов, можно сделать следующие выводы:

- 1) Уровень социализации всех детей соответствует их возрасту.
 - 2) Меньше половины детей (20 % приемных и 13 % родных) не имеют представление о предназначении денег.
 - 3) Большинство приемных детей (60 %) и все родные дети (100 %) считают, что деньги детям нужны.
 - 4) Карманные деньги есть у большинства детей из «кровных семей» (73 %), а у детей-сирот у меньшего числа (33 %).
 - 5) 60 % приемных детей и 27 % детей из родных семей считают, что на деньги можно купить все. Но вот противоречие, на следующий вопрос, в котором приведены варианты ответов, все дети из первой и второй групп отмечают, что за деньги нельзя купить духовные и социальные ценности.
 - 6) 20 % родных детей не знают кто такой продавец, а все приемные дети дали ответ на данный вопрос. С определением таких экономических ролей, как промышленник и коммерсант у детей возникали трудности.
 - 7) Большинство детей из родных (93 %) и приемных семей (80 %) знают, куда они могли бы потратить определенную сумму денег и имеют полное реальное представление о стоимости некоторых товаров и услуг.
 - 8) Большинство детей (больше 70 %) отдадут предпочтение зарабатывать деньги для семьи.
 - 9) 60 % детей имеют слабое представление о реальной жизни, так как не знают стоимость продуктов и цены на жилье.
 - 7 % приемных детей перепутали стоимость квартплаты со стоимостью жилья.
- Таким образом, приемные дети в меньшей степени участвуют в экономической жизни семьи и имеют низкий уровень экономических представлений.

Литература

1. Автономов, А. Я., Малышев, М. Л. Совершенствование экономического воспитания учащихся // Педагогика – 2007. – №8. – С. 53 – 57.
2. Арефьева Т.А. Дети и деньги – СПб. : Речь, 2006. – 245 с.
3. Митросенко С.В. Проблема экономического воспитания дошкольников в современных условиях // www.rusnauka.com/21_SEN_2014/Pedagogica/3_1706..

Здесь основным является:

- * целостное осмысление, обобщение полученной информации;
- * размышление, рождение нового знания
- * формирование у каждого из учащихся собственного отношения к изучаемому материалу.

На уроках я использую следующие приёмы, которые помогают глубокому восприятию информации: 1) Стратегия IDEAL, 2) Стратегия «ЗИГЗАГ» – работа по кругу – экспертные группы проводят анализ определённой информации, а затем находят пути доступной передачи переработанных знаний всем учащимся, 3) Инсерт (по необходимости) – маркировка текста на полях значками по мере его чтения, 4) Мозговая атака, 5) Групповая дискуссия, 6) Продвинутая лекция, 7) Взаимоопрос (толстые и тонкие вопросы) – репродуктивные однословные и проанализированные вопросы, 8) Презентация (флипчарты), 9) Эссе (5 и 10 минутные) – я пишу для того, чтобы понять, что я думаю. Данные методы развивают самостоятельное творческое мышление, повышают мотивацию к обучению и активность на уроках, развивают умение анализировать, делать выводы.

- ☐ ознакомление учащихся с темой и микротемами (за 2-3 урока до проведения);
- ☐ осмысление и выбор микротем;
- ☐ создание творческих групп;
- ☐ подбор материала к уроку;
- ☐ консультации учителя (до проведения урока);
- ☐ систематизация и обобщение материала;
- ☐ выступление творческих групп;
- ☐ оценивание, взаимооценивание или самооценивание работы групп;
- ☐ объяснение домашнего задания.

В соответствии с проблемным вопросом могут быть сформированы рабочие группы. Каждой группе предлагается провести собственное исследование, ответить на проблемные вопросы.

Каждая группа учащихся имеет свою область исследования в рамках всего учебного материала, очерченную кругом проблемных вопросов. В соответствии с этими проблемными вопросами у каждой группы есть свои задания. Большое значение для раскрытия творческого потенциала ученика имеют и нетрадиционные формы домашнего задания, которые призваны, с одной стороны, закреплять знания, умения и навыки, полученные на уроке, а с другой стороны, позволяют ребёнку проявить самостоятельность, самому найти решение нестандартного вопроса, задания.

Типы домашнего задания:

- ☐ творческая работа;
- ☐ лингвистическое исследование текста;
- ☐ подготовка иллюстраций к литературным произведениям;
- ☐ рисование обложек к литературным произведениям;
- ☐ художественное чтение;
- ☐ инсценировка художественного произведения;

□ создание самостоятельных литературных произведений различных жанров;

ВЫВОД: На мой взгляд, результаты применения модуля «обучение критическому мышлению» на лицо: учащиеся классов, в которых я применяла 7 модулей Программы базового уровня, научились работать в сотрудничестве; изменилась ситуация с прочтением программной литературы (для активной работы на уроке необходимо знание текста), чтение стало осмысленным, потому что дети научились выделять ключевые моменты, работать с источником информации, сравнивая, обобщая и делая выводы; и, наконец, учащиеся стали смелее выражать свои мысли в устной и письменной форме.

Моё личное кредо поменяло свою формулировку: «Учить сегодня – сложная задача. Ученье, как вершина, нас зовет. Быть современным, грамотным, а это значит – учить себя, чтоб двигаться вперед!»

Вч. англ. м. Дроворуб К.О.

Харківський палац дитячої та юнацької творчості, Україна

РОЛЬ ИНТЕГРОВАННЫХ ЗАНЯТИЙ У ФОРМИРОВАНИИ СТОЙКОГО ИНТЕРЕСА К ИЗУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Интегрированные уроки – это мощными стимуляторами познавательной деятельности детей. Дети начинают анализировать, сопоставлять, сравнивать, искать связи между предметами и явлениями.

Интеграция – это необычайно привлекательная форма урока для детей. Интегрированные занятия преследуют цель развития образного мышления школьников. В ходе таких занятий иностранная речь становится не целью обучения, а средством общения, элементом игры, правила которой устанавливают сами учащиеся. Задания учителя в этом случае направлены на позитивное стимулирование учащихся к общению на иностранном языке, созданию соответствующих условий, стимулирование учебного процесса в руслах коммуникативных потребностей.

На интегрированном занятии ключевым моментом является тема, а разные виды деятельности, которые используются на нем, – лишь средства ее раскрытия. В ходе такого занятия для решения одного задания можно задействовать знания и умения из разных областей. Скажем, педагог предлагает украсить новогоднюю елочку, нарисовав на ней определенное количество елочек разного цвета. До каждого цвета нужно подобрать определенную характеристику и проговорив эти цвета и характеристики английскими словами: фиолетовый цвет напоминает вечер; красный цвет – драгоценный камень, который искрится на солнце и т.д. Таким образом на одном занятии реализуются задания и с образовательной деятельностью, и с познавательного развития и английского языка. Еще одна особенность интегрированных занятий – увеличение их продолжительности, ведь благодаря гибкой смене видов деятельности дети меньше отвлекаются и не теряют интереса к занятию.

Галютдинова Дания Рашидовна
студентка 4 курса ЛПИ – филиала СФУ
г. Лесосибирск, Россия

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ СОЦИАЛИЗАЦИЯ ПРИЕМНЫХ ДЕТЕЙ

В настоящее время проблема экономической социализации личности приобретает комплексный характер, располагаясь на стыке различных отраслей знания, и является одной из фундаментальных проблем для современной социальной педагогики и психологии.

Изучением экономической социализации занимались такие зарубежные ученые, как Г. Ферт, А. Страусе, Р. Саттон, В. Баррис, К. Данziger и др. и отечественные исследователи: Е.В. Попова, А.С. Прутченков, Е.В. Анкудинова и т.д. [2, с.15].

Для начала обратимся к определению социализации. Доктор педагогических наук, А.В. Мудрик, под социализацией понимает развитие и самоизменение человека в процессе усвоения и воспроизводства культуры, что происходит во взаимодействии его со стихийными, относительно направляемыми и целенаправленно создаваемыми условиями жизни на всех возрастных этапах [2, с. 16].

По мнению Анкудиновой Е.В., экономическая социализация предполагает интериоризацию индивидом, будь то ребенок или взрослый, знаний, умений и навыков, обеспечивающих его участие в различных видах экономической деятельности в качестве носителя (исполнителя) соответствующих ролей: собственника, предпринимателя, торговца, покупателя, акционера и т.д. [1, с.53].

С целью выявления уровня сформированности экономических представлений приемных детей-сирот в условиях села, нами было проведено анкетирование учащихся МКОУ «Икшурминская СОШ» Пировского района Красноярского края. В анкетировании принимали участие 15 приемных детей-сирот и 15 детей из «кровных» семей в возрасте от 14 до 17 лет.

Приемным детям были заданы вопросы, при количественно-качественной обработке которых были сделаны следующие выводы:

20 % детей не смогли сформулировать определение понятия «деньги», 7 % не знают, для чего нужны деньги вообще, 13 % не знают, для чего они нужны детям и 60 % считают, что деньги детям нужны. Следовательно, можно сделать вывод, что некоторое количество приемных детей имеют поверхностное представление о предназначении денег и понятии материальной стороны их жизни.

Результаты анкетирования показывают, что у 33 % приемных детей нет карманных денег. Собственно может и поэтому 40 % детей не смогли определить, сколько денег им необходимо в месяц. Поскольку некоторые приемные дети-сироты не имеют опыта денежных отношений, то суммы предполагаемые на карманные расходы у них варьируются от 100 рублей до 25 тысяч, в будущем у них, возможно, могут возникнуть проблемы в правильном распределении денежных средств. Помимо этого возникло

жить с бабушкой, дедушкой, родной тетей, ребенок испытывает меньше психологических и эмоциональных проблем, поскольку ему в большей степени удастся сохранить связи со своей семьей и местом жительства, с другой – родственники зачастую не имеют соответствующих требованиям условий, но обладают по закону приоритетным правом опекуна. По мере взросления ребенка родственники также часто не находят способа справиться с подростковыми проблемами. Такие семьи в не меньшей степени нуждаются в организации опекой и попечительством комплексного психолого-педагогического сопровождения.

Социальное сиротство является комплексной проблемой, имеющей многочисленные негативные социальные и экономические последствия: социальная дезадаптация ребенка, снижение качества человеческого потенциала, необходимость выделения значительных бюджетных средств на полное государственное обеспечение детей, оставшихся без попечения родителей, обеспечение их жилищных прав, на содержание сети интернатных учреждений. Органами опеки и попечительства разрабатывается система профилактики не на преодоление последствий социального сиротства, а прежде всего на его раннюю профилактику, путем проведения анализа семейных проблем и снижения факторов неблагополучия через использование внутренних ресурсов семьи с целью ее сохранения.

Проводится активная работа по профилактике отказов от новорожденных, с этой целью в женской консультации г. Лесосибирска организована социально-психологическая служба.

Таким образом, основными проблемами работы отдела опеки и попечительства администрации являются:

- финансирование работы отдела с замещающими семьями;
- кадровая проблема, связанная с перегруженностью работников отдела;
- создание образовательного центра по сопровождению замещающих семей;
- постинтернатное межведомственное сопровождение детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей, не достигших совершеннолетия.

Литература

1. Базарова, Е.Б. Замещающая семья как институт социализации детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей // Вестник Бурятского государственного университета. - 2011. - № 5. - С. 236-243.

2. Ослон, В.Н. Жизнеустройство детей-сирот: профессиональная замещающая семья / В.Н. Ослон. – М.: Генезис, 2006.

Ключовими положеннями інтегрованих уроків є те, що, по-перше, гуртківці усе пізнають через діяльність, через гру, через творчість, а, по-друге, що діти мають потребу в самовираженні, у втіленні власного ставлення до навколишнього світу.

Мета інтегрованих занять – розв'язання низки універсальних питань з інших предметів, а також ріст загального інтелектуального, мовного, фізичного, музичного, естетичного розвитку дитини. Такі заняття можна використовувати навіть при первинному знайомстві з іноземною мовою, коли цілями навчання є сформувати правильну артикуляцію звуків іноземної мови в учнів, навчити їх інтонації, виробити перші ситуативні навички щодо акумулювання найпростішого граматичного й лексичного матеріалу. Інтеграція значно збільшує час для усномовленнєвого спілкування іноземною мовою, яка базується на використанні можливостей створення реальних (не змодельованих) комунікативних ситуацій у процесі уроків, побудованих на діяльнісній основі.

На інтегрованих заняттях з іноземної мови вирішуються наступні завдання: подальший розвиток творчих умінь та навичок усного і письмового мовлення, здатності поглиблено читати, точно і всебічно розуміючи оригінальний англійський текст будь-якої складності; поповнення словникового запасу та інтенсивна активізація лексичних одиниць, накопичених на попередніх етапах навчання; тренування та корекція навичок вимови; розвиток дискусійних і комунікативних умінь, навичок перекладу з української мови на англійську та навпаки.

Основні види роботи в межах інтегрованого навчання англійської мови: прослуховування дисків, перегляд відеофільмів та, як вимагає сучасний комунікативний підхід до викладання іноземної мови, складання діалогів з обговоренням та відстоюванням протилежних точок зору, дискусії з проблемних питань, за принципом «за – проти».

Інтегровані уроки можуть впроваджуватись у навчання в будь-якому віці постійно або епізодично. Іноземна мова тільки виграє за рахунок того, що розширюється сфера її застосування за рахунок залучення іншомовної діяльності в інші, невласливі мові види роботи: рухливу (фізкультура), образотворчу (малювання), трудову (праця), музичну (музика, ритміка).

Отже, впровадження інтегрованих занять сприяє розвитку чуттєво-емоційного сприймання навколишнього світу, допомагає гармонійному оволодінню іноземною мовою у процесі власної творчості та формуванню стійкого інтересу до вивчення англійської мови.

Конспект інтегрованого заняття на тему: « Magic space»

Привітання .

- Good morning, children!

- Good morning, teacher!

Бесіда про зимову пору року з використанням елементів психогімнастики (під час відповідей на запитання педагога про погоду, діти передають один одному сніжки та характеризують погодні умови, вітаються з зимою та зимовими явищами).

Teacher: What season is it now? (під музику Антоніо Вівальді «Зима. Пори року» діти розглядають слайди із зображеннями зимових пейзажів).

Children: It is winter.

Teacher: – Lets say: «Hello, cold winter (the sky,the sun,trees !)

- What is the weather like today?

Children: The weather is ... (frosty, cold, windy, cloudy) (Під час складання речень про погоду, діти передають один одному «Снігову кулю»).

Вправа « My friend».

Діти говорять один одному компліменти, передаючи м*яку іграшку.

Children: You are pretty. You are smart. I like you.

Космічна подорож.

Педагог запрошує дітей здійснити захопливу подорож в космос. Розглядають слайди із зображенням планет різного кольору (звучить музика Вольфганга Моцарта « Серенада в В – dur, Adagio).

Teacher: What colour is it?

Children: green colour, blue colour, yellow colour, red colour, orange colour, black colour.

Фізхвилинка (педагог запрошує дітей продовжити космічну подорож, діти стають у коло.

Teacher: Lets sing a song!

I see green, I see yellow,

I see that funny fellow.

I see red, I see blue.

I see you, and you, and you.

I see orange, I see black,

I see this, and this and that.

Малювання на папері. Педагог пропонує дітям зобразити свою космічну подорож та знайомство з веселими планетами. (Малювання супроводжується музикою Л. Бетховена « Багатель», « Фортепіанна соната № 14».

Література :

1. Варзацька Л.О. Типи інтегрованих уроків мови та мовлення II Початкова школа – 1996. – №6. – с.11- 14
2. Присяжнюк Н.І. Інтегровані уроки II Рідна школа – 1997. – №8. с. 27 – 32
3. Титароенко Н. Уроки творчості серед природи. II Початкова школа. – 1998. №6 с. 40 – 42.

систематически обсуждаются на совещаниях в администрации города, на координационном совете по профилактике социального сиротства.

С целью выявления актуальных проблем в работе опеки и попечительства нами была проведена беседа со специалистами отдела опеки и попечительства администрации г. Лесосибирска, которые обратили особое внимание на самые острые проблемы отдела: работа всех муниципальных структур по сопровождению замещающих семей строится на добровольной основе. Учреждения федерального и регионального уровня (например вузы, колледжи и т.п.) участвуют в сопровождении детей-сирот и замещающих родителей на основе волонтерства. Отсутствие дополнительного финансирования не позволяет привлекать специалистов высокого уровня к сопровождению приемных семей на постоянной основе. Следующая проблема – кадровая. На одного специалиста приходится 100 – 120 детей-сирот, воспитывающихся в замещающих семьях, 90 замещающих семей (приемных, опекунских, семей, находящихся в социально опасном положении). Острая проблема отдела по работе с сиротами – проблема постинтернатного сопровождения. Дети заканчивают обучение в школе и поступают в профессиональные учебные заведения. Необходимо обеспечить попечение данной группы детей, не достигших 18 лет, но желающих принять на воспитание данную группу детей практически нет, как недостаточно и программ профессионального обучения для детей-сирот – выпускников коррекционной школы, а спектр профессиональной подготовки ограничен профессиями, не пользующимися популярностью у молодежи.

Одной из проблем, которую решают органы опеки и попечительства, является возвращение детей-сирот из приемных и опекунских семей в интернатные учреждения. Причинами отказа опекунов от дальнейшего воспитания ребенка нередко является незнание особенностей психологического развития ребенка, неспособность решения возникающих конфликтов. Для решения данных проблем необходима своевременная помощь квалифицированных специалистов в области психологии, педагогики, медицины. С этой целью органами опеки и попечительства организуются встречи опекунов, приемных родителей со специалистами Лесосибирского педагогического института, поскольку сами замещающие родители часто не знают, как и где им могут помочь в таких ситуациях.

Семья, родители, в которых прошли обучение по программам подготовки замещающих родителей, впоследствии при возникновении трудностей в воспитании приемного ребенка обращаются за помощью к специалистам краевого Центра семейного устройства детей-сирот, филиал которого находится в г. Лесосибирске, с которым отдел опеки и попечительства осуществляет тесное сотрудничество, что позволяет предотвратить многие возможные последствия, в том числе уберечь приемного ребенка от вторичного сиротства.

Проблемой, считают работники отдела опеки и попечительства, является передача под опеку социальных сирот родственникам. С одной стороны, оставаясь

Литература

1. Сластенин В.А. и др. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; Под ред. В.А. Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.
2. Ильин Е. П. И46 Психология воли. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 368 с.: ил. – (Серия «Мастера психологии»).
3. О психических состояниях человека / Н.Д. Левитов. – Москва : Просвещение, 1964. – 344 с.

Митросенко С. В.

Сибирский федеральный университет, г. Лесосибирск

ОРГАНИЗАЦИЯ МЕЖВЕДОМСТВЕННОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОПЕКИ И ПОПЕЧИТЕЛЬСТВА ПО СОПРОВОЖДЕНИЮ СОЦИАЛЬНЫХ СИРОТ

Обеспечение прав и свобод несовершеннолетних является одним из приоритетных направлений работы опеки и попечительства. На уровне города проблемам безопасности детей уделяется пристальное внимание со стороны всех структур муниципального образования: органов местного самоуправления, образовательных учреждений всех уровней, органов МВД, здравоохранения, социальной защиты, социального обеспечения, молодежных организаций и др.

Вопросы предупреждения жестокого обращения с детьми, насилия и семейного неблагополучия, организации совместной работы государственных и муниципальных органов города, органов и учреждений системы профилактики постоянно являются предметом заслушивания и обсуждения. Ежегодно вопросы профилактики жестокого обращения с детьми, насилия в их отношении рассматривались на координационном совещании в администрации города, на заседаниях круглых столов, селекторных совещаниях.

Основными причинами и условиями, способствующими совершению преступлений в отношении несовершеннолетних, являются негативная социальная среда, в которой находятся несовершеннолетние потерпевшие, безразличие граждан к происходящему, несогласованность действий в работе органов и учреждений по профилактике безнадзорности, принятие мер к своевременной организации коррекции семейного неблагополучия.

Органами местного самоуправления проводится значительная работа по обеспечению гарантий и соблюдению прав детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, профилактике социального сиротства. Данные вопросы

Қарқабаева Ф.П.

«Өрлеу» БАҰО АҚ Жамбыл облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты филиалы, Қазақстан

ОРТА БІЛІМ БЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ОҚИТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бүгінгі таңда білім беру мен тәрбиелеу ісіндегі ұлттық үлгінің қалыптасуы, келешекте он екі жылдық білім беруге көшу, оқу-тәрбие процесіне инновацияларды ендіру, білім беру мазмұнының, құрылымының, экономикалық-ұйымдық, құқықтық жақтарының түбегейлі өзгеруі, мектептің жаңа типіне көшу, білім беру мекемелеріндегі басқару деңгейін жаңа сатыға көтеруді, оны дамытудың тиімді жолдарын қарастыруды талап етеді.

Осылардың ішінде он екі жылдық білім беруді басқару ісін жаңарту бағыттарына: жалпы білім беретін мектептегі білім беру ісін қазіргі қоғам талаптарына сай келтіру; мектеп оқушыларын өздігімен білім алуға және оны тәжірибеде қолдана білуге үйрету; оқитудың әртүрлі саласында өз мүмкіндіктерін тануына және тұлғалық қасиеттерін ашуына ықпал ету; оқушыларды танымдық іс-әрекетке мақсатты және жүйелі түрде қатыстыру, түрлі салалар бойынша негіз қалыптастыру мақсатында білім беру ісін ұйымдастыру жатады.

Білім берудің басым бағыттарының бірі-тұлғаға бағытталған педагогикалық іс-әрекет болып саналады. Сондықтан басшыларға білім беруде, ең алдымен, тұлғаға бағытталған көзқарасты жүзеге асырып алу қажет. Бұл проблема бірқатар зерттеушілердің (С.Степанов, И.Якиманская, А.Хуторский және т.б.) еңбектерінде көрініс алған. Біз соларды негізге ала отырып, тұлғаға бағытталған көзқарасты педагогикалық іс-әрекеттің әдіснамалық жаңа бағыты және оқушының өзін-өзі дара тұлға ретінде тануын, өзін-өзі жетілдіре отырып дамытуын қамтамасыз ететін өзара тығыз байланыстағы идеялар, түсініктер мен іс-әрекеттер жиынтығы деп қабылдаймыз. Тұлғаға бағытталған жаңа көзқарастың үш компонентін анықтайық: Бірінші компонент – даралық, тұлғалық, белсенділік, өзін-өзі көрсету, мендік тұжырымдама, таңдау, педагогикалық қолдау ұғымдарын қамтитын тұлғаға бағытталған көзқарас ұғымын ашатын негізгі түсініктерді қамтиды. Екінші компонент – тұлғаға бағытталған көзқарастың негізгі принциптерінен құралатын оқушыларға білім беру құрылымының негізгі ережелері мен бастапқы жағдайын қарастырады. Бұл принциптер белсенді тұлға, дарашылдық, субъектілік, таңдау, шығармашылық табыс, сенім және қолдау принциптері деп аталады. Үшінші компонент – технологиялық компонент. Ол осы бағыттағы педагогикалық іс-әрекеттің негізін құрайды және бірқатар принциптерді (диалогтік; шығармашылық іс-әрекет; баланың жеке басының дамуын қолдауға бағыттау; оқушыларға өз бетінше

шешім қабылдауға, шығармашылыққа, білім алудың мазмұны мен жолдарын таңдауға еркіндік беру) тірек етеді.

Демек, тұлғаға бағытталған білім беру мекемелерінің басты нысанасы-жеке адамдарды дара тұлға ретінде қарастыру болып табылады. Білім беру мекемелерінің мұндағы мақсаты-білім беру процесінде педагогтың, адамның дара тұлға ретінде қалыптасуына ерекше педагогикалық, психологиялық жағдай туғызу. Бұл жалпы білім беретін мектептердегі басқарудың әдіс-тәсілдерінің бәріне, мұғалім мен оқушының тұлғалық ерекшеліктерін қалыптастыруға, оның бейімділігін анықтауға бағыттайды.

Білім беру жүйесіндегі аталған мәселелерді кешенді түрде шешу үшін, мынадай бөлімдерден тұратын, жаңа мазмұн мен формаларға негізделген «Жалпы білім беретін мектепті басқару тұжырымдамасын» ұсынамыз:

1. Тұжырымдаманың мақсаты мен міндеті.
2. Жалпы білім беретін мектепті басқарудың мақсаты мен міндеттері.
3. Мектепшілік басқару қызметтері.
4. Жалпы білім беретін мектепті басқарудың келешектік мақсаты мен міндеттері.
5. Мектептегі келешектік білім мазмұны.
6. Тұжырымдаманы жүзеге асырудан күтілетін нәтиже.

Тұжырымдаманың мақсаты: жалпы білім беретін мектептерді басқарудың негізгі бағыттарын, мазмұнын, педагогикалық шарттарын айқындау.

Тұжырымдаманың міндеттері: жалпы білім беретін мектепті басқарудың мақсаты мен міндеттерін анықтау; жалпы білім беретін мектепті басқарудың басым бағыттарын айқындау және оны жүзеге асыру.

Тұжырымдаманың негізін жаңа қоғам жағдайындағы жалпы білім беретін орта мектепті басқарудың теориясы мен тәжірибесі; мектеп басшысының мұғалім қызметін ұйымдастыруы, оған бағыт-бағдар берудегі кәсіби жауапкершілігі; ұжымдағы орнықты моральдық-психологиялық ахуалды қалыптастыруы; басшының мектеп ұжымының алдындағы мақсат пен міндетінің айқындылығы, соған байланысты ортақ іске оларды жұмылдыра білуі құрайды.

Тұжырымдама қазіргі білім беру философиясының негізгі бағыттарын басқару деген не (басқару антологиясы); ол қалай пайда болды (басқару логикасы); білімдегі құндылықтардың табиғатын (басқару аксиологиясы); басқару үрдісіне қатысушылардың қызметтік мәдениеттерінің ерекшеліктерін (басқару этикасы); басқару үрдісіне әсер етудің жолдары мен әдістерін (басқару әдіснамасы) тірек етеді және мектеп басшысынан: ең алдымен өзінің негізгі мақсатын анықтап алуды; қарамағындағы адамдар мен жеке тұлғалардың сұранысын қанағаттандыра білуді; алға қойған мақсатын жүзеге асыруда тиімді жолдарды іздестіре білуді; білім сапасын қамтамасыз етуді; мамандардың кәсіби біліктілігін арттыруды; қол жеткен нәтижелерге талдау жасап, баға бере білуді; мұғалімнің кәсіби білімі мен біліктілігін жетілдіруге көмектесуді талап етеді.

activity and behavior. Uniting interdependent components of the personality, it enriches and develops each of them to the level of a high row. The main thing that has to distinguish set of professional and business qualities of the expert is universality, structural orderliness and the advancing level of development. The culture arises when set of various qualities of the personality forms system and turns into new, almost active, individually unique, unique quality. Formation of communicative culture in teacher training University has to be based on such prerequisites and sources which by the qualitative nature would answer criterion of culture. The main lack of process of formation of communicative culture is the inconsistent embodiment in student teaching of an integrated approach. As a result «professional» is as if torn away, drops out of the general structure of qualities of the expert, generating a peculiar split personality: on the one hand, the professional, with another – actually the personality out of her profession. The solution of the problem of an integrated approach dictates need of achievement of such coherence of conditions for teaching at which needs for development of communicative culture as complete quality. One of the major conditions are the creative forms of amateur performance of universal character which are most approached to concrete practical activities within an educational and scientific and pedagogical complex. The most important reserve of formation of communicative culture – practical readiness for its development. Universal determination of practical readiness to give quite difficult in view of complexity and versatility of the phenomenon. Pertinently to treat this concept as the complete personal education uniting motivational, substantial and activity, intellectual, communicative and technological, productive and effective and estimated and predictive components. It can be structured, first, as existence of the personal qualities including positive communication and interaction, empathy, sociability, communicativeness, a cognitively, steady professional and significant features of informative processes, emotional and strong-willed qualities, etc., secondly, as prostrating activization of mental functions (N.D. Levitov) as an optimum working condition, characterized long preservation of working capacity, proper response to external influence, coordination in work of all systems, rhythm, synchronism (E.P. Ilyin). Thus, practical readiness integrates professional and significant qualities, mental states and operational structure of activity. Practical readiness is realized at the level of ability to spiritual informative development of reality (in the form of concept), abilities to the axiological relation to the world (in the form of values) and abilities to social (practical) action. Correlation of procedural characteristics of readiness to form communicative culture of future professional with the main signs of technological effectiveness allows drawing a conclusion that application of the flexible (practical-focused) technologies – an indispensable condition of the process of socialization of the personality considering individual and creative approach in training of the expert.

teacher and students. The judgment of the humanistic principles of flexible technologies allows to define not only the strategic direction of pedagogical process in higher education institution, but also to plan the tactical program of realization of the humanistic purpose of education: statement of specific goals, selection of the maintenance of pedagogical potential, designing of the optimum pedagogical mechanism, development of ways of check of results of the designed system of vocational training and its correction.

The present and scientific character allow introduction in practice only of the evidence-based and experimentally checked innovations. Such innovation is development of theoretical bases and creation of flexible communicative technologies. These technologies are focused on formation of individual style of activity of future expert, working off of didactic equipment, formation of readiness for development and deployment of flexible technologies in relation to specific conditions and situations. The main purposes of such technologies are their individual orientation to formation of the expert, his competence and an orientation of the personality. Application of these technologies is connected with providing a number of conditions among which essential value has the practical focused approach in their realization. As criterion of efficiency of the practical focused technologies the communicative culture of future professional acts. In modern conditions of development of society the pedagogical technology essentially defines its culturological functions, transforms the content of education and causes dynamics of its development, thereby will transform the general and professional culture to the personal. The direction of this evolutionary process in higher education institutions makes the program of formation of professional culture of future expert which is integrated with general education blocks and pedagogical tools. Thus the concept of active assimilation by the individual of professional and social experience, the personal focused pedagogical management of educational activity, and also the subject -subject form of the relations is realized. The practical focused technologies generate the activity characteristic of culture of the personality. The culture acts in this process as individual expression of the personality. The personality is shown in her activity, selectivity of behavior and in aspiration to converting activity. Modern technologies create conditions for formation of personal culture in the form of the world of values and the self-reformative activity focused on acquisition of knowledge and creative mastering of professional activity functional structure. The activity (practical-focused) approach to formation of culture connects the concept of culture to development of the personality. Development of the general and professional culture is also inseparable from each other. Therefore the culture of relationship in the course of training makes a psychological condition of formation of personal culture. The personal culture which developed in the course of activity defines motivation of professional education and culture of future professional activity. The culture of future professional activity is considered as the most important part of the general culture, as synthesis of psychology and pedagogical belief and skill, the general development and professional and pedagogical qualities, pedagogical ethics and system of the many-sided relations, style of

Бүгінгі таңда еліміздегі білім беру ісі балалардың жас ерекшелігіне сай бағытталып, ортаның әлеуметтік-мәдени өзгерісіне икемделе отырып, ең алдымен оқушылардың жеке тұлғалық дамуы мен жалпы дамуындағы дайындық мәселелері бірлігінің шешімін қарастырады. Осыған байланысты білім беруге қойылатын талаптар да түбегейлі өзгеріп, білімнің қоғамды қайта жаңғыртуға қосар үлесі артады. Оқытудың жаңа технологияларын қолдануда жеке тұлғаға, оның мәселелеріне, мақсат-мүдделеріне шығармашылық тұрғыда қарауды талап етеді. Сонымен бірге, білім берудің әлемдік деңгейі де білім сапасын көтеруде он екі жылдық білім беру мүмкіндігінің мол екендігін айғақтайды.

Тұжырымдамада көрініс алған жалпы орта білім берудің басты мақсаты болса, әлемдік білім беру стандарттарына сәйкес келетін білім берудің жоғарғы сапасын қамтамасыз ету, өзін-өзі тәрбиелеуге, өздігінен дербес білім алуға, өзін-өзі тануға, өзін-өзі іске асыруға, өзін-өзі дамытуға және кәсіптік білім беру бағдарламаларын меңгеруге дайын, жеке және қоғамдық мүдделерді үйлестіре білетін жан-жақты мәдениетті, шығармашыл тұлғаны қалыптастыру болып табылады.

Әдебиет:

1. Төл оқулыққа төрімізден орын болсын. //Қазақстан мұғалімі, №11-12, 1 мамыр, 2004. – 2 б.
2. Педагогтың кәсіби құзырлылығы жоғары білім сапасының басты көрсеткіші // Качество педагогического образования: проблемы и перспективы развития /материалы Международной научно-практической конференции.– Алматы: КазНПУ им. Абая. – 2004. Май – 18-19. С. 481-484.
3. Ізденіс бар жерде іс ілгері басады. //Егемен Қазақстан, № 130, 22 мамыр 2004.- 3 бет.
4. Ұйымдастыру басқару қызметінде.//Мектеп директоры, №6, 2004.-3-10 бет.

Қасымбекова Э.М.

«Өрлеу» БАҰО АҚ Жамбыл обылысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты филиалы, Қазақстан

Кокимбаева А.А.

Ақыртөбе орта мектебінің мұғалімі, Қазақстан

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ЕНГІЗУ- БІЛІМ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ

Болашақтың бүгінгіден де нұрлы болуына ықпал етіп, адамзат қоғамын алға апаратын құдіретті күш тек білімде ғана. Қай ел болсын өсіп-өркендеуі, әлемде өзіндік лайық орын алуы сол мемлекеттің білім сапасына байланысты екенін Президент Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстан-2050» атты Халыққа Жолдауында білімнің сапасын арттыру туралы ерекше айтылуы да сондықтан. Соған

байланысты оқу-тәрбие үрдісін жақсартып, оқытуда жаңа педагогикалық технологияларды кеңінен қолдана отырып, білімді терең игерудің жолдарын әр пәннің ғылыми негіздерін меңгерту мәселелерін оқушының ойлау қабілетін, шығармашылық әрекетін дамыту сияқты ұтымды түрлеріне сенгеніміз жөн. Сонымен қатар оқытылатын пәнге нақты да жүйелі жасалынған бағдарлама, кәсіби сапасы жоғары маман, сапалы мазмұндағы оқулық керек. Білім сапасын көтеретін оқыту технологияларымен және жаңашыл, ізденімпаз мұғалімдермен толықтырып, насихаттап отырған жөн секілді.

Мектептерде жаңа технологиялық оқытудың тиімді жолдарын іздестіру жалғасуда. Оқушылардың шығармашылықпен жұмыс жасауына, сабақта пікір таластырып, өз ойларын ортаға емің –еркін сала отырып, ашық айтуының да маңызы зор. Оқушылармен шығармашылық бағытта жұмыс жасаудың ұтымды жағы:

1. Бала оқулық көлемінен шығып ойланады.
2. Ойлағаны мен оқығанын саралап, салыстыра біледі.
3. Көпшілік алдында шығармашылық жұмысын қорғап, пікір айта біледі.
4. Оқуға, білімге, ғылымға қызығушылығы артып, одан әрі дами береді.

Жаңаша педагогикалық технология- ғылым жетістігі. Педагогика ғылымында баланы оқыту мен тәрбиелеудің міндеті жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру болғандықтан, жаңа технология бойынша әдістемелік жүйенің басты бөлігі оқыту мақсаты болып қалады. Жаңа технологияны күнделікті сабақ үрдісіне пайдалану үшін әр мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагог мақсат-мүддесін өз шеберлігіне байланысты таңдап алады. Жаңа технологияны жүзеге асыруды, мұғалім белсенділігін, шығармашылық ізденісін, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі, алдындағы шәкірттерін әділ бағалауы ерекше орын алады.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» бағдарламасы әр сабақта баланың танымдылық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, сабақты қызықты, жеңіл өтетіндігіне, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйретіндігіне, бірін-бірі тыңдауға әдеттенетін жақтары тиімді. Сабақта ДЖИГСО - 1,2, эссе жазу, бес жолды өлең, болжау, идеялар жинау т.б. стратегияларын сабақта пайдаланудың тиімділігі көп деп ойлаймын.

XI ғасыр Тәуелсіз еліміздің Дүниежүзілік өркениетке өрлеу ғасыры. Мектепті дамыту үшін жаңа ұғым, жаңа үлгі, жаңа тәсілдер қажет. Сондықтан жаңаша көзқарас қажеттілігі өмір талабы. Жаңа технология әдістері азаматтарды жан-жақты білімді етіп шығару үшін өте қолайлы әдіс деп ойлаймын және тәжірибеде қолданамын. Жаңа педагогикалық технологияны пайдалану мұғалімді де үнемі ізденіске, шығармашылықпен еңбек етуге жетелейді. Іздену арқылы басты мәселелерді жете біліп зерттеу, жинақтау, оны насихаттау, іске асыру, оқу және тәрбие жұмысын одан әрі жақсарту берудің сарқылмас көзі. Жалпы оқытудың мақсаты – бір ғана міндетті нәтижеге жету емес, ол әрбір оқушының іскерлігі мен мүмкіндігі дамытуға жағдай жасау. Оқуға қызықтырудың басты мақсаты нәтижеге жетуге ынталандыру.

changing the rank weight of independent work, and act as the guarantor of their subsequent introduction in educational process. They allow to refuse attempt to keep unity of the higher pedagogical education and to create necessary conditions for equal existence and development of vocational training with a wide profile, to pass to profound teaching specialization and serious research preparation. Flexible technologies create conditions for an individualization of training of students for the purpose of granting opportunities for profound scientific work, development of abilities to them and, thus, promote permission of a basic contradiction between standard system of preparation and individual and creative nature of activity of the personality. Process of realization of individual and creative approach in training of the expert on condition of development and deployment of flexible technologies of training is characterized by the following signs of technological effectiveness: present and scientific character, process optimization, reproducibility and ability to transfer, programming of activity of participants, optimality of material resources, quality standard of results. It is natural that it caused the necessity of a humanization of system of training of the expert assuming continuous common cultural, social and moral and professional development of his personality taking into account public requirements and personal inquiries. In this regard there was a question of development and deployment of new technology of a vocational education in general and training in pedagogical disciplines in particular. New technologies of training are urged to provide withdrawal from pointless pedagogies, aloof from real life with dogmatism and conservatism, to pedagogies of development of the personality, pedagogies of creativity and humanity. For development of such technologies of partial updating of separate methods and methods of teaching that anyway becomes in any higher education institution, there is obviously not enough. However creation and introduction of new technologies face a number of difficulties of overcoming in consciousness of teachers of stereotypes of mono-subject pedagogies for which are characteristic recognition of authoritative style of teaching and educational process, a didactic centrism in the contents, forms and methods of training. Researches show that many teachers recognize new approaches in vocational training. At the same time inertia of a habit, fear before new, professional incompetence, and sometimes and personal insolvency represent serious psychological barriers on the way of creation of humanistic technology of training of future expert. Essential difficulties are connected and with an insufficient readiness of the principles of a humanization – the main, initial ideas causing the directions of searches in creation of new flexible technologies of training. The humanistic principles of flexible technologies of training follow from establishment by psychological-pedagogical science of regularities of development and formation of the personality. Integration of knowledge of such regularities allows formulating system of the interconnected principles of humanistic technology of training of students. Intrinsic specifics of such principles consist not so much in transfer of some content of pedagogical knowledge and formations of a certain set of pedagogical abilities, how many in joint personal and professional developments of the

cultural circumstances; it is responsible and rational to work in educational processes, actively to realize the personal potential in «human» activity. The solution of this important problem possibly only in the course of socialization of the personality. Socialization, thus, acts as the most important factor of stability of society, necessary continuity in its development. Socialization so deep and responsible in relation to the individual and to society in general process that, only considering, precisely weighing all its parties, all its originality, it is possible to estimate its results. Socialization is urged to provide continuous personal growth. It is accepted to recognize socialization successful if the individual masters necessary social roles, acquires the values approved by a social community. The special importance of success of socialization as necessary condition of success of future professional activity is indisputable. Process of reorganization of the higher pedagogical school set all complex of educational and educational institutes which orientation of activity has to provide eventually formation of the personality with the high level of general scientific and professional readiness, social activity, common cultural development, ability to creative activity, aspiration to self-improvement in motion. It is quite obvious that in these conditions I came it is time to pass to flexible models of the organization of pedagogical process which is focused on the personality, becomes more motivated, has in many respects variable and correctional character. There is a need for development and deployment of the appropriate pedagogical technologies. Application of the concept «technology» to area of pedagogical education is perceived ambiguously. In psychology and pedagogical literature it is possible to meet the following interpretations of the concept «technology»: first, it that teachers will organize and is applied in real practice – methods, ways, operations (A.Orlov, L. Radzhikhovsky); system of instructions, instructions on training optimization (A. G. Molibog, A.I.Bogomolov); process of mastering knowledge, skills (N.I.Orlov, V. I. Lesovichenko); one of the parties of pedagogical activity (N.E.Shchurkova); technical means of training; secondly, it is area of scientific knowledge which purpose are learning efficiency studying (T. Sakomoto, L. Leya), rational concepts of creation of systems of training (Ya. Gass), creation of mental analogs of reality (V.P. Bessalko). But these approaches, according to V. A. Slavenin, limit the sphere of searches and application of technologies. It is possible to tell that the main objective of technology is creative impact on educational practice, creation of the evidence-based methods and means providing achievement of specific goals. Implementation of process of training assumes that strict definition of the purposes of training has to predetermine selection of the contents, the organization, methods and means, methods of the analysis and an assessment of the reached results, and also to consider a skill level of teachers, readiness of students for training, their specific features. Thus various variations of elements as flexibility assumes opportunity easily to change, quickly to adapt to the changing conditions and circumstances, opportunity to build various technological chains depending on change of basic data are put. Flexible technologies provide change of a formula of training, transferring the center of gravity from teaching to the doctrine,

Жаңа ғасырға қадам басқан жас жеткіншектердің қазіргі өмірге бейімді болуына негізгі пәндерді игеріп, сапалы білім алып, сауатты да қабілетті азамат болып шығуына ұстаздар жауапты. Олай болса мұғалім үздіксіз білім жетілдіріп, ізденіспен жұмыс жасауы қажет. Қазіргі кезде жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану адам қоғамының барлық саласына еркін кіріп, кең қолданыс табуда. Әр мұғалім өз пәнінде ақпараттандыру технологиясын пайдалануы: Мультимедия, электронды оқулықтармен жұмыс істеу, керекті ақпараттарды интернеттен шығарып алып пайдалануды іс жүзінде үйренуі керек. Елбасы Н.Ә.Назарбаев өз сөзінде «Жаңа ғасыр – адамгершілік ғасыры, ал адамгершілік бастауы – мектеп. Ауыл баласының білімі мен тәрбиесі жаһандану аясында ұлтты рухани мәңгірттіктен сақтандыру ұлттық тәрбие мен білімнің қайнар бұлағы» – деген еді. Ал, әлемдік өркениетке жету, мектепті компьютерлендіру, интернет желісіне енгізу және қолданудан көрінбек.

Әдебиет:

1. Білімді модернизациялау //Дауыс пен көрініс журналы, №4, 2006 ж.
2. Тұрғынбаева Б.А.Дамыта оқыту технологиялары. -Алматы, 2000 ж.
3. Инновациялық әдістерді биология сабағында қолданудың жолдары //Білім және ғылым журналы, №7, 2008ж.

Махашова З.Б., Кеңес Ш.

Жамбыл атындағы шағын жинақталған орта мектебі, Қазақстан

БІЛІМ МАЗМҰНЫН АРТТЫРУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Ақпараттандыру жүйесінде оқыту- прогресшіл саясат жүргізу. «XXI ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелері анық – деген Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың ұлықты сөзі-оны іске асырушы болашақ мамандарға бағдарламалық сілтеме.Қазіргі Қазақстан мектебіндегі жаңа өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін, тәжірибесін пайдалана отырып, баланың жеке дара күйінің дамуын қамтамасыз ететін жаңа ақпараттық технологияларды іздестіруге және оларды қолдануға бағытталған.Жаңа ақпараттық технология білім берудің стратегиясы мақсаттарына қызмет етеді. Атап айтқанда, проблемаларды сараптай алатын, жүйелі байланысты құра білетін қайшылықтарды ашуға мейлінше жетілген, шешім қабылдауға, оны түрлі дамыта білуге қабілетті,ойлаушы шығармашылық түрде қалыптасқан жеке тұлғаның интеллектуалдық-психологиялық дамуын қамтамасыз ететін болуға тиіс.Уақыттың өзіндей ұшқыр

ақпараттар ағыны сәт сайын жаңаланып, толассыз тіршілікте күн сайын жаңа кітаптар мен баспасөз басылымдары жарық көріп жатыр.

Қазақстан Республикасы Білім беру стандартына қоғамның қазіргі даму кезеңінен туындап отырған әлеуметтік сұранысқа орай баланың тұлға ретінде қалыптасуына, ақыл-ойын дамытуға, интеллектуалдық және ерік пен сезім белсенділігін қалыптастыруға септігін тигізетін жаңа математикалық білім мазмұнын жасау және онымен үйлесімді оқытуды ұйымдастыру түрлерін анықтау қажеттілігі атап көрсетілген. Алайда, ғылыми зеріттеулер және біздің тәжірибеміз көрсеткендей баланы тұлға ретінде қалыптастыру үшін, қазіргі дидактиканың көкейтесті мәселесі-мектеппәндерін соның ішінде математика мектеп курсы педагогика ғылымына сай әдістемелік жаңарту, білім беру жүйесін технологияландыру керек екендігін көрсетіп отыр. Кез келген өндіріс саласы өз өнімін өндіріс алдында «нені, қалай, кім үшін?» деген сауалға жауап іздейді. Ол үшін өзінің бәсекелесіне, тұтынушыға жан-жақты зеріттеулер жүргізеді. Сонда ғана оның тауары өтімді бола алады. Математика пәнін оқытудағы тиімді жолды тандап алу үшін эканомиканың осы қағидасын сүйгенді жөн көрдік. Әрбір бала мектепке білім алуды мақсат етіп келетіні аян. Бірақ нарықтық қатынас жағдайында оқушының білім алуға деген ынтасының төмендеп кеткені бізді қатты алаңдатады. «Оқушының ынта-қызығушылығы, ұмтылысы неге төмен?» – деген сауал әрбір ұстаздың көкейінде тұратыны мәлім. Кәне кімде? Әлде ұстаз сабағын қызықты өткізе алмайды ма, әлде оқушы ынта қойып тыңдамайды ма? Қазіргі таңда мектепте математика пәнінен оқушының үлгерімі төмен. Неліктен пәннің өткізілуі деңгейі қандай? Сұрақ көп. Ұстаздың алға қойған мақсаттарының бірі оқушы белсенділігін арттыру, олардың іс-әрекеттерін басқару арқылы іздестіру, олардың іс-әрекеттерін басқару арқылы іздестіру ойталасын туғызу. Оқушылардың қабылдау, түйсіну әрекеттерін дамытуда, қалыптастыруда математика, физика сабақтарының маңызы зор. Осы мақсатта өзімнің сабақтарымда «Сатылай комплексті талдау» технологиясын қолданамын.

Сатылай комплексті талдау дегеніміз- оқыту мақсаты, міндеттері, әдіс тәсілдері, өзіндік ерекшелігі бар және оқушыларға білімді ғылыми негізде сатылай жүйелі, комплексті меңгертіп, оларға ұлттық құндылықтарда бағалай, қолдана білуге машықтандыратын оқыту. Бұл технологияның басты ерекшелігі- оқушы өз бетімен ізденіп, шығармашылықпен жұмыс жасайды, оның сабаққа деген ынтасы, қызығушылығы артады. Сабақта осы мақсаттарды іске асыруда түпкі нәтижеге жету үшін фронтальдық, жеке, жұптап, топтап оқыту әдістерін қолданған геометрия пәнінен «Пифагор теоремасын қолданып, үшбұрыштарды шешу» сабағын ұсынып отырмын. Мұндағы «Менің есебім тапсырмасы «Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары арасындағы қатынастар» және «Тригонометрия ұғымы» тақырыптарымен беріліп ашық схема түрінде барлық оқушыларға таратылды. Ашық схемада есеп шартты түрде белгілеулермен А, В, С, деңгейіндегі сызба нұсқаулар берілді. Оқушы ойша талдай отырып

кумы, профессионально-педагогические ситуации и деловые, ролевые игры характерны для третьего этапа. Результатом первого этапа эксперимента явилось развитие у студентов мотива аффиляции, потребности в общении, интереса и стремления к профессионально-педагогическому взаимодействию; приобретение знаний в области теории профессионально-педагогического взаимодействия и общения. На втором этапе активно пополнялся знаниевый багаж студентов о коммуникации и педагогическом взаимодействии. На третьем этапе формирования интерактивной компетентности заключалась в развитии операционно-деятельностного ее компонента. По окончании курса студенты научились достаточно свободно ориентироваться в различных ситуациях профессионального общения, у них появилась более выраженная направленность на коллективное творчество при решении профессионально-педагогических задач, произошло развитие навыков эмпатического слушания. Это подтверждают полученные результаты теста аффиляции, теста В.Ф. Ряховского «Оценка уровня общительности», методики «Педагогические ситуации».

Таким образом, разработанная методика является эффективным условием формирования интерактивной компетенции студентов, так как в процессе ее реализации у студентов развивается интерес к проблеме педагогического взаимодействия, формируется система знаний о целях, задачах, содержании взаимодействия педагога с учениками, происходит актуализация полученных студентами знаний и умений в практической педагогической деятельности.

Литература:

1. Пищова А.В. Учебно-методический комплекс по учебной дисциплине. Педагогика. Педагогические системы и технологии/ А.В. Пищова, Ю.В. Гуца// Репозиторий БГПУ им. М. Танка [электронный ресурс] – Минск, 2014. – Режим доступа: <http://elib.bspu.by/bitstream/doc/1093/1/001838.pdf>. – Дата доступа: 10.04.2015.

Kudaibergenova A.M.

candidate of pedagogical science

Kadenov Ye.T.

master of pedagogical sciences

THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE COURSE OF SOCIALIZATION OF THE PERSONALITY

The maintenance of pedagogical education – the phenomenon very mobile but it not always reflects in itself fundamental concepts of modern sciences that against modern transformations causes revision and revaluation of professional standard of the expert. There is a need for the professional capable freely to be guided in difficult socio-

SOCIAL PEDAGOGY

Гуща Ю.В.

Белорусский государственный педагогический университет
имени Максима танка, Республика Беларусь

ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

Интерактивная компетентность представляет собой владение студентом системой знаний в области педагогического взаимодействия, педагогического общения и коммуникации, осознание необходимости построения образовательного процесса на основе взаимодействия его основных субъектов, а также наличие позитивного опыта такого взаимодействия, что особенно важно для таких профессий, как педагог социальный.

На кафедре социальной педагогики БГПУ им. М. Танка в рамках темы НИР кафедры «Разработка научно-методических основ формирования профессиональных компетенций будущих социальных педагогов» была предложена структурная модель интерактивной компетентности, включающая единство трех компонентов: мотивационного, информационно-содержательного и операционно-деятельностного. Выделены критерии развития интерактивной компетентности, такие как инициация общения, активность включения в общение (мотивационный компонент), осведомленность в сфере педагогического общения и взаимодействия (информационно-содержательный компонент), продуктивность участия в общении, толерантность восприятия партнера, влияние на мнения других (операционно-деятельностный компонент).

Опираясь на понятие «интерактивной компетентности» и на разработанную ранее ее модель был создан и успешно применен на практике комплекс интерактивных учебных занятий для студентов вторых курсов по предмету «Педагогические системы и технологии» [1]. Данный комплекс включает в себя методику поэтапного формирования интерактивной компетентности студента с использованием следующих интерактивных методов обучения: кейс-стади, проблемных ситуаций, дискуссий, обсуждений, эвристических, игровых методов, коммуникативных тренингов, эпистолярных сочинений, рефлексивной практики и дебрифинга. При реализации методики на занятиях соблюдается определенная последовательность в реализации данных методов обучения: от максимальной помощи преподавателя студентам в выполнении заданий к постепенному нарастанию проявления собственной активности студентами в решении задач коммуникативного взаимодействия. На первом этапе преобладает диалог с элементами дискуссии. На втором – дискуссия, имитационные упражнения, кейс-стади, на третьем – тренинговые коммуникативные упражнения, дебрифинги, рефлексивные практи-

кажетті теорема, қасиеттерді түрлендірулер арқылы ізделінді шаманы тапқан соң келесі деңгейге көшеді. Оқушы осы тор көздердегі шаманы анықтау есептеу жұмыстарындағы айырмашылық пен ұқсастықты ажыратып өз бетінше ойлауын дамыта отырып өз мүмкіндігіне сенімін арттырады.

Орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың негізгі мақсаты оқушылардың ақпараттық мәдениетін қалыптастыру. Ақпараттық мәдениет бұл әңгімелесе білу, алынған мәліметті ой елегінен өткізіп талдай білу және өзгелердің еркіндігіне әсер ететін жағдайларда өз еркіндігінді шектей білу. ХХІ ғасыр ақпарат ғасыры болғандықтан адамзатқа компьютерлік сауаттылық қажет. Ал бұл сауаттылықтың алғашқы баспалдағы мектептен басталады мектеп қабырғасынан теориялық біліммен қатар практикалық білімнің алғы шарттарын меңгеру тиіс.

Әдебиет:

1. П.М. Эрдниев. Укрупнение дидактических единиц как технология обучения. -М., 2008г.
2. В.Г. Болтянский. Лекции и задачи по элементарной математике. -М., 2001г.
3. А.Н. Колмогоров. Алгебра және анализ бастамалары. -А.: Ғылым, 2010ж.
4. А.Я. Симонов и другие Система тренировочных задач и упражнений по математике. -Л.: ЛГУ, 1991 г.

Самеков М., Избасаров Е.

«Өрлеу» БАҰО АҚ Жамбыл облысы бойынша педагог қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты филиалы, Қазақстан

БІЛІМ БЕРУ МЕКЕМЕЛЕРІНДЕ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Қазіргі кезде елімізде оқу жоспары базистік оқу жоспарының нормативтерін сақтай отырып жасалады және оның екі түрі болады: *біріншісі*, мектептің өз оқу жоспары, ол мемлекеттік базистік оқу жоспарының негізінде ұзақ мерзімге жасалады да, нақты бір мектептің ерекшеліктерін көрсетеді (мектептің оқу жоспары ретінде типтік оқу жоспарларының бірі алынуы мүмкін); *екіншісі*, жұмыстық оқу жоспары ағымдағы жайттарды ескере отырып жасалады да, жыл сайын мектептің педагогикалық кеңесінің шешімімен бекітіледі.

Осы жоғарыда айтылғанның бәрі басқару қызметіне стратегиялық және инновациялық ойы дамыған, басқару мәселелерін шешуге қабілеті жеткілікті, жаңа технологияларды игерген, команда құрамында жұмыс істей алатын, өз іс-

әрекетіне жауапкершілікпен қарайтын, қарым-қатынас мәдениеті жоғары, бір сөзбен айтқанда компетентті мектеп басшыларының жаңа түрлерін тағайындауды талап ететінін айғақтайды.

«Құзырлылық» – латын тілінен аударғанда «дегеніме жетемін», «сәйкеспін», «лайықпын» деген, яғни белгілі бір саладағы толық игерілген білім мен жинақталған тәжірибені айтуға болады. Педагогикалық әдебиетте жете білушіліктің көрсеткіші деп кәсіби кәметтілікті, кәсіби іс-әрекетті шығармашылық деңгейінде қазіргі сәтте социумда қабылданған нормалар мен стандартқа сәйкес жүзеге асыруды санайды. Бергоунның пайымдауынша: «Құзырлылық – тапсырманы орындау қабілеті мен әзірлігі. Ол – білімді, білікті, түсіністік пен жігерді көрсетеді».

Құзырлылықтың құрылымдық моделін жасауда көптеген пікірлер, көзқарастар кездеседі. Негізінде, ол жұмыс нәтижесін талдау мен жеке тұлғаның ерекшеліктерін ескере отырып жасалады. Біздің білім беру мекемелеріміз үшін қойылатын кәсіптік талаптар бірдей болып келеді. Ал, шетелдік мамандар болса, әркім өзінің көзқарасын ұстанады. Мысалы, американдық менеджерлер ассоциациясы:

- мақсаттылық және басқару іс-әрекеті;
 - субординациялық қатынастар;
 - адам ресурстарын басқару;
 - басшылық жасау және т.б. талаптарды қарастырса;
- Бритиш Петролиум компаниясы менеджерге:
- нәтижеге бағыттала білуі (ұйымдастыру қабілетінің болуы);
 - адам ерекшеліктерін білуі;
 - командада жұмыс істеуі (елді сендіре білуі);
 - ойлай білуі (талдау қабілеті, стратегиялық және сын тұрғыдан ойлау, коммерцияға бейім болуы);
 - жағдайға бейімделгіштігі және т.б. талаптарды қояды.

Бұл шетел мамандарының менеджерлердің кәсіби құзырлылығына аса назар аударып отырғанын, жұмыс нәтижесінің жоғары сапада болуы, олардың осындай талаптарға сай болуына байланысты екендігін дәлелдейді.

Соңғы жылдары біздің мемлекетімізде де білім беру жүйесінің жаңа парадигмасы жағдайында білім беру менеджерлерінің кәсіби құзырлылығын дамыту мәселесіне аса мән беріліп отыр. Ал, бұл болса, жалпы білім беретін мектеп басшыларының басқару ісі бойынша кәсіби біліктілігін, хабардарлығын, іскерлігін арттыруды талап етеді.

Қазіргі кезде тәжірибелі, білікті, іскер басшылар арасында да ұдайы ізденісте жүретін, әлемнің дамыған елдерінен тәжірибе жинақтаған, ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналысатын, менеджмент негіздерін, мектепшілік басқару ісі бағыттарын терең меңгерген құзырлы мамандар баршылық. Әйтсе де, менеджмент негізінде жалпы білім беретін мектептердің педагогикалық процесін басқару тәжірибеге кеңінен ене қойған жоқ.

Білім беру саласында менеджмент мәселелері бойынша басылым көрген ғылыми әдебиеттерге, менеджерлерді даярлаудағы озық тәжірибелерге жасаған талдау жаңа парадигмалы жағдайда білім беру менеджерлерінің кәсіби құзырлылығын дамытудың бірқатар жолдарын табуға болатындығын айғақтайды.

Білім беру менеджерлерінің кәсіби құзырлылығын дамытуға байланысты аталған бұл шаралар мектеп директорлары мен олардың орынбасарларында, мектепті басқару иерархиясының барша буындарына қатысты басшыларында менеджмент негізінде басқаруға қажетті қасиеттерді қалыптастыру мен дамытуды мақсат етеді. Бұл қасиеттердің қатарына кәсіпкерлік және өнертапқыштық, кішіпейілділік, сауаттылық, болашақты «болжай білу» қабілеті, басқару ісінің ғылыми негізін жетік білу, сын-пікірді қабылдай білу, жылы жүзді, әдепті болу, өзіне сын көзімен қарау, кек сақтамау, өзін-өзі көрсетуге талпыныс жасамау және т.б. жатқызуға болады.

Қазіргі заманда басқаруды демократиялық тұрғыда жүргізу сапалы нәтижеге жеткізеді. Ол үшін басшы тарапынан қатаң талап, ұжымда бірегей тәртіп болуы керек.

Білім беру менеджерлерінің кәсіби құзырлылығын дамыту жалпы білім беретін мектептердің басқару ісіне басшылық студі жаңа сапалық деңгейге көтереді. Бұл өз кезегінде педагогикалық іс-әрекет нәтижелерінің тиімділігін арттыруға, оқушыны өзін-өзі дамытатын тұлға ретінде қалыптастыруға жағдай жасайды. Сонымен бірге білім беруді ұйымдастырушылардан басқару ісін жете білуді, яғни құзырлылықты талап етеді.

Мемлекетіміздің егемендік алуына байланысты пайда болған демократиялық өзгерістер білім берумен қатар оны басқару жүйесіне де айтарлықтай өзгерістер енгізді. Ал бұл болса, басқару жүйелерін олардың деңгейіне қарамай, жаңа талаптарға сәйкестендіруді қажет етуде. Басқару ісіне стратегиялық және инновациялық ойы дамыған, басқару мәселелерін шешуге қабілеті жеткілікті, жаңа технологияларды игерген, команда құрамында жұмыс істей алатын, өз іс-әрекетіне жауапкершілікпен қарайтын, қарым-қатынас мәдениеті жоғары жаңа көзқарастағы басшыларды тағайындау мәселесінің шешімі іздестірілуде.

Біздің пайымдауымызша, қазіргі басшының кәсіби құзырлылығы оның педагогикалық басқару жұмысында педагогика, психология, социология, құқық, басқарудағы білім мен ұйымдастырушылық, экономикалық, материалдық-техникалық, технологиялық мәселелерді шешудегі жоғары біліктілігінен көрінеді.

Әдебиет:

1. Мұғалім мәртебесін қайтсек көтереміз?. //Қазақстан мұғалімі, №23-24, 17 қыркүйек 2004.-1 бет.
2. Білім қызметкерлерінің біліктілігін арттыру. //Начнем с понедельника, №54, 5-11 ноября 2004.- стр.2.
3. Басқару қызметіндегі инновациялар туралы. //Мектеп директоры, №2, 2005. 3-7 бет.
4. В преддверии августовского педсовета.//Директор школы, №4, 2005.- стр.30-32.